

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય (IASE) : ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14

એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત)

Master of Education

(M. Ed.)

અભ્યાસક્રમ

પૂર્ણકાલીન : બે વર્ષ (ચાર સેમેસ્ટર)
શૈક્ષણિક વર્ષ **2015-16** થી અમલમાં

અભ્યાસક્રમ વિકાસ એકમ
ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ - **14**

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય (IASE)

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ - 14

દ્વિવર્ષીય એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત)

બી.એડ. (શિક્ષણ વિશારદ) તથા હિન્દી બી.એડ. (હિન્દી શિક્ષા વિશારદ)

અભ્યાસક્રમ રચના સમિતિ

નઈતાલીમના તજજ્ઞશ્રીઓ

શ્રી ગોવિંદભાઈ રાવલ ડૉ. અરવિંદભાઈ દેસાઈ શ્રી મનસુખભાઈ સલ્લા

વિવિધ વિશ્વવિદ્યાલયોના શિક્ષણશાસ્ત્રના તજજ્ઞશ્રીઓ

પ્રો. રમેશચંદ્ર કોઠારી પ્રો. મહેશચંદ્ર યાજ્ઞિક પ્રો. અનિલ અંબાસણા

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય(IASE)

આચાર્યશ્રી : પ્રો. જયપ્રકાશ પંડ્યા

પ્રો. આરતીબહેન પટેલ પ્રો. ભરતભાઈ જોશી પ્રો. લાલજીભાઈ પટેલ
ડૉ. છનાભાઈ ભીંસરા ડૉ. જિજ્ઞેશભાઈ પટેલ ડૉ. ડાહ્યાભાઈ પટેલ
ડૉ. સીતારામભાઈ દેશમુખ ડૉ. મહેશનારાયણ દીક્ષિત ડૉ. શીતલબહેન રાવત
શ્રી નીતિનભાઈ ઢાઢોદરા

હિન્દી શિક્ષક મહાવિદ્યાલય

પ્રો. કોકિલાબહેન પારેખ ડૉ. અશોકભાઈ પરમાર ડૉ. નિલેશ કાપડિયા

ઉદ્યોગ અને સમૂહજીવન

શ્રી પંકજભાઈ પટેલ શ્રી અશોકભાઈ મકવાણા
શ્રી રમેશભાઈ બારોટ શ્રી સંદીપભાઈ ગોસ્વામી

કમ્પ્યુટર વર્ક : શ્રી કમલેશ પી. પરમાર

અભ્યાસક્રમ વિકાસ એકમ ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ : ડૉ. હરિભાઈ પટેલ

અભ્યાસક્રમ સંયોજક : પ્રો. આરતીબહેન પટેલ

અનુક્રમણિકા

ક્રમ	વિગત	પાન નંબર
1	દ્વિવર્ષીય બી.એડ્. (શિક્ષણ વિશારદ) હિન્દી બી.એડ્. (હિન્દી શિક્ષા વિશારદ) તથા એમ.એડ્. (શિક્ષણ પારંગત) અભ્યાસક્રમ રચના સમિતિ	2
2	દ્વિવર્ષીય એમ.એડ્. (શિક્ષણ પારંગત) અભ્યાસક્રમના હેતુઓ	4 થી 5
3	એમ.એડ્. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમનું માળખું વિભાગ - 1 : સૈદ્ધાંતિકકાર્ય	6 થી 11
4	સત્ર-1 ના ફરજિયાત પ્રશ્નપત્ર (A-101 થી A-105)	12 થી 27
5	સત્ર - 1 નો EPC નો અભ્યાસક્રમ (EPC 1 થી EPC 2)	28 થી 31
6	સત્ર-2 ના ફરજિયાત પ્રશ્નપત્ર (B-201 થી B-204)	32 થી 44
7	સત્ર - 2 નો EPC નો અભ્યાસક્રમ (EPC 4)	45 થી 46
8	ઈન્ટર્નશિપ (શિક્ષણ પ્રશિક્ષણની સંસ્થા - 3 અઠવાડિયા (20 દિવસ)	47 થી 48
9	પ્રાયોગિક કાર્ય 1 થી 3 (અંગ્રેજી ભાષાસજ્જતા / ઉદ્યોગ-કાંતણ-વણાંટ / સમૂહજીવન)	49 થી 53
10	સત્ર-3 ના ફરજિયાત પ્રશ્નપત્ર (C-301 થી C-304)	54 થી 69
11	સત્ર - 3 નો EPC નો અભ્યાસક્રમ (EPC 5)	70
12	દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ અંગે યોજાયેલ બેઠકોની માહિતી	71 થી 73
13	પ્રવેશ અંગેનું માહિતીપત્રક અને નિયમો	74 થી 78

દ્વિવર્ષીય એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) અભ્યાસક્રમ

પ્રસ્તાવના :

એમ એડ. (શિક્ષણ પારંગત) એ શિક્ષક પ્રશિક્ષણનો બે વર્ષનો વ્યાવસાયિક કાર્યક્રમ છે. જેનો હેતુ શિક્ષક પ્રશિક્ષક, અભ્યાસક્રમ રચયિતા, શૈક્ષણિક નીતિ વિશ્લેષણકાર, આયોજક, વહીવટકાર, નિરીક્ષક, શાળાના આચાર્ય અને સંશોધક તૈયાર કરવાનો છે. આ કાર્યક્રમના અંતે પ્રાથમિક શિક્ષણ/ માધ્યમિક શિક્ષણમાં નૈપુણ્ય સાથે એમ એડ. (શિક્ષણ પારંગત)ની પદવી મેળવી શકાશે.

એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) કાર્યક્રમના હેતુઓ:

પ્રશિક્ષણાર્થી...

- શિક્ષણ અને તે સંબંધિત વિશિષ્ટ ક્ષેત્રમાં જ્ઞાનસર્જનની ક્ષમતા કેળવે.
- પ્રાથમિક તેમજ માધ્યમિક શિક્ષણક્ષેત્રે શૈક્ષણિક તથા વહીવટી બાબતોમાં પારંગતતા મેળવે.
- શિક્ષણક્ષેત્રની વિવિધ વ્યાવસાયિક ભૂમિકાઓ જેવી કે શિક્ષક, અધ્યાપક, સંશોધક, અભ્યાસક્રમ રચયિતા, નીતિ વિશ્લેષક અને વ્યવસ્થાપક તરીકેની ક્ષમતા કેળવે.
- શૈક્ષણિક સંશોધનનું આયોજન અને અમલીકરણ કરવાની ક્ષમતા વિકસે.
- શિક્ષક સજ્જતા અને વ્યાવસાયિક મૂલ્યો કેળવી વ્યવહારમાં ઉપયોગ કરવાની ક્ષમતા કેળવે.
- શિક્ષણનાં સામાજિક, ઐતિહાસિક, તાત્ત્વિક અને મનોવૈજ્ઞાનિક પાસાંઓના અભ્યાસ દ્વારા વ્યાવસાયિક ક્ષમતા કેળવે.
- યોગ, સ્વવિકાસ, પ્રત્યાયન-લેખન કૌશલ્ય, અંગ્રેજી ભાષા સજ્જતા, યોગ, ઉદ્યોગ અને સમૂહજીવન દ્વારા સર્વાંગી વિકાસ સાધે.
- વર્તમાન શિક્ષણ પ્રણાલીના સંદર્ભે શૈક્ષણિક પાસાંઓ જેવાકે અભ્યાસક્રમ અને પાઠ્યક્રમ રચયિતા, સંશોધક, નીતિવિશ્લેષક અને વ્યવસ્થાપક તરીકેની ભૂમિકાઓ અદા કરવાની ક્ષમતા કેળવે.
- પદયાત્રા અને ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમ દ્વારા સમાજના પ્રશ્નો, સામાજિક જરૂરિયાત અને માનવ કલ્યાણ પ્રત્યે સંવેદનશીલતા અને સંવાદિતા કેળવે.
- શિક્ષણ પ્રશિક્ષણના પ્રશ્નો,પડકારો અને સમસ્યા ઉકેલ માટેની ક્ષમતા કેળવે.
- શિક્ષક પ્રશિક્ષણના અભ્યાસક્રમમાં સમાવિષ્ટ સૈદ્ધાંતિક અને પ્રાયોગિક કાર્યોના સમન્વય દ્વારા વિકાસ સાધવાની ક્ષમતા કેળવે.
- શિક્ષક પ્રશિક્ષણની ગુણવત્તામાં અભિવૃદ્ધિ કરવા રચાયેલ વિવિધ તાલીમી સંસ્થાઓ અને પરિષદો દ્વારા થતી કામગીરીની સમીક્ષા કરવાની ક્ષમતા કેળવે.
- શૈક્ષણિક અધ્યાપન, વ્યવસ્થાપન અને પ્રવૃત્તિઓના આયોજન તેમજ અમલીકરણ માટેના કાર્યો હાથ ધરવાની ક્ષમતા પ્રાપ્ત કરે.
- સામાજિક અને વ્યાવસાયિક પ્રતિબદ્ધતા કેળવે.
- શિક્ષક પ્રશિક્ષણ સંબંધિત કાર્યોમાં શ્રેષ્ઠ ધોરણો પ્રાપ્ત કરવાની ક્ષમતા મેળવે.

સમયગાળો અને કાર્ય દિવસ :

શિક્ષણ પારંગતનો સમયગાળો બે વર્ષ એટલે કે ચાર સત્રનો રહેશે. પ્રત્યેક સત્ર 16 થી 18 સપ્તાહનું રહેશે જેમાં ક્ષેત્રકાર્ય અને શોધકાર્યનો પણ સમાવેશ થાય છે. ઉનાળુ વેકેશન પણ ક્ષેત્રકાર્ય અને અન્ય પ્રવૃત્તિઓ માટે રહેશે. જેમાં વર્ગ વ્યવહાર, પ્રાયોગિક કાર્ય, ક્ષેત્રઅભ્યાસ અને પરીક્ષાનો સમાવેશ થશે. પારંગત કક્ષાએ છાત્રાવાસ ફરજિયાત છે. આ સમયગાળા દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓ અને અધ્યાપકો વચ્ચે સંવાદ-આંતરક્રિયાની શક્યતાઓ રહેલી છે ગૃહપતિ/ગૃહમાતાના પ્રત્યક્ષ માર્ગદર્શન અંતર્ગત વિદ્યાર્થીઓના જીવન ઘડતર માટેની પરિસ્થિતિ સર્જાય છે. સત્ર દીઠ અનિવાર્ય સંજોગોમાં વધુમાં વધુ 10 દિવસની રજા મંજૂર કરવામાં આવશે

પ્રવેશપાત્રતા :

એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત)માં પ્રવેશ માટે ઉમેદવારે નીચે મુજબના અભ્યાસક્રમો પૈકી કોઈ એકમાં લઘુત્તમ 50 % ગુણ મેળવેલા હોવા જોઈએ.

- I બી.એડ.
- II ઇન્ટીગ્રેટેડ બી.એ.-બી.એડ., બી.એસસી.-બી.એડ., બી.કોમ.-બી.એડ.
- III સ્નાતક સાથે પી.ટી.સી./ડી.એલ.એડ. (દરેકમાં 50%)
- IV બી.એલ.એડ.

કેન્દ્ર સરકારના અનામતના નિયમોને અનુસરીને પ્રવેશ પ્રક્રિયા હાથ ધરવામાં આવશે.

અભ્યાસક્રમનું માળખું :

સૈદ્ધાંતિક કાર્યમાં એક ક્રેડિટ માટે 1 કલાક જ્યારે પ્રાયોગિકકાર્યમાં એક ક્રેડિટ માટે 2 કલાક રહેશે. સૈદ્ધાંતિકકાર્યમાં 60 % બાહ્ય અને 40 % આંતરિક મૂલ્યાંકન રહેશે. ઇન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમનું મૂલ્યાંકન બાહ્ય રહેશે. જ્યારે લઘુશોધ નિબંધનું મૂલ્યાંકન નીચે પ્રમાણે રહેશે.

- સંશોધન - લઘુશોધ નિબંધ - 200 ગુણ (નીચે મુજબ 200 + 200 400 માંથી 200)
- આંતરિક 150 + 50 વાઈવા = કુલ ગુણ 200
- બાહ્ય 150 + 50 વાઈવા = કુલ ગુણ 200

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય (IASE) : ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ-14
એમ.એડ્. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમનું માળખું
વિભાગ - 1 : સૈદ્ધાંતિકકાર્ય

સત્ર-1 બાહ્ય (આંતરિક)

પ્રશ્નપત્ર ક્રમ	પ્રશ્નપત્ર	ગુણભાર				કુલગુણ બાહ્ય (આંતરિક)	ક્રેડિટ
		સત્ર-1 બાહ્ય (આંતરિક)	સત્ર-2 બાહ્ય (આંતરિક)	સત્ર-3 બાહ્ય (આંતરિક)	સત્ર-4 બાહ્ય (આંતરિક)		
A 101	અધ્યયન અને વિકાસનું મનોવિજ્ઞાન Psychology of Learning and Development	30(20)	-	-	-	30(20)	4
A 102	ઇતિહાસ અને રાજકીય અર્થશાસ્ત્ર History and Political Economy of Education	30(20)	-	-	-	30(20)	4
A 103	અભ્યાસના એક ક્ષેત્ર તરીકે શિક્ષણશાસ્ત્ર Education Studies	30(20)	-	-	-	30(20)	4
A 104	શૈક્ષણિક સંશોધનની સંકલ્પના અને સોપાનો Concept and Steps of Educational Research	30(20)	-	-	-	30(20)	4
A 105	શિક્ષણનું તત્ત્વજ્ઞાન Philosophy of Education	30(20)	-	-	-	30(20)	4
	કુલ	150(100)				150(100)	20
પ્રાયોગિક કાર્ય							
EPC 1	પ્રત્યાયન કૌશલ્યો અને શૈક્ષણિક લેખન - 1 Communication and Expository Writing	(25)				(25)	1
EPC 2	સ્વવિકાસ Self Development	(25)	-	-	-	(25)	1
	કુલ	(50)	-	-	-	(50)	2
	કુલ (સત્ર - 1)નો સરવાળો	150(150)	-	-	-	150(150)	22

સત્ર-2 બાહ્ય (આંતરિક)

પ્રશ્નપત્ર ક્રમ	પ્રશ્નપત્ર	ગુણભાર				કુલગુણ બાહ્ય (આંતરિક)	ક્રેડિટ
		સત્ર-1 બાહ્ય (આંતરિક)	સત્ર-2 બાહ્ય (આંતરિક)	સત્ર-3 બાહ્ય (આંતરિક)	સત્ર-4 બાહ્ય (આંતરિક)		
B 201	નઈતાલીમ દર્શન Philosophy of <i>Naitalim</i>	-	30(20)	-	-	30(20)	4
B 202	શૈક્ષણિક સંશોધનની પદ્ધતિઓ Methods of Educational Research	-	30(20)	-	-	30(20)	4
B 203	અભ્યાસક્રમનો અભ્યાસ Curriculum Studies	-	30(20)	-	-	30(20)	4
B 204	પૂર્વ સેવાકાલીન અને સેવાકાલીન. શિક્ષક પ્રશિક્ષણ Pre-Service & In-Service Teacher Education	-	30(20)	-	-	30(20)	4
	કુલ	-	120(80)	-	-	120(80)	16
પ્રાયોગિક કાર્ય							
EPC 3	શોધ નિબંધ (સંશોધન પ્રસ્તાવ અને રજૂઆત) Dissertation (Research Design & Presentation)	-	(50)	-	-	(50)	2
EPC 4	પ્રત્યાયન કૌશલ્યો અને શૈક્ષણિક લેખન - 2 Communication Skills and Academic Writing - 2	-	(25)	-	-	(25)	1
ઇન્ટર્ન-શિપ	ઇન્ટર્નશિપ (શિક્ષક પ્રશિક્ષણની સંસ્થા-ડાયેટ, ડી.એલ.એડ., બી.એડ., બી.એલ.એડ. કોલેજ) Internship in Teacher Education Institution (TEI)	-	100	-	-	100	4
		-	100(75)	-	-	100(75)	6
	કુલ (સત્ર-2)	-	220(155)	-	-	220(155)	22

સત્ર-3 બાહ્ય (આંતરિક)

પ્રશ્નપત્ર ક્રમ	પ્રશ્નપત્રનું નામ	ગુણભાર				કુલગુણ બાહ્ય (આંતરિક)	ક્રેડિટ
		સત્ર-1 બાહ્ય (આંતરિક)	સત્ર-2 બાહ્ય (આંતરિક)	સત્ર-3 બાહ્ય (આંતરિક)	સત્ર-4 બાહ્ય (આંતરિક)		
C 301	વિશિષ્ટક્ષેત્ર : પ્રાથમિક કક્ષા : પ્રાથમિક શિક્ષણના પ્રશ્નો અને પ્રવાહો Elementary Level : Issues and Trends in Primary Education	-	-	30(20)	-	30(20)	4
	વિશિષ્ટક્ષેત્ર : માધ્યમિક કક્ષા : માધ્યમિક શિક્ષણના પ્રશ્નો અને પ્રવાહો Secondary Level : Issues and Trends in Primary Education						
C 302	વિશિષ્ટક્ષેત્ર - 2 પ્રાથમિક કક્ષા : પ્રાથમિક શિક્ષણનું સંસ્થાકીય આયોજન અને વ્યવસ્થાપન Elementary Level : Institutional Planning and Management	-	-	30(20)	-	30(20)	4
	વિશિષ્ટક્ષેત્ર - 2 માધ્યમિક કક્ષા : માધ્યમિક શિક્ષણનું સંસ્થાકીય આયોજન અને વ્યવસ્થાપન Secondary Level : Institutional Planning and Management						
C 303	શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર Sociology of Education	-	-	30(20)	-	30(20)	4
C 304	શિક્ષક પ્રશિક્ષણમાં નવીનીકરણ અને સંશોધન Innovations and Research in Teacher Education	-	-	30(20)	-	30(20)	4
ઇન્ટર્ન શિપ	ઇન્ટર્નશિપ(વિશિષ્ટ ક્ષેત્ર આધારિત) 1. પ્રાથમિક શાળા / આશ્રમશાળા 2. માધ્યમિક શાળા / ઉ. બુ.શાળા (4 સપ્તાહ) Internship (In School) (4 Weeks)	-	-	100	-	100	4
	કુલ (સત્ર - 3)	-	-	220(80)	-	220(80)	20

પ્રાયોગિક કાર્ય

પ્રશ્નપત્ર ક્રમ	પ્રશ્નપત્રનું નામ	ગુણભાર				કુલગુણ બાહ્ય (આંતરિક)	ક્રેડિટ
EPC 5	પ્રત્યાયન કૌશલ્યો અને શૈક્ષણિક લેખન - 3 Academic Writing	-	-	(50)	-	(50)	2
EPC 6	શોધનિબંધ - ઉપકરણ રચના અને માહિતી વિશ્લેષણ Dissertation - Tool Construction and Data Analysis	-	-	(50)	-	(50)	2
	કુલ	-	-	(100)	-	(100)	4
	કુલ (સત્ર - 4)	-	-	220(180)	-	220(180)	24

સત્ર-4 બાહ્ય (આંતરિક)

પ્રશ્નપત્ર ક્રમ	પ્રશ્નપત્રનું નામ	ગુણભાર				કુલગુણ બાહ્ય (આંતરિક)	ક્રેડિટ
		સત્ર-1 બાહ્ય (આંતરિક)	સત્ર-2 બાહ્ય (આંતરિક)	સત્ર-3 બાહ્ય (આંતરિક)	સત્ર-4 બાહ્ય (આંતરિક)		
D 401	પ્રાથમિક કક્ષા : શૈક્ષણિક વહીવટ અને નેતૃત્વ Elementary Level : Educational Administration and Leadership	-	-	-	30(20)	30(20)	4
	માધ્યમિક કક્ષા : શૈક્ષણિક વહીવટ અને નેતૃત્વ Secondary Level : Educational Administration and Leadership						
D 402	પ્રાથમિક કક્ષા : અભ્યાસક્રમ અને શાળાકીય સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન Secondary Level : Curriculum and School based Comprehensive Evaluation	-	-	-	30(20)	30(20)	4
	માધ્યમિક કક્ષા : અભ્યાસક્રમ અને શાળાકીય સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન Secondary Level : Curriculum and School based Comprehensive Evaluation						

D 403	प्राथमिक कक्षा : दृश्य श्राव्य शैक्षणिक सामग्री निर्माण Primary Level : Audio – Visual Educational Material Development	-	-	-	150(50)	150(50)	4
	माध्यमिक कक्षा : दृश्य श्राव्य शैक्षणिक सामग्री निर्माण Secondary Level : Audio – Visual Educational Material Development	-	-	-	150(50)	150(50)	4
D 404	लघुशोध निबंध सुपरत Dissertation Submission	-	-	-	150(50)	150(50)	4
	कुल	-	-	-	360(140)	360(140)	16

વિભાગ - - 2

સત્ર - 1 થી 4 : પ્રાયોગિક કાર્ય

ક્રમ	પ્રાયોગિક કાર્યની વિગત	કુલગુણ ભાર (આંતરિક)				કુલગુણ	કુલ ક્રેડિટ
		સત્ર-1	સત્ર-2	સત્ર-3	સત્ર-4		
1	સત્ર-1 થી 4 ના સૈદ્ધાંતિક પાઠ્યક્રમમાં સમાવિષ્ટ પ્રાયોગિક સ્વાધ્યાકાર્ય	25	20	20	15	80	4
2	સત્ર-1 થી 4 ના સૈદ્ધાંતિક પાઠ્યક્રમમાં સમાવિષ્ટ નઈ તાલીમ આધારિત પ્રોજેક્ટ કાર્ય	25	20	20	15	80	4
3	અંગ્રેજી ભાષાસજ્જતા	25	25	25	25	100	4
4	કમ્પ્યુટર પ્રેક્ટિસ વર્ક	25	25	25	25	100	4
5	સહઅભ્યાસ પ્રવૃત્તિ (દરેક પ્રવૃત્તિ દીઠ 5 ગુણ) 1. પ્રાર્થના સંમેલન 2 સાહિત્યિક અને સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓ 3 રમત-ગમત સંબંધિત પ્રવૃત્તિઓ 4. સમાજસેવા સંબંધિત પ્રવૃત્તિઓ 5. સ્વચ્છતા, સ્વાસ્થ્ય અને પર્યાવરણ સંબંધિત પ્રવૃત્તિઓ	25	25	25	25	100	4
6	સમૂહજીવન : પ્રાર્થના અને સંગીત કૌશલ્ય, સફાઈ સાધન નિર્માણ કૌશલ્ય, છાત્રાલય જીવન, યોગ અને પ્રાણાયામ	50	50	50	50	200	8
7	ઉદ્યોગ : કાંતણ-વણાટ (ચરવડા-અંબર) સીવણ, બાગાયત સત્ર દીઠ - 2 ક્રેડિટ પ્રમાણે ઉદ્યોગકાર્ય નું આયોજન કરવામાં આવશે અને ઈન્ટર્નશિપ દરમિયાન બાકી રહેલ ઉદ્યોગકાર્ય શિક્ષણ મહાવિદ્યાલયમાં સઘન રીતે હાથ ધરવામાં આવશે.	50	50	50	50	200	8
8	પદયાત્રા : સામુદાયિક જીવનના અનુભવ સત્ર -1 અને 3	50	-	50	-	100	4
9	શૈક્ષણિક પ્રવાસ: નઈ તાલીમની સંસ્થાઓની મુલાકાત	-	25	-	-	25	1
	કુલ સત્ર 1 થી 4 પ્રાયોગિક કાર્યનો સરવાળો	275	240	265	205	985	41

દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમના એકંદર ગુણભાર અને ક્રેડિટ

	ગુણભાર				કુલગુણ બાહ્ય (આંતરિક)	ક્રેડિટ
	સત્ર-1 બાહ્ય(આંતરિક)	સત્ર-2 બાહ્ય(આંતરિક)	સત્ર-3 બાહ્ય(આંતરિક)	સત્ર-4 બાહ્ય(આંતરિક)		
સૈદ્ધાંતિક	150(150)	220(155)	220(180)	360(140)	950(625)	84
પ્રાયોગિક	(275)	(240)	(265)	(205)	(985)	41
કુલ	150(425)	220(395)	220(445)	360(345)	950(1610)	125

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14
એમ.એડ્. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 1

પ્રશ્નપત્ર ક્રમાંક : A 101	પ્રશ્નપત્ર : અધ્યયન અને વિકાસનું મનોવિજ્ઞાન Psychology of Learning and Development	કુલ ગુણ : 100 ક્રેડિટ : 4
-------------------------------	---	------------------------------

હેતુઓ

પ્રશિક્ષણાર્થીઓ....	<ol style="list-style-type: none"> 1. અધ્યયનની સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને વિભાવના સમજે. 2. અધ્યયન તથા પ્રેરણાના સિદ્ધાંતો સમજે. 3. અધ્યયનને અસરકારક બનાવવા માટેના નૂતન આયામોનું ઉપયોજન કરે. 4. અધ્યાપન મનોવિજ્ઞાનના સિદ્ધાંતો તથા વિવિધ મોડેલ્સ સમજે. 5. બોધાત્મક, નૈતિક તથા વ્યક્તિત્વ વિકાસ અંગેના સિદ્ધાંતો સમજે. 6. વ્યક્તિ વ્યવહારોના વિશ્લેષણ (Transactional Analysis) અને મનોવૈજ્ઞાનિક માપન અંગેની સમજ કેળવે.
---------------------	--

એકમ ક્રમાંક	સૈદ્ધાંતિક કાર્ય	અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા	ગુણ ભાર
1	અધ્યયન : વિભાવના, અને સિદ્ધાંતો		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 અધ્યયનની વિભાવના <ol style="list-style-type: none"> 1.1.1 અધ્યયન અને તત્ત્વજ્ઞાન 1.1.2 અધ્યયન અને મનોવિજ્ઞાન 1.2 માનવજીવનમાં અધ્યયન <ol style="list-style-type: none"> 1.2.1 અધ્યયન અને અનુવંશ 1.2.2 અધ્યયન અને પર્યાવરણ 1.3 અધ્યયનની ભારતીય પરંપરા <ol style="list-style-type: none"> 1.3.1 અધ્યયનમાં યોગ અને નિદિધ્યાસનનું મહત્ત્વ 1.3.2 અધ્યયનમાં શ્રવણ, મનન અને સ્મૃતિનું મહત્ત્વ 1.4 અધ્યયનના સિદ્ધાંતો <ol style="list-style-type: none"> 1.4.1 બાન્દુરાનો અવલોકનાત્મક અધ્યયનનો સિદ્ધાંત, મૂલ્યાંકન અને શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો 1.4.2 આસુબેલનો અર્થપૂર્ણ અધ્યયનનો સિદ્ધાંત, મૂલ્યાંકન અને શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો 	<ul style="list-style-type: none"> - અધ્યયનની વિભાવના સંદર્ભે જૂથ અધ્યયન કરે - આસપાસના પર્યાવરણનું અવલોકન કરી અધ્યયન સાથેનો સંબંધ શોધે. - અનુવંશ અને પર્યાવરણનો અધ્યયન સાથેનો સંબંધ તપાસે. - અધ્યયનની ભારતીય પરંપરા વિષય પર પરિસંવાદનું આયોજન કરે. - અધ્યયનના કોઈ એક સિદ્ધાંતનો કોઈ ધોરણના વિદ્યાર્થીઓ પર પ્રયોગ કરી સિદ્ધાંતનું મૂલ્યાંકન કરે. 	
2	અધ્યયનમાં પ્રેરણા અને નૂતન અભિગમો		25%
	2.1 અધ્યયનમાં પ્રેરણા : સંકલ્પના, સ્વરૂપ, મહત્ત્વ	- પ્રેરણાના સિદ્ધાંતોના	

	<p>અને શિક્ષકની ભૂમિકા</p> <p>2.2 પ્રેરણાના સિદ્ધાંતો</p> <p>2.2.1 વિનરનો કારણ આરોપણનો સિદ્ધાંત</p> <p>2.2.2 વિનરનો અપેક્ષા X મૂલ્યનો સિદ્ધાંત</p> <p>2.3 અધ્યયનના નૂતન અભિગમો</p> <p>2.3.1 પ્રભુત્વ અધ્યયન : સંકલ્પના અને મહત્ત્વ</p> <p>2.3.2 ચિંતનાત્મક અધ્યયન : સંકલ્પના અને મહત્ત્વ</p> <p>2.4 અધ્યયનમાં શૈક્ષણિક ટેકનોલજિનો ઉપયોગ અને મહત્ત્વ</p>	<p>આધારે વિદ્યાર્થીઓને અધ્યયન માટેની પ્રેરણા પૂરી પાડવા માટે વાસ્તવિક સ્થિતિનું નિર્માણ કરે.</p> <p>- વર્ગના વિદ્યાર્થીઓ માટે પ્રભુત્વ અધ્યયનનું આયોજન કરે.</p> <p>- શૈક્ષણિક ટેકનોલજિનો ઉપયોગ કરી અસરકારક અધ્યયન કરે.</p>	
3	અધ્યાપન અને વિકાસનું મનોવિજ્ઞાન		25%
	<p>3.1 અધ્યાપન મનોવિજ્ઞાન : સંકલ્પના, સિદ્ધાંતો, અધ્યાપનના જૂથો અને વિવિધ મોડેલ્સ</p> <p>3.2 બોધાત્મક વિકાસ અંગેના પિયાજેના સિદ્ધાંતનું મૂલ્યાંકન અને શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો</p> <p>3.3 નૈતિક વિચારણાના વિકાસની અવસ્થાઓ અંગેના કોહલબર્ગના સિદ્ધાંતનું મૂલ્યાંકન અને શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો</p> <p>3.4 વ્યક્તિત્વ વિકાસ અંગેના એરિક્સનના સિદ્ધાંતનું મૂલ્યાંકન અને શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો</p>	<p>- અધ્યાપન મનોવિજ્ઞાનના સિદ્ધાંતો સમજી અકરકારક અધ્યાપન માટે તેનો ઉપયોગ કરે.</p> <p>- અકરકારક અધ્યાપન માટે કોઈ એક મોડેલનો ઉપયોગ કરી મોડેલની અસરકારકતા તપાસે.</p> <p>- કોઈ એક સિદ્ધાંતનો કોઈ ધોરણના વિદ્યાર્થીઓ પર પ્રયોગ કરી સિદ્ધાંતનું મૂલ્યાંકન કરે.</p>	
4	વ્યક્તિ વ્યવહારોનું વિશ્લેષણ અને મનોવૈજ્ઞાનિક માપન		25%
	<p>4.1 વ્યક્તિત્વ સ્વરૂપ : બાહ્ય, પુખ્ત અને વાલીના શાબ્દિક અને અશાબ્દિક લક્ષણો</p> <p>4.2 આંતર વ્યક્તિ વ્યવહારોનું વિશ્લેષણ : પૂરક વ્યવહાર, બિનપૂરક વ્યવહાર અને ગૂઢવ્યવહાર</p> <p>4.3 મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓ : સંકલ્પના, પ્રકાર અને ઉપયોજન</p>	<p>- આંતર વ્યક્તિ વ્યવહારોનું અવલોકન કરી વિશ્લેષણ કરે.</p> <p>- વ્યક્તિત્વ સ્વરૂપ સંદર્ભે શાબ્દિક અને અશાબ્દિક લક્ષણો પર જૂથચર્ચાનું</p>	

	4.4 બુદ્ધિ, મનોવલણ, વ્યક્તિત્વ અને મૂલ્યો : સંકલ્પના અને માપન	આયોજન કરે. - કોઈ એક બુદ્ધિમાપન કસોટીની રચના કરે અને કોઈ ધોરણના વિદ્યાર્થીઓ પર તેની અજમાયશ કરે.	
--	--	--	--

પ્રાયોગિક કાર્ય (કોઈ એક)

1. અધ્યયનને અસરકારક બનાવવા માટે યોગાસનોનો પ્રયોગ કરી અહેવાલ તૈયાર કરે.
2. વર્ગના વિદ્યાર્થીઓ માટે ચિંતનાત્મક અધ્યયનનું આયોજન કરી તેનો અહેવાલ તૈયાર કરે.
3. પોતાના વિષયના અધ્યાપનમાં બિહલર અને સ્નોમેનના મોડેલનો ઉપયોગ કરી અસરકારકતા તપાસે.
4. વિદ્યાર્થીઓના મૂલ્યોનું માપન કરવા માટે મૂલ્યમાપદંડની રચના કરી તેની અજમાયશ કરે.

સંદર્ભસૂચિ

1. દેસાઈ, કૃષ્ણાંત જી. (). મનોવૈજ્ઞાનિક માપન. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.
2. ઠોંગા, નનુભાઈ એસ. (1995). અધ્યાપન મનોવિજ્ઞાન. રાજકોટ : નિજિજન સાઈકો સેન્ટર, સહજાનંદ સૌરાષ્ટ્ર કલાકેન્દ્ર સોસાયટી.
3. પંડ્યા, કુલીન ડી. (1993). શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનની વિચારધારાઓ. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.
4. બુદ્ધદેવ, પ્રવીણા વી. અને દેસાઈ હરિભાઈ જી. (1991). મનોવલણો અને તેનું માપન રાજકોટ : મેમોરિયલ એજ્યુકેશનલ ટ્રસ્ટ.
5. ભોગાયતા, ચંદ્રકાન્ત કે. (2003). અધ્યાપન પ્રાયોજિત મનોવિજ્ઞાન. અમદાવાદ : પાર્શ્વ પ્રકાશન નિશાપોળ ઝવેરીવાડ, રીલિફ રોડ.
6. શાહ, ગુણવંત બી. અને પંડ્યા, કુલીન ડી. (1993). શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.
7. શાહ, ગુણવંત બી. (1986). શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનમાં અધ્યયન મિમાંસા. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.
8. અગ્રવાલ, આર. એન. મનોવિજ્ઞાન ઓર શિક્ષા મેં માપન એવં મૂલ્યાંકન. આગરા : વિનોદ પુસ્તક મંદિર.
9. ગુપ્તા, એસ. (1999). આધુનિક મનોવિજ્ઞાન તથા મૂલ્યાંકન. ઇલ્હાબાદ : શારદા પુસ્તક ભવન.
10. Anastasi, A. (1982). Psychological Testing. New York : Collier Macmillan Publication.
11. Asubel, D. P. (968). Educational Psychological : Cognitive View : New York.
12. Asubel, D. P. (969). School Learning : An Introduction to Educational Psychology : New York.
13. Bernard, H. W. (1954). Psychology of Learning & Teaching. New York : Mc-Graw Hill.
14. Bruner J. S. (1960). The Process of Education (Cheap Ed.). Delhi : Atma Ram.
15. Bieheler, R. F. & Snowman, A. (1993). Psychology Applied to Teaching. Boston.
16. Cooper, R. K. and Sawas, A. (1997) Executive of EQ Intelligence in Leadership and Organization. New York : Grossest, Cutnam Press.
17. De Cecco, J. P. & Crawford, W. (1997). The Psychology of Learning and Instruction. New delhi : Prentice Hall.

18. Driscoll, M. P. (1994). Psychology of Learning for Instruction. Boston : Allyn & Bacon.
19. Gagne, R. M. (1979). The condition of learning and theory of instuction. New York : Holt, Rinehan and Winston.
20. Garrison, Karl C. and Jones Franklin R. The Psychology of Human Development. Pennsylvania :
21. International Textbook Company, Scranton.
22. Robbins, S.P. (2001). Organizational Behaviour (9th Edition). New Delhi : Prentice Hall of India Ltd.
23. Skinner, B. F. (1968). The Technology of Teaching. New York : Appleton Century Crofts.
24. Sternberg, Robert J. (2003). Wisdom, Intelligence and Creativity Synthesized. New York : Cambridge.

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14

એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 1

પ્રશ્નપત્ર ક્રમાંક : A 102	પ્રશ્નપત્ર : ઇતિહાસ અને રાજકીય અર્થશાસ્ત્ર History and Political Economy of Education	કુલ ગુણ : 50 ક્રેડિટ : 4
-------------------------------	--	-----------------------------

હેતુઓ

પ્રશિક્ષણાર્થી.....
<ol style="list-style-type: none"> 1. શિક્ષણના ઇતિહાસ વિષે સમજ મેળવે. 2. શિક્ષણની વ્યવસ્થામાં રાજ્યની ભૂમિકા સમજે. 3. રાજકારણ અને શિક્ષણ વચ્ચેનો સંબંધ સમજે 4. રાજ્યતંત્રના સ્વરૂપને આધારે સમકાલીન રાજ્યતંત્રના શાસન તથા શિક્ષણ વ્યવસ્થા વિષે સમજ મેળવે 5. આર્થિક વ્યવસ્થા અને શિક્ષણ સંદર્ભે શિક્ષણની નીતિ, અર્થશાસ્ત્ર અને આયોજન વિષે સમજ મેળવે.

એકમ ક્રમાંક	સૈદ્ધાંતિક કાર્ય	અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા	ગુણ ભાર
1	શિક્ષણનો ઇતિહાસ		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. પ્રાચીન ભારતમાં શિક્ષણ વ્યવસ્થા 2. મધ્યકાલીન ભારતમાં શિક્ષણ વ્યવસ્થા 3. બ્રિટિશકાલીન ભારતમાં શિક્ષણ વ્યવસ્થા 4. સ્વાતંત્ર્યોત્તર ભારતમાં શિક્ષણ વ્યવસ્થા 	<ul style="list-style-type: none"> • કાર્યશાળા • સેમિનાર • પરિસંવાદ 	
2	ભારતીય શિક્ષણના વિકાસ માટેના પ્રયત્નો		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. આઝાદી પૂર્વે શિક્ષણના વિકાસ માટે વિવિધ પંચો અને સમિતિઓની ભલામણો 2. આઝાદી પછી શિક્ષણના વિકાસ માટે વિવિધ પંચો અને સમિતિઓની ભલામણો 3. ભારતીય શિક્ષણની પ્રવર્તમાન પરિસ્થિતિ અને પ્રવાહો 4. ભારતીય શિક્ષણની વર્તમાન સમસ્યાઓ અને ઉકેલ 	<ul style="list-style-type: none"> • કાર્યશાળા • પરિસંવાદ • જૂથચર્ચા 	
3	રાજ્યતંત્રના સ્વરૂપો, લાક્ષણિકતાઓ અને શિક્ષણ વ્યવસ્થા		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. આપખુદશાહી અને શિક્ષણ વ્યવસ્થા 2. સમાજવાદ અને શિક્ષણ વ્યવસ્થા 3. સામ્યવાદ અને શિક્ષણ વ્યવસ્થા 4. લોકશાહી અને શિક્ષણ વ્યવસ્થા 	<ul style="list-style-type: none"> • પેનલ ચર્ચા • જૂથ ચર્ચા 	
4	આર્થિક વ્યવસ્થા અને શિક્ષણ		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. અર્થશાસ્ત્ર : અર્થ અને સ્વરૂપ 	<ul style="list-style-type: none"> • સેમિનાર 	

2. શિક્ષણનું અર્થશાસ્ત્ર : અર્થ અને મહત્ત્વ	• પરિસંવાદ
3. અર્થશાસ્ત્રના સિદ્ધાંતો અને શૈક્ષણિક આયોજન	• જૂથચર્ચા
4. અર્થશાસ્ત્ર, શિક્ષણ અને માનવ સંસાધન વિકાસ	

પ્રાયોગિક કાર્ય (કોઈ એક)

<ol style="list-style-type: none"> 1. શિક્ષણના ઇતિહાસ સંદર્ભે ગ્રંથાલયનો ઉપયોગ કરી ગહન વાંચન કરી સ્વાધ્યાય તૈયાર કરવો. 2. વિવિધ શિક્ષણ પંચો વિશે સમીક્ષાત્મક અભ્યાસ કરી અહેવાલ તૈયાર કરવો. 3. દેશનું સામાન્ય બજેટ અને ગુજરાત રાજ્યના બજેટમાં શિક્ષણ સંદર્ભે જોગવાઈઓનો સમીક્ષાત્મક અભ્યાસ કરી અહેવાલ તૈયાર કરવો. 4. શાળા માટે બજેટનું આયોજન કરવું. 5. શાળામાં ખર્ચ નિયંત્રણ માટે બ્લૂ પ્રિન્ટની રચના કરવી. 6. આર્થિક વિકાસ સંદર્ભે વિવિધ સંસ્થાઓની મુલાકાત લઈ તેનો અહેવાલ તૈયાર કરવો. 7. ઉદ્યોગ સાહસિકતા સંદર્ભે (એન્ટરપ્રિન્યોરશીપ સંદર્ભ વિશિષ્ટ વ્યક્તિની) મુલાકાત લઈ અહેવાલ તૈયાર કરવો. 8. ભરતીની પ્રક્રિયા અને પગાર માળખા સંદર્ભે માધ્યમિક શાળાઓની પ્રવર્તમાન પરિસ્થિતિનો અહેવાલ તૈયાર કરવો. 9. ફી, શિષ્યવૃત્તિ અને આર્થિક બાબતોના સંદર્ભે વિશેષ માર્ગદર્શન માટે માર્ગદર્શન સેલની રચના કરવી. 10. શાળામાં લોકફાળા અંગે અહેવાલ તૈયાર કરી આ બાબતને અસરકારક બનાવવા માટેની યોજના તૈયાર કરવી.

સંદર્ભ સૂચિ-

1. અબ્દુલ કલામ એ.પી.જે. (2003). ઇન્ડિયા 2020 નવી સહસ્રાબ્દીનું સ્વપ્ન. અમદાવાદ : નવભારત સાહિત્ય મંદિર
2. કસ્વેકર આરતી પી. (2007). શિક્ષણની વર્તમાન ફિલસૂફીઓ અમદાવાદ : રન્નાડે પ્રકાશન
3. Aggarwal J.C.(2014). Teaching of Economics : A practical Approach. Agra : Agrawal Publications.
4. Gaske (1989), Economic of Education, Pregamon Press, London.
5. Coombs, P.H. And Hallak. J (1988) Cost Analysis in Education: A Tool for Policy and Planning, Baltimore: John Hopkins Press.
6. G.Psacharopoulos (1987): Economics of Education: Research and Studies, New York: Pergamon Press.
7. Ansari, M.M. Education and Economic Development , New Delhi, AIU Publication, 1987.

8. *Blaug Mark Economics of Education & the Education of an Economist*, New York, University Press, 1987.
9. *Blaug Mark An Introduction to Economics of Education*, England, Penguin Books Ltd. 1980.
10. Garg, V.P. *The Cost Analysis in Higher Education*, New Delhi, Metropolitan Book Co., 1985
11. Harbision & Myers *Education, Manpower and Economics growth*, New Delhi, Oxford & IBH. (Indian edition) 1968.
12. Kneller, G. F. *Education & Economic Growth*, New York, John Wiley, 1968.
13. Pandit, H. N. *Measurement of cost Productivity & Efficiency of Education*, New Delhi, NCERT, 1969.
14. Prakash Sri. & Choudhury, S *Expenditure on Education : Theory, Models and Growth*, New Delhi, NIEPA, 1994.
15. Pscharo Pulos, G. & Woodhall, M *Education for Development-An Analysis of Investment Choices*, London, World Bank Publisher, 1985.
16. Schultz, T. W. *The Economic Value of Education*, Columbia, Columbia University Press, 1963.
17. Sethi, Vinita *Educational Development and Resource Mobilization*, New Delhi, Kanishka Publication, 1997.
18. Sodhi, T.S. *Education and Economics Development*, Ludhiana, Mukand Publications, 1978.
19. Tilak, J.B.G. *Economics of Inequality in Education*, New Delhi, Sage Publications, 1987.
20. Vaizey John *Economics of Education*, London, Faber & Faber, 1962.
21. Pscharo Pulos, G. & Woodhall, M *Education for Development – An Analysis of Investment Choices*, London, World Bank Publisher, 1985.
22. schultz, T. W, *The Economics Value of Education Columbia, Columbia University Press, 1963.*

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14
એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 1

પ્રશ્નપત્ર ક્રમાંક : A 103	પ્રશ્નપત્ર: અભ્યાસના એક ક્ષેત્ર તરીકે શિક્ષણશાસ્ત્ર Education Studies	કુલ ગુણ : 50 ક્રેડિટ : 4
--------------------------------------	--	-----------------------------

હેતુઓ

પ્રશિક્ષણાર્થી.....
<ol style="list-style-type: none"> 1. કેળવણીની સંકલ્પના અને સ્વરૂપ સમજે. 2. શાલેય શિક્ષણની પ્રવર્તમાન પરિસ્થિતિ વિશે સમજ કેળવે. 3. વ્યક્તિત્વના સર્વાંગી વિકાસ અર્થે શાંતિ માટેના શિક્ષણ વિશે સમજ કેળવે. 4. પ્રવર્તમાન શિક્ષણ સંદર્ભે ઉભી થયેલી સમસ્યાઓના ઉકેલ માટે શાળા અને સમાજની ભૂમિકા સમજે.

એકમ ક્રમાંક	સૈદ્ધાંતિક કાર્ય	અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા	ગુણભાર
1	ગાંધીજી, ટાગોર, જે. કૃષ્ણમુર્તિ, મોન્ટેસરી, અને જ્હોન ડ્યૂઈ ના મતે કેળવણીની સંકલ્પના અને સ્વરૂપ		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. કેળવણીની પરિભાષા : હેતુઓ, સ્વરૂપ અને કાર્યો. 2. કેળવણી અને અભ્યાસક્રમ 3. અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા 4. શાળાનું સ્વરૂપ 	<ul style="list-style-type: none"> • પરિસંવાદ • જૂથ ચર્ચા 	
2	શાલેય શિક્ષણની પ્રવર્તમાન પરિસ્થિતિ		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. પ્રવર્તમાન સમયમાં કેળવણીની સંકલ્પના અને સ્વરૂપ 2. અભ્યાસક્રમનું પ્રવર્તમાન સ્વરૂપ 3. અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા 4. આદર્શ શાળાનું સ્વરૂપ અને પ્રવર્તમાન પરિસ્થિતિમાંથી નિષ્પન્ન થતી સમસ્યાઓ 	<ul style="list-style-type: none"> • શિક્ષણની પરિસ્થિતિના સંદર્ભે ચાર્ટ તૈયાર કરાવવા. • શાળા મુલાકાત લઈ સમસ્યાની યાદી • સમસ્યા ઉકેલ સંદર્ભે જૂથચર્ચા • વિશિષ્ટ વ્યક્તિની મુલાકાત. (ચિંતાઓ વિષે નોંધ) 	
3	શાંતિ અને સંવાદિતા માટે શિક્ષણ		25%

	<ol style="list-style-type: none"> 1. શિક્ષણ દ્વારા વ્યક્તિત્વનો સર્વાંગી વિકાસ : બૌદ્ધિક, શારીરિક, ભાવાત્મક, સામાજિક અને આધ્યાત્મિક 2. શાંતિ માટેનું શિક્ષણ : સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને મહત્ત્વ 3. સ્વસ્થ સમાજ : સંકલ્પના, હેતુ, સ્વરૂપ અને મહત્ત્વ 4. સામાજિક સંવાદિતા અને શાંતિ 	<ul style="list-style-type: none"> • વિશિષ્ટ વ્યક્તિઓની અને સંસ્થાઓની મુલાકાત • પરિસંવાદ 	
4	શાળા, સંસ્કૃતિ અને સમાજ		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. શાળા એક અધ્યયન સંસ્થા : સમસ્યાઓ અને ઉકેલ 2. સમાજમાં ઉભી થયેલી સમસ્યાઓ અને ઉકેલ 3. સમાજના વિકાસ માટે શાળાની ભૂમિકા : વર્ગ, જ્ઞાતિ, જાતિયતા અને ધર્મ સંદર્ભે 4. શાળાના વિકાસ માટે સમાજની ભૂમિકા 	<ul style="list-style-type: none"> • શાળાની મુલાકાત • શાળા વ્યવસ્થાપન • સમિતિ (SMC) ના સભ્યોની મુલાકાત • સરપંચ અને આગેવાનોની મુલાકાત 	

પ્રાયોગિક કાર્ય (કોઈ એક)

<ol style="list-style-type: none"> 1. દર્શનશાસ્ત્રીઓના શિક્ષણ વિષેના વિચારો સંદર્ભે પરિસંવાદ દ્વારા ગાંધીજી, ટાગોર, જ્હોન ડ્યુઇ, જે કૃષ્ણમૂર્તિ અને મોન્ટેસરી પૈકી કોઈ એકનું મૂળ પુસ્તક વાંચી તે સંદર્ભે ચર્ચા અને રજૂઆત કરી સ્વાધ્યાય તૈયાર કરવો. 2. નઈતાલીમના પ્રણેતાઓ જુગતરામ દવે, નાનાભાઈ ભટ્ટ, મૂળશંકર મો. ભટ્ટ, મગનભાઈ દેસાઈ અને મનુભાઈ પંચોળી પૈકી કોઈ એકના શિક્ષણક્ષેત્રે પ્રદાન વિષેનો અહેવાલ તૈયાર કરે. 3. ભારતમાં શાલેય શિક્ષણની પરિસ્થિતિ વિષે ગુજરાત સરકારના શાળા શિક્ષણના રિપોર્ટનો અભ્યાસ કરી અહેવાલ અને ચાર્ટ તૈયાર કરવો. 4. શાંતિ માટેના શિક્ષણ સંદર્ભે વિશિષ્ટ વ્યક્તિની અને વિશિષ્ટ સંસ્થાની મુલાકાત લઈ નોંધ તૈયાર કરવી. 5. શાળા સંસ્કૃતિના અભ્યાસ સંદર્ભે વિવિધ શાળાઓની મુલાકાત લઈ તેની કાર્યપ્રણાલી, SMC, CRC, BRC ના કામગીરી અને સમાજમાં ભાગીદારી સંદર્ભે નોંધ તૈયાર કરવી.

સંદર્ભ સૂચિ

<ol style="list-style-type: none"> 1. દવે જયેન્દ્ર (1986). ભારતીય તત્ત્વ ચિંતકોનું શિક્ષણ ચિંતન અમદાવાદ: યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ 2. દવે જયેન્દ્ર પટેલ મોતીભાઈ (1996). શિક્ષણદર્શન . અમદાવાદ: બી.એસ.શાહ પ્રકાશન 3. દેસાઈ ધનવંત શાહ ગુણવંત (1982). શિક્ષણની વર્તમાન ફિલસૂફીઓ , અમદાવાદ : અનડા પ્રકાશન 4. પંડ્યા કુલીન (1972). તાત્વિક વિચારધારાઓ અને શિક્ષણ, અમદાવાદ: બાલગોવિંદ પ્રકાશન 5. દવે જયેન્દ્ર અને પટેલ. મોતીભાઈ (1992). (પાંચમી આવૃત્તિ): ભારતીય શિક્ષણના નૂતન પ્રવાહો અને સમસ્યાઓ , અમદાવાદ : બી.એસ. શાહ પ્રકાશન 6. પટેલ મફતભાઈ (1997). પ્રાથમિક શિક્ષણ એક અવલોકન , અમદાવાદ : શ્વેતા પ્રકાશન 7. ભાલ જે.ડી. (1997). ભારતની શિક્ષણ વ્યવસ્થા, અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
--

8. અલ્તેકર, એ.એસ. (1965). પ્રાચીન ભારતમાં શિક્ષણ, અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
9. કોઠારી, આર.જે. (2004). શિક્ષણની વિસ્તરતી ક્ષિતિજો. અમદાવાદ : બી.એસ. શાહ પ્રકાશન.
10. પટેલ મોતીભાઈ (2005). શિક્ષણના સામ્પ્રત પ્રવાહો અને શિક્ષણની અસ્મિતા, અમદાવાદ : બી.એસ.શાહ પ્રકાશન
11. પટેલ મોતીભાઈ (2009). શિક્ષણના પ્રવાહો, અમદાવાદ : પદ્મ પબ્લિકેશન
12. પટેલ મોતીભાઈ (2009). વિદ્યાની વ્યથા કથા, અમદાવાદ : પદ્મ પબ્લિકેશન
13. પંચાલ મોહનભાઈ અને કસ્વેકર આરતી (2007). શિક્ષણની વર્તમાન ફિલસૂફીઓ , અમદાવાદ : રત્નાદે પ્રકાશન
14. Mohanty J. (1992). **Current issues in Education**, New Delhi, Cosmo Publication.
15. Nagraj, Manav Vyavahar Darshan (Hindi), Divya Path Sansthan, Amarkantak.
16. Nagraj, Vyavaharvadi Samajshastra Darshan (Hindi), Divya Path Sansthan, Amarkantak.
17. A Nagraj, 1998, Jeevan Vidya Ek Parichay, Divya Path Sansthan, Amarkantak.
18. Antoine de Saint-Expery. (1977). The Little Prince. London, UK: Wordsworth Edition Translated by Irene Testot-ferry (available in Hindi)
19. Dalal, A.S. (2001). Our Many Selves. Pondicherry, India : Sri Aurobindo Ashram.
20. Harmpal: Collected Writings Vil. III. The Beautiful Tree (Indigenous Indian Education in the Eighteenth Century), Other India Press, Mapusa Goa (Gujarati/Hindi Translation is available with the title: RALIYAMNU VRUKSHA Punarutthan Trust, 9/B, Annand Park, Baliyakak Marg, Juny Dhor bazar, Kankariya, Ahmedabad-28)
21. Frankl, V. (1946) Man's Search for Meaning. New York: Pocket Books.
22. Joshi, K. (ed) (2005). The Aim of Life. Auroville, India: Sailer.
23. Krishnamurti, J. (1953). Education and the significance of Life, Ojai, California, USA: Krishnamurti Foundation Trust.
24. NCERT, (2006). Education for peace, Position Paper. New Delhi: NCERT.
25. R R Gaur, R Sangal, G P Bagaria, 2009, A Foundation Course in Value Education.
26. Walk with Me: A Guide for Inspiring Citizenship Action. (2006). New Delhi: Pravah Pub.

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14
એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 1

પ્રશ્નપત્ર ક્રમાંક : A 104	પ્રશ્નપત્ર : શૈક્ષણિક સંશોધનની સંકલ્પના અને સોપાનો Concept and Steps of Educational Research	કુલ ગુણ : 100 ક્રેડિટ : 4
--------------------------------------	--	--

હેતુઓ

પ્રશિક્ષણાર્થીઓ...	<ol style="list-style-type: none"> 1. શિક્ષણમાં સંશોધનની સંકલ્પના અને અગત્ય જાણે. 2. સંશોધન સમસ્યાની પસંદગી અને સંશોધન યોજનાના સોપાનોની સમજ મેળવે. 3. સંશોધનમાં ઉત્કલ્પના અને ચલની સમજ મેળવે. 4. સંશોધન માટેના વિવિધ સ્ત્રોતોની જાણકારી મેળવે. 5. વિવિધ પ્રકારનાં ઉપકરણોની સંરચના અને પ્રમાણીકરણની સમજ મેળવે. 6. સંશોધનનું વ્યાપવિશ્વ અને નિદર્શના વિવિધ પ્રકારોની સમજ મેળવે.
---------------------------	---

એકમ ક્રમાંક	સૈદ્ધાંતિક કાર્ય	અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા	ગુણ ભાર
1	સંશોધનની સંકલ્પના અને સ્વરૂપ :		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. સંશોધન અને શૈક્ષણિક સંશોધનનો અર્થ, શૈક્ષણિક સંશોધનની જરૂરિયાત, મહત્ત્વ અને લક્ષણો. 2. શૈક્ષણિક સંશોધનના પ્રકારો અને તેમની વિશેષતાઓ. 3. શૈક્ષણિક સંશોધનનાં ક્ષેત્રો. 4. શૈક્ષણિક સંશોધન સમસ્યા પસંદગી-સ્ત્રોત, લક્ષણો, સારી સમસ્યા પસંદગીનાં ધોરણો. 5. શૈક્ષણિક સંશોધન પ્રક્રિયાનાં સોપાનો. 6. ચલ-સંકલ્પના અને પ્રકારો તથા ઉત્કલ્પના: અર્થ, પ્રકારો, રચના માટેનાં ધોરણો અને ચકાસણી. 7. સંશોધન પ્રસ્તાવ. 	<p>પૂર્વે હાથ ધરવામાં આવેલ સંશોધનો, સંશોધન પુસ્તકો, સામયિકોનું પ્રદર્શન ગોઠવવું. વિવિધ દૃષ્ટિકોણથી વિદ્યાર્થીઓ તેનું અવલોકન કરે તે માટેની પ્રવૃત્તિઓ યોજવી.</p>	
2	સંશોધન માટેના સ્ત્રોતો અને સંબંધિત સાહિત્ય:		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. પ્રાથમિક સ્ત્રોતો: લઘુ શોધ નિબંધ, મહા શોધ નિબંધ, સંશોધન લેખ, સંશોધન પ્રોજેક્ટનો અહેવાલ 2. ગૌણ સ્ત્રોત: સંશોધનની સમીક્ષાના સામાયિકો, જ્ઞાન કોશ, વાર્ષિક અહેવાલ, હાથપોથી, મોનોગ્રાફ 3. પ્રારંભિક સ્ત્રોત: પરિચયાત્મક નોંધ, સંદર્ભ સૂચિ, કેટલોગ 4. પૂરક સ્ત્રોત: શબ્દ કોશ, માહિતી પુસ્તિકા, વાર્ષિક પંચાંગ, જીવનચરિત્રાત્મક શબ્દકોશ, નકશા પોથી 5. સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા - અર્થ, મહત્ત્વ અને પ્રક્રિયા, અધિ-વિશ્લેષણની વ્યાવહારિકતા 6. સંશોધકે વિકસાવવાનાં ગ્રંથાલય કૌશલ્યો: વાંચન કૌશલ્ય અને નોંધ લેવાનું કૌશલ્ય, વેબ સાઈટ, CDS 	<p>કોઈ પસંદગીના બે-ત્રણ સંશોધન વિષયોમાં વિવિધ પ્રકારના સાહિત્યના સંકલનની પ્રક્રિયા હાથ ધરવી. ઇન્ટરનેટની મદદથી સાહિત્ય એકત્રીકરણની પ્રક્રિયાનું નિદર્શન કરવું.</p>	
3	સંશોધનમાં ઉપકરણો:		25%

	<p>1. સંશોધન ઉપકરણોની સંકલ્પના અને ભૂમિકા</p> <p>2. પ્રશ્નાવલી: પ્રકારો, રચના, લાભ અને મર્યાદાઓ, સારી પ્રશ્નાવલીના લક્ષણો.</p> <p>3. મુલાકાત: અર્થ, પ્રકારો, મુલાકાત પત્રકની રચના, લાભ અને મર્યાદાઓ.</p> <p>4. ક્રમમાપદંડ: સંકલ્પના, સંરચના અને પ્રકારો તેમજ ઉપયોગિતા અને મર્યાદાઓ.</p> <p>5. મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓ: લક્ષણો, સંરચનાનાં સોપાનો, કલમ પૃથક્કરણ અને પ્રમાણીકરણ.</p> <p>6. કસોટીઓના પ્રકારો: બુદ્ધિ કસોટી, અભિયોગ્યતા કસોટી, સિદ્ધિ કસોટી, નિદાન કસોટી, વ્યક્તિત્વ માપન કસોટી અને રસ સંશોધિકાઓ-સંકલ્પનાઓ અને ગુજરાતીમાં રૂપાંતર થયેલી કસોટીઓની વિગતો.</p> <p>7. વલણ માપદંડ : લિકર્ટ અને થર્સ્ટનની પ્રયુક્તિઓ.</p> <p>8. સંશોધન ઉપકરણનું પ્રમાણીકરણ- વિશ્વસનીયતા, પ્રમાણભૂતતા, માનાંકો.</p> <p>9. ઉપકરણો : નિરીક્ષણ, ઓળખયાદી, અભિપ્રાયાવલિ (સંકલ્પના, મહત્ત્વ અને મર્યાદાઓ.)</p>	<p>વિવિધ પ્રકારના ઉપકરણોનું નિદર્શન ગોઠવવું. તેને આધારે વિદ્યાર્થીઓને ઉપકરણો તથા તેની કલમોની લાક્ષણિકતાઓ તારવવા અંગે સૂચવવું.</p>	
4	વ્યાપવિશ્વ અને નિદર્શ પ્રયુક્તિઓ:		25%
	<p>1. વ્યાપવિશ્વ અને નિદર્શની સંકલ્પના અને નિદર્શ પસંદગીનું મહત્ત્વ</p> <p>2. સારા નિદર્શનાં લક્ષણો, નિદર્શનું કદ</p> <p>3. નિદર્શ પસંદગીની પ્રયુક્તિઓ (સંકલ્પના, લક્ષણો અને પ્રક્રિયા)</p> <p>(1) સંભાવના નિદર્શ: સાદો યાદચ્છિક, સ્તરિકૃત યાદચ્છિક, ઝૂમખા, યોજનાબદ્ધ નિદર્શ</p> <p>(2) નિર્ણાયક નિદર્શ: આનુષંગિક, સહેતુક, નિયત જથ્થાનો નિદર્શ</p> <p>(3) અન્ય નિદર્શ: ભમણો નિદર્શ, ક્રમશઃ નિદર્શ, જોડકા નિદર્શ અને બહુસોપાની નિદર્શ.</p> <p>(4) નિદર્શ પસંદગીમાં થતી ભૂલો અને ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો.</p>	<p>સિમ્પોઝીયમ – વિવિધ પ્રકારની નિદર્શ પસંદગીની પ્રયુક્તિઓની વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા રજૂઆત - પૂર્વે થયેલા જુદા જુદા સંશોધનના અહેવાલો પરથી નિદર્શ પસંદગીની પ્રયુક્તિઓ તારવવા આપવી અને તેમાં થયેલ ભૂલો તપાસવી.</p>	

પ્રાયોગિક કાર્ય (કોઈ એક)

<p>1. પસંદ કરેલ સંશોધન સમસ્યાનો સંશોધન પ્રસ્તાવ તૈયાર કરવો.</p> <p>2. નઈ તાલીમને લગતા સંશોધનના ક્ષેત્રો પસંદ કરી તેને આધારે સંશોધન સમસ્યાઓ રચવી.</p> <p>3. પસંદ કરેલ સંશોધનની સમસ્યા માટેના સંશોધન સ્ત્રોતની યાદી તૈયાર કરવી.</p> <p>4. કોઈ એક સમસ્યા પર આધારિત માહિતી એકઠી કરવા માટેનું કોઈ એક સંશોધન ઉપકરણ તૈયાર કરવું.</p> <p>5. ગુજરાતી ભાષામાં તૈયાર મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓમાંથી કોઈ એકની અજમાયશ કરી તેનાં પરિણામોને આધારે અહેવાલ તૈયાર કરવો.</p> <p>6. સંશોધનના અભ્યાસ માટે વિવિધ સ્ત્રોતોના ગ્રંથાલય રેકર્ડકાર્ડ બનાવવા.</p> <p>7. કોઈ એક વલણ માપવા માટેની સમસ્યા પસંદ કરીને લિકર્ટ અથવા થર્સ્ટન વલણ માપદંડ રચી! તેના પરિણામોને આધારે તારણો તપાસવાં.</p>
--

સંદર્ભ સૂચિ

<p>1. ઉચાટ, ડી.એ. (2001). શિક્ષણ અને સામાજિક વિજ્ઞાનમાં સંશોધનનું પદ્ધતિશાસ્ત્ર .રાજકોટ: લેખક</p> <p>2. દેસાઈ, હરિભાઈ જી. અને કે.જી.દેસાઈ (1985). સંશોધન પદ્ધતિઓ અને પ્રવિધિઓ (પાંચમી આવૃત્તિ) અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.</p>

3. શાહ, દીપિકા (2006). શૈક્ષણિક સંશોધન અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
4. દેસાઇ, હરિભાઈ જી. અને મનુભાઈ ડી. ત્રિવેદી. (1982). શૈક્ષણિક સંશોધનની રૂપરેખા, રાજકોટ : સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી
5. પટેલ, આર. એસ. (2008). શૈક્ષણિક સંશોધન માટે આંકડાશાસ્ત્રીય પદ્ધતિઓ. અમદાવાદ : જય પ્રકાશન
6. પારેખ, બી.યુ. અને મનુભાઈ ત્રિવેદી. (1989). શિક્ષણમાં આંકડાશાસ્ત્ર (ચોથી આવૃત્તિ). અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
7. પટેલ, મોહનભાઈ કે. (સં.) (2008) શૈક્ષણિક સંશોધનનું માર્ગદર્શન- સંશોધન ઉપકરણ. અમદાવાદ : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ.
8. પટેલ, આર.એસ. (સં.) (2008) શૈક્ષણિક સંશોધનનું માર્ગદર્શન-સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા. અમદાવાદ : ગુજરાત યુનિવર્સિટી
9. દેસાઇ, કૃષ્ણકાંત જી. હરિભાઈ જી. દેસાઇ. (1978) મનોવૈજ્ઞાનિક માપન (બીજી આવૃત્તિ). અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
10. ત્રિવેદી, અભય. (1986). બિનપ્રાયલીય આંકડાશાસ્ત્રીય પરીક્ષણ પદ્ધતિઓ. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ-ગુજરાત રાજ્ય.
11. પારેખ, સુરેશ સી. અને એસ.કે.દીક્ષીત. (1995). મનોવૈજ્ઞાનિક સંશોધનોમાં આંકડાશાસ્ત્રીય પરીક્ષણ. જૂનાગઢ : ચંપા પ્રકાશન.
12. શાહ, વિમળ પી. (1990). સંશોધન ડિઝાઇન. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
13. શાહ, રિખવલાઈ સંશોધનનું આયોજન અને મૂલ્યાંકન. અમદાવાદ : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ
14. જોષી, હરિપ્રાસદ ઓ. (1985). સંશોધન અહેવાલની લેખન ભૂલો. રાજકોટ : સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી.
15. પટેલ આર.એસ. (2010). સંશોધનના પાયાની સંકલ્પનાઓ (સંશોધન હાથપોથી). અમદાવાદ : જય પબ્લિકેશન.
16. સુખિયા, एस.पी.ओर मेहरोत्रा, मेहरोत्रा. (1994) **शैक्षिक अनुसंधान के मूल तत्व**. आगरा: विनोद पुस्तक मंदिर.
17. Best J. W. (2010). Research in Education (13th Ed.). New Delhi : Prentice Hall of India Pvt Ltd.
18. Borg. W. R. and Gall, M. D. (1983) Educational research-An Introduction. (4th Ed.). New York : Longman Ins.
19. Shrivastava. (1994). Advanced research Methodology. New Delhi :GNP, Radha Publications.
20. Sindhu, K. S. (1996). Methodology of Research in Education (7th Ed.). New Delhi : Sterling Publishers Pvt Ltd.
21. Banerjee,N.P. (1993). Strategies of Educational Research. Ambala Cantt.: The Associated Publishers.
22. S. P. Sukhia., Mehrotra, & Mehrotra. (1966). Elements of Educational research. (2nd Ed.). New Delhi : Allied Publishers Pvt. Ltd.
23. Koul Lokesh. (1984). Methodology of Educational research. New Delhi : Vani Educational Books.
24. Kerlinger, F. N. (1996). Foundation of Behavioural Research, a conceptual Approach. New Delhi : Surjeet Publications.
25. Garrett, H. E. (1981). Statistics in Psychology and Education. Bombay : Allied Pacific Pvt Ltd.
26. Guilford, J. P. (1965). Fundamental Statistics in Psychology and Education. New York :Mc Graw Hill Co.

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14
એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 2

પ્રશ્નપત્ર ક્રમાંક : A 105	પ્રશ્નપત્ર: કેળવણીનું તત્ત્વજ્ઞાન (Philosophy of Education)	કુલ ગુણ : 50 ક્રેડિટ : 4
--------------------------------------	--	-----------------------------

હેતુઓ

પ્રશિક્ષણાર્થી...
<ol style="list-style-type: none"> 1. કેળવણીના તત્ત્વજ્ઞાન વિશે સમજ મળવે. 2. કેળવણી અને તત્ત્વજ્ઞાન વચ્ચેનો સંબંધ સમજે. 3. તત્ત્વજ્ઞાનની મૂળભૂત શાખાઓ સંબંધિત સમજ કેળવી ફલિતાર્થી તારવે. 4. તત્ત્વજ્ઞાનની વિવિધ વિચારધારાઓના આધારે શિક્ષણના ધ્યેયો, શિક્ષક વિદ્યાર્થી સંબંધ, અને અભ્યાસક્રમ વિષયક શૈક્ષણિક ફલિતાર્થી તારવે. 5. કેળવણીની વિવિધ વિચારધારાઓ અને તે સંબંધિત તત્ત્વચિંતકોના ચિંતન વિષયક ફલિતાર્થી તારવે. 6. ભારતીય તાત્ત્વિક વિચારધારાઓનું શિક્ષણ ક્ષેત્રે પ્રદાન સમજે.

એકમ ક્રમાંક	સૈદ્ધાંતિક કાર્ય	અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા	ગુણ ભાર
1	તત્ત્વજ્ઞાન અને કેળવણીનો સંબંધ		20%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. તત્ત્વજ્ઞાન : સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને હેતુઓ 2. તત્ત્વજ્ઞાન અને કેળવણીનો સંબંધ 3. કેળવણી ક્ષેત્રે પ્રવર્તતી સમસ્યાઓની તાત્ત્વિક સમજ અને ઉકેલ 4. રાજકીય દર્શનશાસ્ત્રના પરિપ્રેક્ષ્યમાં કેળવણી 	<ul style="list-style-type: none"> • જૂથચર્ચા • ગામ/શાળાની મુલાકાત લઈ સમસ્યાઓની યાદી તૈયાર કરવી. • પરિસંવાદ • પેનલ ચર્ચા 	
2	તત્ત્વજ્ઞાનની મૂળભૂત શાખાઓ અને કેળવણી		20%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. વિવિધ તત્ત્વચિંતકોના મતે કેળવણીની સંકલ્પના 2. તત્ત્વમીમાંસા: સંકલ્પના, લાક્ષણિકતાઓ અને કેળવણીની પ્રક્રિયામાં વિનિયોગ 3. જ્ઞાનમીમાંસા: સંકલ્પના, લાક્ષણિકતાઓ અને કેળવણીની પ્રક્રિયામાં વિનિયોગ 4. મૂલ્યમીમાંસા: સંકલ્પના, લાક્ષણિકતાઓ અને કેળવણીની પ્રક્રિયામાં વિનિયોગ 	<ul style="list-style-type: none"> • જૂથચર્ચા • સંસ્થા મુલાકાત અને મૂલવણી 	
3	તત્ત્વજ્ઞાનની વિવિધ વિચારધારાઓ અને કેળવણી		30%

	<ol style="list-style-type: none"> 1. આદર્શવાદ 2. પ્રકૃતિવાદ 3. વ્યવહારવાદ 4. વાસ્તવવાદ 5. અસ્તિત્વવાદ <p>(ઉપરોક્ત પાંચ વિચારધારાઓ સંબંધિત વિચારધારાની સંકલ્પના, શિક્ષણના ધ્યેયો, અભ્યાસક્રમ, શિક્ષણની પદ્ધતિઓ, શિક્ષક વિદ્યાર્થી સંબંધ, અને શિસ્તના સંદર્ભમાં)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • વિચારધારાના સંદર્ભે સંસ્થા મુલાકાત અને મૂલવણી • વિવિધ વિચારધારાઓ મુજબ ચાલતી સંસ્થાઓનું શિક્ષણ ક્ષેત્રે પ્રદાન સંદર્ભે નોંધ તૈયાર 	
4	ભારતીય વિચારધારાઓનું શિક્ષણક્ષેત્રે પ્રદાન		30%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. સાંખ્યયોગ: પરિચય, તત્ત્વમીમાંસા, જ્ઞાનમીમાંસા, મૂલ્યમીમાંસા અને શૈક્ષણિક પ્રદાન 2. અદ્વૈત વેદાંત: પરિચય, તત્ત્વમીમાંસા, જ્ઞાનમીમાંસા, મૂલ્યમીમાંસા અને શૈક્ષણિક પ્રદાન 3. બૌદ્ધ: પરિચય, તત્ત્વમીમાંસા, જ્ઞાનમીમાંસા, મૂલ્યમીમાંસા અને શૈક્ષણિક પ્રદાન 4. જૈન: પરિચય, તત્ત્વમીમાંસા, જ્ઞાનમીમાંસા, મૂલ્યમીમાંસા અને શૈક્ષણિક પ્રદાન 	<ul style="list-style-type: none"> • ભારતીય વિચારધારા સંદર્ભે વિશિષ્ટ વ્યક્તિની મુલાકાત અને નોંધ તૈયાર કરવા. • ભારતીય વિચારધારા પ્રમાણે ચાલતી સંસ્થા મુલાકાત અને નોંધ તૈયાર કરો. 	

પ્રાયોગિક કાર્ય (કોઈ એક)

<ol style="list-style-type: none"> 1. કોઈ એક ગાંમની કે શિક્ષક નિર્દેશિત સ્થળની મુલાકાત લઈ ત્યાં શિક્ષણમાં પ્રવર્તતી સમસ્યાઓની યાદી તૈયાર કરે તેમજ તેના ઉકેલ સૂચવે. 2. વિવિધ રાજકીય વિચારધારા અને તેના શિક્ષણ પર પ્રભાવ વિષય પર પરિસંવાદ આયોજિત કરે. 3. કોઈ એક સંસ્થાની મુલાકાત લઈ શિક્ષણની વિવિધ વિચારધારાઓના સંદર્ભમાં મૂલવણી કરે. 4. કોઈ એક ભારતીય વિચારધારાના સંદર્ભમાં વિશિષ્ટ વ્યક્તિની મુલાકાત લઈ અહેવાલ રજૂ કરે. 5. વિવિધ વિચારધારા પ્રમાણે ચાલતી શૈક્ષણિક સંસ્થાઓની મુલાકાત લઈ તુલનાત્મક નોંધ તૈયાર કરે.

સંદર્ભસૂચિ

1. દવે, જી. (1986). ભારતીય તત્ત્વચિંતકોનું શિક્ષણ ચિંતન અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
2. દવે, જી. (1998). કેળવણીના તાત્ત્વિક આધારો. (તૃતીય આવૃત્તિ) અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
3. દવે, જી. અને પટેલ, એમ. (1996). શિક્ષણદર્શન. (દ્વિતીય આવૃત્તિ) અમદાવાદ : બી.એસ.શાહ પ્રકાશન.
4. દેસાઈ, ધનવંત શાહ, ગુણવંત. (1982). શિક્ષણની વર્તમાન ફિલસૂફીઓ. (ચતુર્થ આવૃત્તિ) અમદાવાદ : અનડા પ્રકાશન.
5. ઘાંચી, ડી. ત્રિવેદી, પંડિત દવે. (1982). કેળવણીના સિદ્ધાંતો : મોડાસા, મેહુલ પ્રકાશન.
6. પંચાલ મોહનભાઈ અને કસ્વેકર આરતી (2007), શિક્ષણની વર્તમાન ફિલસૂફીઓ , અમદાવાદ : રત્નાદે પ્રકાશન.
7. પંડ્યા કુલીન (1972) તાત્ત્વિક વિચારધારાઓ અને શિક્ષણ : અમદાવાદ, બાલગોવિંદ પ્રકાશન.
8. શાહ ગુણવંત અને દેસાઈ ડી. એમ (1982) કેળવણીની વર્તમાન ફિલસૂફીઓ, અમદાવાદ, બી.એસ. શાહ પ્રકાશન.
9. વ્યાસ કે.સી. (1970) કેળવણીના સામાજિક પાયા : (પ્રથમ આવૃત્તિ) અમદાવાદ, યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
10. પારેખ કોકિલા, મિસ્ત્રી પંકજ, સુરતી રચના (2007) વિકાસમાન ભારતીય સમાજમાં શિક્ષક અને શિક્ષણ, અમદાવા, અક્ષર પબ્લિકેશન.
11. ઓડ લક્ષ્મીદાસ(1973) શિક્ષાકી દાર્શનિક પૃષ્ઠભૂમિ, જયપુર, રજસ્થાન હિન્દી ગ્રંથ અકાદમી.
12. Brolldy Harry (1967) Building a Philosophy of Education, Engleword : Cliffs, Prentice Hall Inc.
13. Chaube S.P. (1981) A Philosophical and Sociological Foundation of Education, Agra : Vinod Pustak Mnadir.
14. Rurk Robert T. (1956) : The Philosophical Bases of Education, Boston : Houghton Mifflin.
15. Thomson Godfrey (1957) : A Modern Philosophical Bases of Education, Boston : Houghton Mifflin.
16. Wynee john P. (1974) : Philosophy of Education, New York : Prentice Hall Inc.

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14
એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 1

પ્રશ્નપત્ર ક્રમાંક : EPC 1	પ્રશ્નપત્ર : પ્રત્યાયન કૌશલ્યો અને શૈક્ષણિક લેખન - 1 Communication Skills and Academic Writing - 1	કુલ ગુણ : 25 ક્રેડિટ : 1
-------------------------------	---	-----------------------------

નોંધ :-

- 1). પ્રસ્તુત પ્રશ્નપત્રનું અધ્યાપન-મૂલ્યાંકન સંપૂર્ણપણે પ્રાયોગિક રહેશે.
- 2). સૈદ્ધાંતિક બાબતોની સમજ માટે જરૂરી વ્યાખ્યાન, તજ્જીય વ્યાખ્યાન કે કાર્યશાળાનું આયોજન કરવામાં આવશે.
- 3). મૂલ્યાંકન માટે અભ્યાસક્રમમાં સમાવિષ્ટ બાબતોની પ્રાયોગિક પરીક્ષા લેવાશે.

હેતુઓ

પ્રશિક્ષણાર્થીઓમાં...

- 1). શ્રવણ, કથન તથા સ્પષ્ટીકરણ કૌશલ્યની ક્ષમતા વિકસે.
- 2). સભામાં/ જૂથમાં પોતાના વિચારો અભિવ્યક્ત કરવાની ક્ષમતા વિકસે.
- 3). શિક્ષણ સંબંધિત પ્રત્યાયનમાં ICT નો વિનિયોગ કરવાની ક્ષમતા કેળવે.

એકમ ક્રમાંક	સૈદ્ધાંતિક કાર્ય	અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા	ગુણ ભાર
1	ICT દ્વારા પ્રત્યાયન (Communication through ICT)		30%
	1.1 સંશોધન યોજના તૈયાર કરીને કમ્પ્યુટર દ્વારા રજૂઆત કરે. 1.2 કોઈ એક મુદ્દા પર ICT નો ઉપયોગ કરી વક્તવ્ય આપે. 1.3 કોઈ એક શૈક્ષણિક સંસ્થા/ પ્રયોગશાળાની મુલાકાત લઈ ICT નો ઉપયોગ કરી અહેવાલ તૈયાર કરી રજૂ કરે. 1.4 કોઈ એક મુદ્દા પર ICT નો ઉપયોગ કરી શિક્ષણકાર્ય કરે. 1.5 મહાવિદ્યાલયમાં યોજાયેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમનો ICT ની મદદથી અહેવાલ તૈયાર કરી રજૂઆત કરે.	નિદર્શન કાર્યશાળા નિદર્શન કાર્યશાળા	

(2013). *Expository Writing*. Saddleback Educational Publishing

A.P.A.(2013).*Publication Manual of the American Psychological Association* (6th Eds.). Washington D.C.:A.P.A

Blandford, E. (2009). *How to Write the Best Research Paper Ever !* Bloomington : Author House

Bloom, H. (2001). *How to Read and Why* (1st Eds.). New York : Touchstone

Haisler,P. (2011). *How to Write a Good Research Paper* (1st Eds.). Samfunds litreture

Markman, R. & Others. (2001). *Ten Steps in Writing the Research Papers* (6th Eds.). Hauppause : BARRON'S

Rosengren, K.E. (2006). *Communication : An Introduction* (1st Eds.). London : Sage

Sorenson, S. (2002). *How to Write Research Papers*. Thomson

Wallence, M. & Wray, A. (2011). *Critical Reading and Writing for Post Graduates* (2nd Eds). London :Sage

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14
એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 1

પ્રશ્નપત્ર ક્રમાંક : EPC 2	પ્રશ્નપત્ર: સ્વવિકાસ Self Development	કુલ ગુણ : 25 ક્રેડિટ : 1
--------------------------------------	--	-----------------------------

નોંધ :-

- 1). પ્રસ્તુત પ્રશ્નપત્રનું અધ્યાપન-મૂલ્યાંકન સંપૂર્ણપણે પ્રાયોગિક રહેશે.
- 2). સૈદ્ધાંતિક બાબતોની સમજ માટે જરૂરી વ્યાખ્યાન, તજજ્ઞીય વ્યાખ્યાન કે કાર્યશાળાનું આયોજન કરવામાં આવશે.
- 3). મૂલ્યાંકન માટે અભ્યાસક્રમમાં સમાવિષ્ટ બાબતોની આંતરિક પ્રાયોગિક પરીક્ષા લેવાશે.

હેતુઓ

પ્રશિક્ષણાર્થી.....
<ol style="list-style-type: none"> 1. સ્વના અર્થ અને સ્વરૂપ વિષેની સમજ મેળવે. 2. સ્વ વિકાસ માટે યોગ, પ્રાણાયામ અને ધ્યાન વિશે સમજ કેળવી જીવનમાં અપનાવે. 3. પોતાની જાતને જાણી તેના દ્વારા સમગ્ર અસ્તિત્વને ઓળખે. 4. સ્વ પૃથક્કરણ દ્વારા પોતાનું વ્યક્તિત્વ સમજે. 5. પોતાની જાત અને પોતાના વ્યવસાય વચ્ચેના જોડાણની ચિંતનાત્મક પ્રક્રિયાને સમજે.

એકમ ક્રમાંક	સૈદ્ધાંતિક કાર્ય	અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા	ગુણ ભાર
1	<ol style="list-style-type: none"> 1. સ્વ ખ્યાલ : સંકલ્પના, સ્વરૂપ 2. સ્વ પૃથક્કરણની પદ્ધતિઓ : સબળાં પાસાં અને વિકાસના માર્ગો, નબળાં પાસાને દૂર કરવાના ઉપાયો 3. સ્વ પૃથક્કરણ દ્વારા વ્યક્તિત્વ ઓળખ : જોહેરી વિન્ડો 4. સર્વાંગી વિકાસ માટે યોગ 5. સુખ અને સંવાદિતા : સુખની સંકલ્પના અને સુખની પ્રાપ્તિ; વ્યક્તિ, સમાજ અને પ્રકૃતિ સાથેની સંવાદિતા 6. પાયાના માનવીય મૂલ્યો : જીવન, સુખ, પ્રેમ, શાન્તિ, સ્વાતંત્ર્ય, શાણપણ, માન, સમાનતા, સ્વાસ્થ્ય, ન્યાય, પ્રકૃતિ 7. યોગ અને પ્રાણાયામ દ્વારા શારીરિક અને માનસિક શાન્તિ 	<ul style="list-style-type: none"> • ઉદાહરણ • ચર્ચા • સંવાદ • કાર્યશિબિર • યોગશિબિર દ્વારા આસનો, પ્રાણાયામ અને ધ્યાન પ્રાયોગિક • તજજ્ઞોના વ્યાખ્યાન પરિસંવાદ 	25%

પ્રાયોગિક કાર્ય (કોઈ એક)

1. સ્વયં પૃથ્થકરણ પદ્ધતિઓ વિષે ઇન્ટરનેટનો ઉપયોગ કરી લેખ કરવો.
2. સ્વ વિકાસ પર જૈવિક પરિબલો જેવા કે અંતઃસ્રાવી ગ્રંથિ, શરીરનો બાંધો, જ્ઞાનતંતુઓની રચના પરના લેખોનું સંપાદન કરી સમીક્ષાત્મક અહેવાલ તૈયાર કરવો.
3. સ્વ ઓળખ એટલે જાતને જાણવાનો અને પામવાનો પ્રયાસ, આ સંદર્ભે પોતાનું મૂલ્યાંકન કરીને અહેવાલ તૈયાર કરવો.
4. એક શિક્ષકની મુલાકાત લઈ સ્વ વિકાસ સંદર્ભે તેના સબળાં પાસાની અને નબળાં પાસાની સમીક્ષા કરી અહેવાલ તૈયાર કરવો.
5. શિક્ષક તરીકે નબળાં પાસાને દૂર કરીને સબળાં પાસાને વિકસાવવા માટેની ચર્ચા ગોઠવી અહેવાલ તૈયાર કરવો.
6. યોગ અને પ્રાણાયામને પોતાના દૈનિક કાર્યક્રમનો ભાગ બનાવી તેનું નિદર્શન કરવું.

સંદર્ભસૂચિ

- અંબાસણા, એ. (2015). સળવળાટ. રાજકોટ : રામી પબ્લિકેશન.
- મધુભાઈ કોઠારી, (2003) યુવાનો અને વ્યક્તિત્વ વિકાસ, રાજકોટ : પ્રવીણ પુસ્તક ભંડાર
- ફાધર વાલેસ (2006). વ્યક્તિત્વ ઘડતર, અમદાવાદ : ગૂર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય
- પટેલ આરતી વિ. (2012). યોગ અને શિક્ષક પ્રશિક્ષણ. અમદાવાદ : વારિષેણ પ્રકાશન
- Rogers, C.R. (1947). Some observations on the organization of personality. American Psychologist, 2, 35-368.

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14
એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 2

પ્રશ્નપત્ર ક્રમાંક : B - 201	પ્રશ્નપત્ર : નઈ તાલીમ દર્શન Philosophy of <i>Naitalim</i>	કુલ ગુણ : 50 ક્રેડિટ : 4
-------------------------------------	--	---------------------------------

હેતુઓ

પ્રશિક્ષણાર્થી.....
<ol style="list-style-type: none"> 1. બુનિયાદી કેળવણી અને નઈતાલીમ વિશે જાણે. 2. બુનિયાદી કેળવણીની તાત્વિક વિચારધારાઓમાં નઈતાલીમનું દર્શન સમજે. 3. બુનિયાદી કેળવણીની સમકાલીનતા અને સામર્થ્યમાંથી મુખ્ય વિચારોનું સ્પષ્ટીકરણ કરે. 4. વર્તમાન બુનિયાદી શિક્ષણના સશક્તિકરણના મુખ્ય મુદ્દાઓનો કાર્યકારણ સંબંધ સ્પષ્ટ કરે. 5. ગુજરાતની વિવિધ સંસ્થાઓમાં થયેલા બુનિયાદી શિક્ષણના પ્રયોગો વિશેની સમજ મેળવે.

એકમ ક્રમાંક	સૈદ્ધાંતિક કાર્ય	અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા	ગુણ ભાર
1	બુનિયાદી શિક્ષણ અને નઈતાલીમની સંકલ્પના અને વિકાસ		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. બુનિયાદી શિક્ષણના વૈચારિક તબક્કાઓનો પરિચય: પ્રથમ તબક્કો (1893-15), દ્વિતીય તબક્કો (1915-35), તૃતીય તબક્કો (1835-37), 2. બુનિયાદી શિક્ષણની સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને મહત્ત્વ 3. બુનિયાદી શિક્ષણના ઐતિહાસિક તબક્કાઓનો પરિચય: પ્રારંભિક કાળ (1937-42), કસોટી કાળ (1942-47), વિકાસ અને વિસ્તરણનો કાળ (1947-55), સ્થિરતા અને સંશોધનનો કાળ(1955 થી આજદિન) 4. નઈતાલીમની સંકલ્પના , સ્વરૂપ અને મહત્ત્વ 	<ul style="list-style-type: none"> • પરિસંવાદ • જૂથચર્ચા • સ્વાધ્યાય 	
2	તાત્વિક વિચારધારાઓના સંદર્ભમાં નઈતાલીમ		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. પ્રકૃતિવાદના સંદર્ભમાં નઈતાલીમ 2. આદર્શવાદના સંદર્ભમાં નઈતાલીમ 3. વ્યવહારવાદના સંદર્ભમાં નઈતાલીમ 4. વાસ્તવવાદના સંદર્ભમાં નઈતાલીમ 5. અસ્તિત્વવાદના સંદર્ભમાં નઈતાલીમ 6. નઈતાલીમ એટલે સર્વ તાત્વિક વિચારધારાઓનો સુભગ સમન્વય 	<ul style="list-style-type: none"> • પરિસંવાદ • જૂથચર્ચા • સ્વાધ્યાય 	

3	બુનિયાદી શિક્ષણની સમસ્યાઓ અને નઈતાલીમનું સામર્થ્ય		25%
	<ol style="list-style-type: none"> વિવિધ શિક્ષણપંચોમાં બુનિયાદી શિક્ષણ બુનિયાદી શિક્ષણની સમસ્યાઓ તથા પડકારોની મીમાંસા નઈતાલીમનું સામર્થ્ય: બેકારી અને માનસિક ગુલામીમાંથી મુક્તિ, પશ્ચિમીકરણ અને ઉપભોગતાવાદનું નિરસન, સર્વોદય અને સમાનતાનું તાલીજ, ગ્રામવિકાસ માટેનો રચનાત્મક કાર્યક્રમ 	<ul style="list-style-type: none"> ક્ષેત્ર મુલાકાત પરિસંવાદ જૂથચર્ચા નિરિક્ષિત સ્વાધ્યાય 	
4	બુનિયાદી શિક્ષણના પ્રયોગો		25%
	<ol style="list-style-type: none"> દક્ષિણ ગુજરાતમાં આજની કેળવણીના અને રાષ્ટ્રીય કેળવણીના પ્રયોગો સૌરાષ્ટ્ર વિસ્તારમાં ગ્રામાભિમુખ કેળવણીના પ્રયાસો મધ્ય ગુજરાતમાં લોક કેળવણીના પ્રયોગો ઉત્તર ગુજરાતમાં બુનિયાદી શિક્ષણના પ્રયોગો 	<ul style="list-style-type: none"> પરિસંવાદ જૂથચર્ચા સ્વાધ્યાય જૂથ અધ્યયન 	

પ્રાયોગિક કાર્ય (કોઈ એક)

<ol style="list-style-type: none"> નઈ તાલીમની સંસ્થા તરીકે શિક્ષણ મહાવિદ્યાલયના વિવિધ કાર્યક્રમોના આયોજન અને પ્રત્યક્ષ સંચાલનમાં મદદ કરવી અને મુલવણી કરવી. બુનિયાદી શિક્ષણના સંમેલનો, પરિસંવાદો, પ્રદર્શનો, કાર્યશાળાઓ, લોકમેળાઓ, તાલીમ શિબિરોમાં સક્રિય ભાગ લેવો તથા તેની મુલવણી કરવી. બુનિયાદી કેળવણીના પ્રયોગો જાણવા તથા વિવિધ કેળવણી સંસ્થાઓની મુલાકાત લેવા પ્રવાસનું આયોજન કરવું. સામુદાયિક વિકાસના કેન્દ્ર કરીકે નઈ તાલીમની કોઈ એક સંસ્થાની મુલવણી કરવી. બુનિયાદી સંસ્થા અને સામાન્ય શાળાનો તુલનાત્મક અભ્યાસ કરવો. બુનિયાદી શિક્ષણના પ્રેરકો : (1) આર્યનાયકમ (2) આચાર્ય કૃપલાની (3) ઝાકીર હુસેન કાકા સાહેબ કાલેલકર વિશે ગહન વાંચન કરી સમીક્ષાત્મક અહેવાલ તૈયાર કરો. બુનિયાદી શિક્ષણના પ્રયોગવીરો : (1) રવિશંકર મહારાજ (2) બળવંતભાઈ મહેતા (3) મગનભાઈ દેશાઈ (4) મનુભાઈ પંચોળી (5) જુગતરામ દવેના બુનિયાદી કેળવણીના પ્રયોગો વિશેનો અહેવાલ તૈયાર કરો.
--

1. ગાંધી, મો.ક. *સત્યાગ્રહ કા ઇતિહાસ*. અહમદાબાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર .
2. વિવેક, રામલાલ . *મહાત્મા ગાંધી દર્શન ઓર જીવન*. જયપુર : પંચશીલ પ્રકાશન .
3. શિવદત્ત , (2006). *સમગ્ર નયી તાલીમ (વિચાર, દર્શન, યોજના એવં પાઠ્યક્રમ)*. વર્ધા : નયી તાલીમ સમિતિ આશ્રમ સેવાગ્રામ .
4. સલ્લા , મનસુખ . (અનુવાદક) (2012). *મનુષ્યત્ત્વ કી શિક્ષા નયી તાલીમ*. ન્યૂ દિલ્લી : NCRI
5. ઉપાધ્યાય, ચંદ્રકાન્તભાઈ. *બુનિયાદી શિક્ષણની ઐતિહાસિક અને વૈચારિક વિકાસ યાત્રા*. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
6. ઉપાધ્યાય, ચંદ્રકાન્તભાઈ. *અનુબંધ (સમવાય) ની સંકલ્પના*. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
7. ગાંધી, મોહનદાસ. *દક્ષિણઆફ્રિકાનો સત્યાગ્રહનો ઇતિહાસ*. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
8. ગાંધી, પ્રભુદાસ. *જીવનનું પરોઢ*. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
9. જોષી, વિદ્યુત (2012). પાયાની કેળવણીના નવા આયામો. અમદાવાદ : અમોલ પ્રકાશન.
10. દેસાઈ, પાઠક, પટેલ અને પટેલ. *શૈક્ષણિક આયોજન, પ્રવિધિ અને મૂલ્યાંકનની નવી ધરી*. મુંબઈ/અમદાવાદ : એ.આર.શેઠની કંપની.
11. પટેલ, નરોત્તમભાઈ શિ. *ગુજરાતમાં નઈ તાલીમ*. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
12. પટેલ, મ.જો. *ગાંધીજીનું શિક્ષણ દર્શન*. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
13. પંચલી, મનુભાઈ. (સં. રામચંદ્રભાઈ) (2011). *નઈ તાલીમનું નવનિત*. દિલ્હી : NCRI.
14. મહેતા, દિપક. *શિક્ષણ ભિતરનો ખજાનો*. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.
15. રાવલ, ગોવિંદભાઈ અને રાવલ, સુમતિબેન(2011). *નઈ તાલીમ તત્ત્વદર્શન અને પ્રયોગ*. અમદાવાદ : ગુજરાત નઈ તાલીમ સંઘ.
16. શાસ્ત્રી, જયેન્દ્ર દવે. *ભારતીય શિક્ષણ ચિંતકોનું શિક્ષણ ચિંતન*. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.
17. સોલંકી, અમરસિંહ અને અન્ય, *બુનિયાદી કેળવણીની રૂપરેખા*. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14
એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 2

પ્રશ્નપત્ર ક્રમાંક : B 202	પ્રશ્નપત્ર : શૈક્ષણિક સંશોધનની પદ્ધતિઓ Methods of Educational Research	કુલ ગુણ : 100 ક્રેડિટ : 4
--------------------------------------	--	------------------------------

હેતુઓ

પ્રશિક્ષણાર્થીઓ....	<ol style="list-style-type: none"> 1. સંશોધન પદ્ધતિની સંકલ્પના જાણે. 2. સંશોધનની વિવિધ પદ્ધતિઓનું સ્વરૂપ સમજે. 2. માહિતી વિશ્લેષણની સંકલ્પના સમજે. 3. માહિતી વિશ્લેષણની આંકડાશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિઓનો ઉપયોગ કરે. 4. માહિતી વિશ્લેષણમાં કમ્પ્યુટરનો ઉપયોગ કરે. 5. સંશોધન અહેવાલ દ્વારા લેખન અને અર્થઘટનનાં કૌશલ્ય કેળવે.
---------------------	---

એકમ ક્રમાંક	સૈદ્ધાંતિક કાર્ય	અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા	ગુણભાર
1	સંશોધનની પદ્ધતિઓ		25%
	<p>(અ) સંશોધન પદ્ધતિ: અર્થ, વિવિધ સંશોધન પદ્ધતિઓનું વર્ગીકરણ</p> <p>(બ) ઐતિહાસિક સંશોધનની પદ્ધતિ : સંકલ્પના, સોપાનો અને મર્યાદાઓ</p> <p>(ક) વર્ણાત્મક સંશોધનો : સંકલ્પના, લાક્ષણિકતાઓ અને મર્યાદાઓ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. સર્વેક્ષણ પદ્ધતિ : સર્વેક્ષણના પ્રકારો, અર્થ અને મહત્ત્વ 2. વિકાસાત્મક અભ્યાસો : સળંગ વિકાસ અને એક સમયી વિકાસ 3. આંતર સંબંધાત્મક અભ્યાસો : વ્યક્તિ અભ્યાસ, કારણતુલનાત્મક અભ્યાસ 4. વિષયવસ્તુ પૃથક્કરણ પદ્ધતિ : સંકલ્પના અને સોપાનો 5. ગુણાત્મક સંશોધનો : સંકલ્પના, ગુણાત્મક અને સંખ્યાત્મક સંશોધનોની તુલના, ગુણાત્મક સંશોધનોની પદ્ધતિઓ અને માહિતી પૃથક્કરણ <p>(ડ) પ્રાયોગિક સંશોધન પદ્ધતિ :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. સંકલ્પના, સોપાનો, ગૂંથણી અને મર્યાદાઓ 2. આંતરિક અને બાહ્ય યથાર્થતા પર અસર કરતાં 	<p>લોથલ સંગ્રહાલય - ગુંદી/ જૈન સ્મધના મંદિર કોબા/ સંસ્કૃત વિદ્યાપીઠ સોલા જેવા સ્થળોની મુલાકાત</p> <p>- સેન્સસની વિગતોની રજૂઆત</p> <p>- વિવિધ સંશોધન સંશોધન પદ્ધતિઓને અનુરૂપ પૂર્વે થયેલાં સંશોધનોની રજૂઆત</p>	

	પરિબળો 3. વિવિધ પ્રાયોગિક યોજનાઓ		
2	માહિતી પૃથક્કરણ		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. માહિતીનું વર્ગીકરણ : વર્ણનાત્મક અને સંખ્યાત્મક માહિતી 2. માહિતીની માપ કક્ષાઓ : ઓળખ માપ, ક્રમ માપ, અંતરાલ માપ અને ગુણોત્તર માપ અને આંકડાશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિઓ વચ્ચેના સંબંધોનું પ્રસ્થાપન 3. માહિતીનું સારણી અને આલેખમાં રજૂઆત 4. માહિતી પૃથક્કરણમાં આંકડાશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિ પસંદગીનાં ધોરણો 5. માહિતીનું અર્થઘટન, તારણો અને સંશોધન ફલિતાર્થો 	<p>પસંદિત સંશોધન અહેવાલોના માહિતી વિશ્લેષણમાં ઉપયોગમાં લેવાયેલ પ્રક્રિયાનું સર્વેક્ષણ કરાવવું. આ દ્વારા માહિતીનો પ્રકાર, માહિતી વિશ્લેષણમાં ઉપયોગમાં લેવાયેલ આંકડાશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિઓ, વિશ્લેષિત માહિતીનું સ્વરૂપ અને તેની રજૂઆતની રીતોનું સામાન્યીકરણ કરાવવું.</p>	
3	આંકડાશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિઓનો પરિચય		25%
	<p>માહિતી પૃથક્કરણની કેટલીક સંકલ્પના(ઉપયોગ, મર્યાદા અને અર્થઘટન)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. સમઘારણ વકરેખાના ગુણધર્મો, ઉપયોગ અને ખામીઓ (વિરૂપતા અને કકુદતા) 2. માહિતી પૃથક્કરણ : વર્ણનાત્મક અને અનુમાનાત્મક 3. વર્ણનાત્મક આંકડાશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિઓ: (ગણતરીઓ વિના) <ol style="list-style-type: none"> (1) મધ્યવર્તી સ્થિતિનાં માપ (2) પ્રસારનાં માપ (3) સહસંબંધાંક (4) પ્રતિશત ક્રમાંક 4. અનુમાનાત્મક આંકડાશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિઓ : (ગણતરીઓ વિના) <ol style="list-style-type: none"> (1) અપ્રાયલીય કસોટીઓ : 1 કાઇવર્ગ 2. મધ્યસ્થ (2) પ્રાયલીય કસોટીઓ : 1. ટી-કસોટી 2. એફ કસોટી 5. સાર્થકતાની કક્ષાઓ, એકપુચ્છી અને દ્વિપુચ્છી કસોટી, આલ્ફા-ભૂલ અને બીટા-ભૂલની સંકલ્પના અને ઉપયોગ 6. સંશોધનનાં વિવિધ સોપાનોમાં કમ્પ્યુટરનો ઉપયોગ 7. માહિતી પૃથક્કરણ માટે સોફ્ટવેરની સમજ અને ઉપયોગ (Spreadsheet, Excel OS) 4. 	<p>પસંદિત સંશોધનની ડેટાફાઈલ લઈને કમ્પ્યુટર દ્વારા માહિતી વિશ્લેષણની પ્રક્રિયાનું નિદર્શન કરવું.</p>	
4	સંશોધન અહેવાલ		25%

<ol style="list-style-type: none"> 1. સંશોધન અહેવાલનું મળખું : પ્રારંભિક સાહિત્ય, વિષયવસ્તુ અને સંદર્ભ સાહિત્ય 2. સંશોધન અહેવાલમાં જરૂરી બાબતો : રજૂઆતની શૈલી, ટાઈપિંગ, હાંસિયા, પાદનોંધ, સંદર્ભસૂચિ, તાંત્રિક બાબતો, અવતરણો, સારણીઓ, આકૃતિઓ, આલેખો અને અનુપૂર્તિઓ, APA શૈલીનો સામાન્ય પરિચય 3. સંશોધન અહેવાલનાં પ્રકરણ : સમસ્યા કથન અને શબ્દોની વ્યાખ્યા, સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા, સંશોધન યોજના, માહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન, સારાંશ, તારણો અને ભલામણો 4. અહેવાલ લેખન દરમિયાન થતી ભૂલો 5. સંશોધન અહેવાલનાં મૂલ્યાંકનનાં પાસાં 6. સંશોધન સારાંશ 	<p>વિવિધ પ્રકારોના સંશોધનોના અહેવાલોનું નિદર્શન કરવું. આ દ્વારા સંશોધન અહેવાલની રજૂઆતમાં રહેલું સામ્ય-વૈષમ્ય તારવવું.</p>	
--	---	--

પ્રાયોગિક કાર્ય (કોઈ એક)

<ol style="list-style-type: none"> 1. કોઈપણ પાંચ નઈતાલીમની શાળાઓનું શાળાકીય સર્વેક્ષણ કરી અહેવાલ તૈયાર કરવો. 2. કોઈપણ એક સંસ્થા લઈ તેનો ગુણાત્મક સંશોધનને આધારે અહેવાલ તૈયાર કરવો. 3. સમસ્યાનાં પરિણામોની આંકડાશાસ્ત્રીય ગણતરીઓ કરવા માટે કોઈ એક કમ્પ્યુટર પેકેજનો ઉપયોગ કરી પરિણામો તારવવાં. 4. ભૂતકાળમાં થયેલ કોઈ પણ દસ શૈક્ષણિક સંશોધનોની સમીક્ષા કરવી. 5. વિવિધ સંશોધન પદ્ધતિઓને ધ્યાનમાં લઈ ત્રણ શૈક્ષણિક સંશોધનોના સારાંશ તૈયાર કરવા.
--

સંદર્ભસૂચિ

<ol style="list-style-type: none"> 1. ઉચાટ, ડી.એ. (2001). શિક્ષણ અને સામાજિક વિજ્ઞાનમાં સંશોધનનું પદ્ધતિશાસ્ત્ર. રાજકોટ : લેખક 2. દેસાઈ, હરિભાઈ જી. અને કે.જી.દેસાઈ. (1985). સંશોધન પદ્ધતિઓ અને પ્રવિધિઓ. (પાંચમી આવૃત્તિ). અમદાવાદ : યુનિ ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ. 3. શાહ, દીપિકા (2006). શૈક્ષણિક સંશોધન. અમદાવાદ : યુનિ ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ. 4. દેસાઈ, હરિભાઈ જી. અને મનુભાઈ ડી. ત્રિવેદી. (1982), શૈક્ષણિક સંશોધનની રૂપરેખા. રાજકોટ: સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી 5. પટેલ, આર.એસ. (2008) શૈક્ષણિક સંશોધન માટે આંકડાશાસ્ત્રીય પદ્ધતિઓ. અમદાવાદ : જય પ્રકાશન. 6. પારેખ, બી.યુ. અને મનુભાઈ ત્રિવેદી. (1989). શિક્ષણમાં આંકડાશાસ્ત્ર (ચોથી આવૃત્તિ). અમદાવાદ : યુનિ ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ. 7. પટેલ, મોહનભાઈ કે. (સં.) (2008) શૈક્ષણિક સંશોધનનું માર્ગદર્શન - સંશોધન ઉપકરણ. અમદાવાદ : ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ. 8. પટેલ આર.એસ. (સં) (2008) શૈક્ષણિક સંશોધનનું માર્ગદર્શન-સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા. અમદાવાદ : ગૂજરાત યુનિવર્સિટી.

9. દેસાઇ, કૃષ્ણકાંત જી. હરિભાઈ જી.દેસાઇ. (1978) મનોવૈજ્ઞાનિક માપન (બીજી આવૃત્તિ). અમદાવાદ : યુનિ ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
10. ત્રિવેદી, અભય. (1986). બિનપ્રાચલીય આંકડાશાસ્ત્રીય પરીક્ષણ પદ્ધતિઓ. અમદાવાદ : યુનિ ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ-ગુજરાત રાજ્ય..
11. પારેખ, સુરેશ સી. અને એસ. કે. દીક્ષિત. (1995). મનોવૈજ્ઞાનિક સંશોધનોમાં આંકડાશાસ્ત્રીય પરીક્ષણ. જૂનાગઢ : ચંપા પ્રકાશન.
12. શાહ, વિમળ પી. (1990). સંશોધન ડિઝાઇન : અમદાવાદ : યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
13. જોષી, હરિપ્રાસદ ઓ. (1985). સંશોધન અહેવાલની લેખન ભૂલો. રાજકોટ : સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી.
14. પટેલ આર.એસ. (2010). સંશોધનની પાયાની સંકલ્પનાઓ (સંશોધન હાથપોથી). અમદાવાદ : જય પબ્લિકેશન.
15. સુખિયા , एस.पी.ओर मेहरोत्रा , महेरोत्रा . (1994) शैक्षिक अनुसंधान के मूल तत्व. आगरा: विनोद पुस्तक मंदिर .
16. Best, J. W. (2010). Research in Education (13th Ed). New Delhi : Prentice Hall of India Pvt Ltd.
17. Borg, W. R. and Gall, M. D. (1983) Educational research-An Introduction.(4th edi). New York : Longman Ins.
18. Shrivastava, (1994). Advanced research Methodology. New Delhi : GNP, Radha Publications.
19. Sidhu, K. S. (1996) Methodology of Research in Education (7th Ed.). New Delhi : Sterling Publishers Pvt Ltd.
20. Banerjee,N.P. (1993) Strategies of Educational Research. Ambala Cantt : The Associated Publishers.
21. Sukhia, S. P., Mehrotra, & Mehrotra. (1966). Elements of Educational research. (2nd Ed.), New Delhi :Allied Publishers Pvt. Ltd.
22. Koul Lokesh. (1984) Methodology of Educational research. New Delhi : Vani Educational Books.
23. Kerlinger, F. N. (1996). Foundation of Behavioural Research, a conceptual Approach. New Delhi : Surjeet Publications.
24. Garrett, H. E. (1981) Statistics in Psychology and Education. Bombay : Allied Pacific Pvt Ltd.

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14
એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 2

પ્રશ્નપત્ર ક્રમાંક : B 203	પ્રશ્નપત્ર : અભ્યાસક્રમનો અભ્યાસ Curriculum Studies	કુલ ગુણ : 50 ક્રેડિટ : 4
-------------------------------	--	-----------------------------

હેતુઓ

પ્રશિક્ષણાર્થી.....

1. અભ્યાસક્રમ અને પાઠ્યક્રમનું સ્વરૂપ, સિદ્ધાંતો અને લાક્ષણિકતાઓ સમજે.
2. અભ્યાસક્રમ વિકાસના પ્રકારો અને અભિગમો સમજે.
3. અભ્યાસક્રમ વિકાસના વિવિધ મોડેલ્સ જાણે અને તેના અમલીકરણમાં માહિતી અને પ્રત્યાયન તકનિકી (ICT)ની ભૂમિકા સમજે.
4. અભ્યાસક્રમ વિકાસ સંબંધિત સમસ્યાઓ અને અભ્યાસક્રમનું મૂલ્યાંકન સમજે

એકમ ક્રમાંક	સૈદ્ધાંતિક કાર્ય	અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા	ગુણ ભાર
1	અભ્યાસક્રમ અને પાઠ્યક્રમ		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. અભ્યાસક્રમ અને પાઠ્યક્રમ - અર્થ અને સંકલ્પના 2. અભ્યાસક્રમના ઘટકો: હેતુઓ વિષયવસ્તુ અધ્યયન-અધ્યાપન પદ્ધતિ અને મૂલ્યાંકન 3. અભ્યાસક્રમના તાત્વિક અને સૈદ્ધાંતિક આધારો 4. અભ્યાસક્રમમાં અનુબંધ: અર્થ અને મહત્ત્વ 5. અભ્યાસક્રમ રચનાના સિદ્ધાંતો 6. અભ્યાસક્રમ: સંબંધિતતા, લવચિકતા, ગુણવત્તા, સંદર્ભ અને વૈવિધ્ય 	<ul style="list-style-type: none"> • ચર્ચા અને જૂથચર્ચા • પેનલ ચર્ચા 	
2	અભ્યાસક્રમ વિકાસના પ્રકારો અને અભિગમો		25%
A	અભ્યાસક્રમ વિકાસના પ્રકારો : <ol style="list-style-type: none"> 1. વિષયવસ્તુકેન્દ્રી અભ્યાસક્રમ 2. હાર્દરૂપ અભ્યાસક્રમ 3. અધ્યેતાકેન્દ્રી અભ્યાસક્રમ 4. સમુદાયકેન્દ્રી અભ્યાસક્રમ 	<ul style="list-style-type: none"> • પરિસંવાદ • જૂથચર્ચા 	
B1	અભ્યાસક્રમ વિકાસના અભિગમો : (1) લાક્ષણિકતાઓ, ઉદ્દેશ, શિક્ષકની ભૂમિકા, માનવતાવાદી અભ્યાસક્રમનો મનોવૈજ્ઞાનિક આધાર		

B2	લાક્ષણિકતાઓ, ઉદ્દેશ શિક્ષકની ભૂમિકા.		
3	અભ્યાસક્રમ વિકાસના મોડેલ્સ અને ICT		25%
	<p>3.1 ટાઇલર્સ (Tylers) (1949) મોડેલ</p> <p>3.2 હિલ્દા ટાબા (Hilda Taba) (1962) મોડેલ</p> <p>3.3 નિકોલસ (Nicholls) અને નિકોલસ (1972) મોડેલ</p> <p>3.4 વિલ્સ (Willes) અને બોન્ડી (Bondi) (1989) મોડેલ</p> <p>3.5 જરૂરિયાત આકારણી (Need assessment) મોડેલ</p> <p>3.6 ભવિષ્ય સંબંધિત (Futuristic) મોડેલ</p> <p>3.7 વ્યાવસાયિક (Vocational) / તાલીમ (Training) સંબંધિત મોડેલ (આવશ્યકતાઓનું વિશ્લેષણ, હેતુ પસંદગી અધ્યયન અનુભવ, વિષયવસ્તુની પસંદગી તેમજ મૂલ્યાંકનના વિશેષ સંદર્ભમાં)</p> <p>3.8 અભ્યાસક્રમ નિર્માણ અને અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયામાં માહિતી અને પ્રત્યાયન તકનીકી (ICT) નું ઉપયોજન (PLM, CAL, CAI) ના વિશેષ સંદર્ભ સાથે.</p>	<ul style="list-style-type: none"> તજજ્ઞો દ્વારા વ્યાખ્યાન વિવિધ અભ્યાસક્રમની તુલના ચર્ચા 	
4	અભ્યાસક્રમ વિકાસ સંબંધિત સમસ્યાઓ અને અભ્યાસક્રમનું મૂલ્યાંકન		25%
	<p>4.1 અભ્યાસક્રમ વિકાસ સંબંધિત સમસ્યાઓ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. અધ્યયન- અધ્યાપનના આયોજન સંબંધિત સમસ્યાઓ 2. કેન્દ્રીકૃત વિરુદ્ધ વિકેન્દ્રીત અભ્યાસક્રમ 3. શિક્ષકોની અધ્યાપન ક્ષમતામાં વિષમતા. 4. અભ્યાસક્રમ ભારણ 5. અભ્યાસક્રમ રચનામાં રચયિતાઓ (તજજ્ઞો) અને ઉપભોક્તાઓ વચ્ચેની સંવાદિતા અને સહભાગિતાનો અભાવ. <p>4.2 અભ્યાસક્રમનું મૂલ્યાંકન</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. સંરચનાત્મક મૂલ્યાંકન : સંકલ્પના અને મહત્વ 2. સર્વગ્રાહી (Summative) મૂલ્યાંકન : સંકલ્પના અને મહત્ત્વ 3. મૂલ્યાંકનના ઉપકરણો - અવલોકન, મુલાકાત, પ્રશ્નાવલિ, સહપાઠી દ્વારા(Peer) મૂલ્યાંકન 	<ul style="list-style-type: none"> શિક્ષક પ્રશિક્ષણ સંસ્થાઓની મુલાકાત જૂથચર્ચા પ્રાથમિક માધ્યમિક શાળાના અભ્યાસક્રમનું મૂલ્યાંકન 	

પ્રાયોગિક કાર્ય (કોઈ એક)

1. ગુજરાતના વિવિધ વિશ્વવિદ્યાલયોના અભ્યાસક્રમોની વિશેષતાઓ રજૂ કરે.
2. ગુજરાતના વિવિધ વિશ્વવિદ્યાલયોના અભ્યાસક્રમોની તુલના કરી તેની મૂલવણી કરે.
3. કોઈ એક શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ સંસ્થાની મુલાકાત લઈ તેના અભ્યાસક્રમ સંદર્ભે અહેવાલ રજૂ કરે.
4. મહિલા વિશ્વવિદ્યાલયો અને સહશિક્ષણ આપતા વિશ્વવિદ્યાલયોના અભ્યાસક્રમો સંદર્ભે મૂલવણી કરે.

સંદર્ભસૂચિ

- Agrawal, Deepak (2007): Curriculum development: Concept, Methods and Techniques. New Delhi. Book Enclave.
- Agrawal, J.C. (1990). Curriculum Reform in India-World overviews, Doaba World Education Series-3 Delhi. Doaba House, Book Seller and Publisher.
- Arora, G.L. (1984): Reflections on Curriculum. NCERT.
- Deng, Z. (2013). School subjects and academic disciplines. In A. Luke, A. Wods, & K. Weir (Eds.), Curriculum, Syllabus design and equity: A primer and model, Routledge.
- Dewey, John (1966). The Child and the Curriculum. The University of Chicago Press.
- Diamond Robert M. (1986) Designing and Improving Courses in Higher Education: A Systematic Approach, California, Jossey-Bass Inc. Publication.
- Doll Ronald C. (1986) Curriculum Improvement : Decision Making Process, London, Allyon and Bacon Inc
- Ericson, H.L. (2002) Concept Based Curriculum and Instruction : Teaching beyond the facts, Corsion Press, INC (A Sage Publication Company) Thousand Oaks: California..
- McKeran, James (2007): Curriculum and Imagination: Process, Theory, Pedagogy and Action Research. Routledge. U.K.
- Mohan – Curriculum Instruction and Evaluation Agrawal Publications, Agra.
- NCERT (1984). Curriculum and Evaluation, NCERT, New Delhi.
- NCERT (2000). National Curriculum Framework for school Education, NCERT, New Delhi.
- NCERT (2005). National Curriculum Framework – 2005, NCERT, Sri Aurobindo Marg, New Delhi.
- NCERT (2006): Systematic reforms for Curriculum change. New Delhi.
- Taba, Hilda (1962). Curriculum Development: Theory and Practice, New York, Harcourt Brace, Jovanovich Inc.
- UNESCO (1981) Curriculum and Life Long Education, UNESCO, Paris.
- Verduin J.R. (1967) Cooperative Curriculum Improvement, Prentice Hall.
- Whecker D.K. (1967) Curriculum Process, University of London Press.
- Wiles, J.W. & Joseph Bondi (2006). Curriculum Development: A Guide to Practice. Pearson Publication.
- યાદવ સિયારામ (2007) પાઠ્યક્રમ વિકાસ , અગ્રવાલ પબ્લિકેશન , આગરા
- ધાંચી, ડી., ત્રિવેદી, એમ., પંડિત, એચ., પારેખ, બી., દવે, (1982). *કેળવણીના સિદ્ધાંતો*: અમદાવાદ: અનડા પ્રકાશન

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14
એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 2

પ્રશ્નપત્ર ક્રમાંક : B - 204	પ્રશ્નપત્ર: પૂર્વ સેવાકાલીન અને સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણ Pre-Service & In-Service Teacher Education	કુલ ગુણ : 50 ક્રેડિટ : 4
--	---	-----------------------------

હેતુઓ

પ્રશિક્ષણાર્થી.....
<ol style="list-style-type: none"> 1. પૂર્વ સેવાકાલીન અને સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણની સંકલ્પના અને પ્રવર્તમાન પરિસ્થિતિ જાણે. 2. શિક્ષક પ્રશિક્ષણના અભ્યાસક્રમનાં વિવિધ ઘટકોનો પરિચય મેળવે. 3. ભારતમાં પૂર્વ સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણની સમસ્યાઓથી પરિચિત થઈ તેના ઉકેલ વિશે સમજ મેળવે. 4. શિક્ષક પ્રશિક્ષકોની બહુલક્ષી ભૂમિકાઓ સમજવા માટે શિક્ષક પ્રશિક્ષણની પ્રવૃત્તિઓ અને શિક્ષણની પ્રક્રિયાઓ સમજે. 5. સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણના વ્યવસ્થાપન અને મૂલ્યાંકન વિશે સમજ મેળવે.

એકમ ક્રમાંક	સૈદ્ધાંતિક કાર્ય	અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા	ગુણ ભાર
1	પૂર્વ સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણ: સંકલ્પના માળખું અભ્યાસક્રમ અને અભિગમો:		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. પૂર્વ સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણના વિકાસમાં શિક્ષક પ્રશિક્ષણની ભૂમિકા અને સમીક્ષા 2. પૂર્વ સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણ : સંકલ્પના, સ્વરૂપ, ઉદ્દેશો અને ઉપયોગિતા 3. શિક્ષક પ્રશિક્ષણના અભ્યાસક્રમનું માળખું, એનસીઈઆરટી અને એનસીટીઈના દસ્તાવેજોમાં શિક્ષક પ્રશિક્ષણના અભ્યાસક્રમનું દર્શન 4. પૂર્વ સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણના આધાર અભ્યાસક્રમના ઘટકો, વિદ્યાશાખા અને વિશિષ્ટ ક્ષેત્ર, શાળા આધારિત પ્રાયોગિક કાર્ય અને ઇન્ટર્નશિપ 5. પૂર્વ સેવાકાલીન શિક્ષક-પ્રશિક્ષણના અભિગમો : પ્રત્યક્ષ, દૂરવર્તી અને ઓનલાઇન અને તે સંબંધિત મહત્ત્વ અને મર્યાદાઓ 	<ul style="list-style-type: none"> • જૂથચર્ચા • સેમિનાર નિરીક્ષિત અભ્યાસ સ્વાધ્યાય 	
2	શિક્ષક-પ્રશિક્ષણના અભ્યાસક્રમના વિવિધ ઘટકોનું વ્યવસ્થાપન:		25%
	1. એક પરિપક્વ વિદ્યાર્થી તરીકે વિદ્યાર્થી શિક્ષકની	<ul style="list-style-type: none"> • જૂથચર્ચા 	

	<p>લાક્ષણિકતાઓ.</p> <ol style="list-style-type: none"> શિક્ષક પ્રશિક્ષણ અભ્યાસક્રમના વિવિધ ઘટકોનું સંગઠન, અમલીકરણ અને મૂલ્યાંકન આધાર પાઠ્યક્રમના અમલીકરણના અભિગમો: વિવરણીય, સહભાગી, સહયોગી, સહપાઠી સહાયિત, તપાસ આધારિત કૌશલ્ય અને ક્ષમતા વિકાસ માટેના વ્યવહારલક્ષી અભિગમો : જાગૃતિ માટેની જરૂરીયાત, વિશ્લેષણ, મહાવરો, પ્રતિપોષણ ચક્ર શાળા આધારિત પ્રાયોગિક કાર્ય અને ઇન્ટર્નશિપની સંકલ્પના - ઓફ કેમ્પસ: પ્રવર્તમાન પ્રથા, સ્વરૂપ, ઉદ્દેશો, સમયગાળો, પૂર્વ ઇન્ટર્નશિપ, ઇન્ટર્નશિપ અને પોસ્ટ ઇન્ટર્નશિપની પ્રવૃત્તિઓ અને અનુભવો 	<ul style="list-style-type: none"> સેમિનાર સ્વાધ્યાય અને કાર્યશાળા 	
3	ભારતમાં સેવાકાલીન શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ : સંકલ્પના, માળખું અને અભિગમો:		25%
	<ol style="list-style-type: none"> શિક્ષકના સતત વ્યાવસાયિક વિકાસની સંકલ્પના અને જરૂરિયાત, વ્યાવસાયિક વિકાસના ક્ષેત્રો, સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણ કાર્યક્રમના ઉદ્દેશ્યો; અભિસ્થાપન(Orinetation), ઓપવર્ગ (Refresher), કાર્યશાળા, સેમિનાર અને પરિસંવાદનો અર્થ અને ઉદ્દેશો. સેવાકાલીન શિક્ષક-પ્રશિક્ષણનું માળખું - તાલુકા, જિલ્લા, રાજ્ય, પ્રાદેશિક અને રાષ્ટ્રીય સ્તરે વિવિધ એજન્સીઓ અને સંસ્થાઓ સેવાકાલીન શિક્ષક-પ્રશિક્ષણના અભિગમો અને મોડેલ્સ: પ્રત્યક્ષ, દૂરવર્તી, ઓનલાઇન અને મિશ્ર મોડલનું વ્યવસ્થાપન, ગુણવત્તા અને મર્યાદાઓ 	<ul style="list-style-type: none"> જૂથ ચર્ચા ચર્ચાસભા સેમિનાર 	
4	સેવાકાલીન શિક્ષક-પ્રશિક્ષણનું આયોજન, વ્યવસ્થાપન અને મૂલ્યાંકન		25%
	<ol style="list-style-type: none"> સેવાકાલીન શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ કાર્યક્રમનું આયોજન : હેતુ, સમયગાળો, સ્ત્રોતની આવશ્યકતા અને બજેટ સેવાકાલીન શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ કાર્યક્રમની રૂપરેખા: સોપાનો-તાલીમ માટેના વિષયક્ષેત્રોની આકારણી, તાલીમ માટેના અભ્યાસક્રમની રચના, અભ્યાસ સામગ્રી નિર્માણ સેવાકાલીન શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ કાર્યક્રમનું સંચાલન: કાર્યક્રમ નિર્ધારણ, કાર્યક્રમની જાહેરાત, વ્યવસ્થાપન, પૂર્વતૈયારી, સહભાગીઓને પ્રેરણ, પ્રતિપોષણ પ્રાપ્તિ અને મૂલ્યાંકન. અસરકારક સેવાકાલીન શિક્ષક-પ્રશિક્ષણકના ગુણો અને લાક્ષણિકતાઓ 	<ul style="list-style-type: none"> જૂથ ચર્ચા ચર્ચાસભા સેમિનાર 	

પ્રાયોગિક કાર્ય (કોઇ એક)

<ol style="list-style-type: none"> શિક્ષક-પ્રશિક્ષણના ઘટકો, મહત્ત્વ, સમયગાળો, સંસ્થા, વ્યવહાર અને આકારણી દૃષ્ટિએ રાજ્ય અને રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમનો તુલનાત્મક અભ્યાસ કરી દરસ્તાવેજોનું વિશ્લેષણ કરે. પૂર્વ સેવાકાલીન શિક્ષક-પ્રશિક્ષણના કોઇ એક અભ્યાસ કાર્યક્રમનું આયોજન, અમલીકરણ અને મૂલ્યાંકન કરે.
--

3. શિક્ષક-પ્રશિક્ષણની સંસ્થાઓની સમસ્યાઓ અને પડકારોની સૂચિ તૈયાર કરી મુલાકાત લઈ અહેવાલ તૈયાર કરે.
4. સેવાકાલીન શિક્ષક-પ્રશિક્ષણની જરૂરિયાત, સુસંગતતા, સમયગાળો, આયોજન, સંસ્થા અને પરિણામોની દૃષ્ટિએ દસ્તાવેજોનું વિશ્લેષણ કરે.
5. પૂર્વ સેવાકાલીન શિક્ષક-પ્રશિક્ષકોની જરૂરિયાતો અને સ્વરૂપને ઓળખવા માટે શિક્ષક પ્રશિક્ષકોની મુલાકાત લઈ અહેવાલ તૈયાર કરો.

સૂચિત અધ્યયન સામગ્રી

1. અંબાસણા, અનિલ (1982). શિક્ષણ ગણન, રાજકોટ : શિક્ષણ શાસ્ત્રભવન, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી
2. મોદી બી.એમ. અને પંડ્યા જે.એન. (2003). વિકાસમાન ભારતીય સમાજમાં શિક્ષક, અમદાવાદ : વારિષેણ પ્રકાશન.
3. ત્રિવેદી આર.એસ. (1994). શિક્ષણ નવસંસ્કરણ : અમદાવાદ : ગૂર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય ગાંધીરોડ
4. દવે જયેન્દ્ર અને પટેલ મોતીભાઈ (1992). ભારતીય શિક્ષણના નૂતન પ્રવાહો અને સમસ્યાઓ, અમદાવાદ : બી.એસ.શાહ પ્રકાશન.
5. પાઠક અરૂણભાઈ અને અન્ય. (2003). ભારતમાં શૈક્ષણિક પ્રણાલીનો વિકાસ, અમદાવાદ, વારિષેણ પ્રકાશન.
6. જી.સી.ઇ.આર.ટી. (1989). જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનો માર્ગદર્શક સૂચનો, ગાંધીનગર દ્વારા પ્રકાશિત.
7. ઓશો અનું. વખારિયા એન.જી. (1998). જીવંત શિક્ષકોની શોધ, અમદાવાદ, સમર્પણ ટ્રસ્ટ, ગૂર્જર એજન્સી.
8. પટેલ મોતીભાઈ (1992). શિક્ષણ પંચોની એક ઝલક, અમદાવાદ, બી.એસ.શાહ પ્રકાશન.
9. મૈયાણી જે.પી. (2004). ગુણવત્તા કેન્દ્રી શિક્ષક પ્રશિક્ષણ, ભાવનગર : સંપાદન, શિક્ષણ શાસ્ત્રભવન, ભાવનગર યુનિવર્સિટી અને શ્રીમતી એલ.એલ. કાકડીયા બી.એડ. કોલેજ.
10. દવે પ્રવીણભાઈ આર. (2005). શિક્ષણ ક્ષેત્રે અને સી.ઇ.ટી.ની ભુમિકા, અમદાવાદ, અચલા, સામયિક અંક-મે
11. જોષી, હરિપ્રસાદ (1998) માધ્યમિક શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ અભ્યાસક્રમ, (NCTE દ્વારા સૂચિત) સેમિનાર પેપર : સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી શિક્ષણ, અલીયાબાડા.
12. પંચાલ મોહનભાઈ અને પંચાલ ધર્મિષ્ઠા (1998) શિક્ષક સજ્જતાની દિશામાં અમદાવાદ, નવભારત સાહિત્ય મંદિર.
13. Razzik T.A. (1972) systems approach to teacher training and curriculum development : Paris, UNESCO.
14. Apple, M.W. (2001). Markets, Standards, teaching and teacher education. Journal of Teacher Education, 52, 182-196.
15. Cochram-smith, M. (2002) Editorial : Reporting on teacher quality : The Politics of politics. Journal of Teacher Education, 53-379-382.
16. Huberman M. (1995). Networks that Alter Teaching : Concept qualizaion exchanges and experiments. Teacher and Teaching. Vol. NO. 2, PP 193-211.
17. NCTE. (1995). Different Modes of Education Used for Teacher Preparation in India : New Delhi.
18. Sharma B.M. (1997). Teacher training and educational research : New Delhi, Commonwealth.
19. Shrivastav G.N.P. (2000) Management of teacher education : New Delhi, Concept.

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14
એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 2

પ્રશ્નપત્ર ક્રમાંક : EPC 4	પ્રશ્નપત્ર : પ્રત્યાયન કૌશલ્યો અને શૈક્ષણિક લેખન - 2 Communication Skills and Academic Writing-2	કુલ ગુણ : 25 ક્રેડિટ : 1
-------------------------------	---	-----------------------------

નોંધ :-

- 1). પ્રસ્તુત પ્રશ્નપત્રનું અધ્યાપન-મૂલ્યાંકન સંપૂર્ણપણે પ્રાયોગિક પદ્ધતિએ થશે.
- 2). સૈદ્ધાંતિક બાબતોની સમજ માટે જરૂરી વ્યાખ્યાન, તજજ્ઞીય વ્યાખ્યાન કે કાર્યશાળાનું આયોજન કરવામાં આવશે.
- 3). મૂલ્યાંકન માટે અભ્યાસક્રમમાં સમાવિષ્ટ બાબતોની પ્રાયોગિક પરીક્ષા લેવાશે.

હેતુઓ

પ્રશિક્ષણાર્થીઓ...

- 1). વિવિધ પ્રકારના નિરૂપણાત્મક લખાણનું કૌશલ્ય કેળવે.
- 2). સમીક્ષાત્મક લેખન કરવાનું કૌશલ્ય કેળવે.

એકમ ક્રમાંક	સૈદ્ધાંતિક કાર્ય	અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા	ગુણ ભાર
1	નિરૂપણાત્મક લેખન (Expository Writing)		35 %
	1.1 રાજ્ય કક્ષાની શૈક્ષણિક સંસ્થાની માહિતી આપતો અહેવાલ તૈયાર કરી માહિતી અને પ્રત્યાયન તકનીકી (ICT) દ્વારા રજૂ કરે. (Informative)	કાર્યશાળા નિદર્શન	
	1.2 સંશોધનના વિવિધ તબક્કે તજજ્ઞોની સહાય / અભિપ્રાય માટે પત્ર તૈયાર કરે. (Directions)	કાર્યશાળા	
	1.3 શિક્ષણપંચ/ શિક્ષણનીતિની તરફેણ/ વિરુદ્ધમાં સમીક્ષાત્મક ભલામણો/ સૂચનોનો અહેવાલ તૈયાર કરી માહિતી અને પ્રત્યાયન તકનીકી (ICT) દ્વારા રજૂ કરે. (Opinions)	નિદર્શન	
	1.4 માહિતી એકત્રીકરણ માટેનું કોઈ એક ઉપકરણ બનાવવા માટેની/ સંચાલન માટેની માર્ગદર્શિકા રચે. (Persuasion)		

संदर्भसूचि

1. (2013). *Expository Writing*. Saddleback Educational Publishing
2. A.P.A.(2013).*Publication Manual of the American Psychological Association* (6th Eds.). Washington D.C.:A.P.A
3. Blandford, E. (2009). *How to Write the Best Research Paper Ever !* Bloomington : Author House
4. Bloom, H. (2001). *How to Read and Why* (1st Eds.). New York : Touchstone
5. Haisler,P. (2011). *How to Write a Good Research Paper* (1st Eds.). Samfunds litreture
6. Markman, R. & Others. (2001). *Ten Steps in Writing the Research Papers* (6th Eds.). Hauppause : BARRON'S
7. Rosengren, K.E. (2006). *Communication : An Introduction* (1st Eds.). London : Sage
8. Sorenson, S. (2002). *How to Write Research Papers*. Thomson
9. Wallence, M. & Wray, A. (2011). *Critical Reading and Writing for Post Graduates* (2nd Eds). London :Sage

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14
એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 2

ઈન્ટર્નશિપ 1	ઈન્ટર્નશિપ (શિક્ષણ પ્રશિક્ષણ સંસ્થામાં 20 દિવસ) Internship in Teacher Education Institution (TEI)	કુલ ગુણ : 100 ક્રેડિટ : 4
-----------------	---	------------------------------

ઈન્ટર્નશિપના ઉદ્દેશો

પ્રશિક્ષણાર્થી.....
<ol style="list-style-type: none"> 1. શિક્ષક પ્રશિક્ષણની સંસ્થામાં કાર્ય કરવા માટેની આંતરિક ક્ષમતા કેળવે. 2. શિક્ષક પ્રશિક્ષણની સંસ્થામાં કામ કરવાની આંતરસૂજ કેળવે. 3. સૈદ્ધાંતિક અને પ્રાયોગિક બાબતોનો સમન્વય કરે. 4. અધ્યાપન, વ્યવસ્થાપન અને પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન અને અમલીકરણની પ્રાયોગિક ક્ષમતા વિકસે.

ક્રમ	પ્રવૃત્તિઓ આધારિત મૂલ્યાંકન	ગુણ
1	અધ્યાપનનો અભિગમ નક્કી કરી તેને આધારે અમલીકરણની યોજના તૈયાર કરે.	5
2	દૈનિક ક્રિયાઓનું અવલોકન અને સંસ્થાની પ્રવૃત્તિઓમાંથી બે પ્રવૃત્તિઓનો ગહન અભ્યાસ કરી અહેવાલ તૈયાર કરે.	4
3	સહ-અભ્યાસ પ્રવૃત્તિઓની ગોઠવણી અને સહભાગિતા (1) સાંસ્કૃતિક (2) સાક્ષરતા (3) રમત-ગમત (4) શ્રમદાન	8
4	એક હાર્દરૂપ પેપરનું પાંચ તાસનું અધ્યાપન કાર્ય શિક્ષક પ્રશિક્ષણની સંસ્થામાં અને પાંચ તાસનું પદ્ધતિશાસ્ત્રનું અધ્યાપન	10
5	અધ્યાપન વિષયોમાં 10 પાઠનું અવલોકન અને નિરીક્ષણ	5
6	બે વિદ્યાર્થીઓને પસંદ કરી તેનું મનોવૈજ્ઞાનિક સામાજિક અને શૈક્ષણિક એવા કોઈ પરિપ્રેક્ષ્યમાં વાલીપણું કરી અહેવાલ તૈયાર કરે.	5
7	ચિંતનાત્મક જર્નલ તૈયાર કરે.	5
8	પ્રશિક્ષણાર્થી દ્વારા આપવામાં આવેલ કોઈ પાંચ પાઠ આયોજનો પસંદ કરી તેની નિરીક્ષકનાં સૂચનો સહિત વિવેચનાત્મક સમીક્ષા કરે.	5
9	સેવાકાલીન તાલીમના કોઈ કાર્યક્રમમાં ભાગ લઈ તેનો વિગતે અહેવાલ તૈયાર કરે.	5
10	સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણની તાલીમના મૂલ્યાંકનું માળખું તૈયાર કરી તેની અજમાયશ કરી કાર્યક્રમની અસરકારકતાનો સૂચનાત્મક યોજનાનો અહેવાલ તૈયાર કરે.	10

11	સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણનું મોડ્યુલ તૈયાર કરી તેની અસરકારકતા તપાસે.	10
12	સેવાકાલીન તાલીમ કાર્યક્રમનું અને તેના સ્વરૂપનું વિશ્લેષણ કરી અહેવાલ તૈયાર કરે.	5
13	શિક્ષક પ્રશિક્ષણના સંશોધનના નવા પ્રવાહોની સમીક્ષા કરી અહેવાલ તૈયાર કરે.	5
14	<ul style="list-style-type: none"> • શાળાના વિવિધ વિભાગોમાં ગોઠવણીની તાલીમ • પુસ્તકાલય વ્યવસ્થાપન • કોઇપણ પાંચ મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓ અને તેના માર્કની ગણતરી • વિજ્ઞાન ક્લબ • કાર્યાલય રેકોર્ડ અને હાજરીપત્રકની જાળવણી અને સ્ટોક રજિસ્ટર • ટેકનોલોજી વિભાગની માવજત. 	10
15	<ul style="list-style-type: none"> • મૂલ્યાંકન પ્રક્રિયાની તાલીમ • પ્રશ્નપત્રની રચના • પરીક્ષાની પૂર્વતૈયારી • ઉત્તરવહીઓની ચકાસણી કરી પરિણામ તૈયાર કરવું. 	5
	કુલ ગુણ	100

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14
એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 1

પ્રાયોગિક કાર્ય 1	પ્રશ્નપત્ર : અંગ્રેજી ભાષાસજ્જતા કાર્યક્રમ English Enrichment Programme	કુલ ગુણ : 25 ક્રેડિટ : 1
----------------------	--	-----------------------------

Remarks :-

1. This paper will be taught using mainly communicative approach.
2. Evaluation in this paper will be internal on the basis of assigned oral and practical work.

Instructional Objectives

To enable student teachers to...	<ol style="list-style-type: none"> 1. Comprehend and understand various parts of speech and its use in English. 2. Develop skill required for sentence construction. 3. Comprehend and understand oral and written expressions.
----------------------------------	--

Unit No.	Points of Unit	Teaching-Learning Process	Marks Waitage
1	PARTS OF SPEECH		25 %
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Meaning and use of different parts of speech 2. Articles, Prepositions, Nouns, Pronouns ,Verbs, Adverbs, Conjunctions & Interjections 3. Introductory "It" and "There" 4. Model Auxiliaries and their uses 	Group Discussion and Presentation Assignment	
2	SENTENCE PATTERN		25 %
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tenses : Types and its uses 2. Types of Sentences- Assertive, Negative, Interrogative, Imperative, Optative, Exclamatory sentences. 3. Transformation of sentences: Active and Passive Voice, Direct and Indirect Speech, Degrees of Comparison. 4. Question tags 	Workshop Peer learning and Classroom teaching	
3	ORAL AND WRITTEN EXPRESSIONS		25%
<ol style="list-style-type: none"> 1. 1. 2. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Elements of Oral and Written Composition 2. Letter-writing and Paragraph- writing 3. Story telling and Story- writing from the guided points (Picture story and strip story) 	Assignment Peer and Group work Workshop	

Practical Work (Any One)

1. Collecting poems, education articles, proverbs and idioms.
2. Writing story and incident in their own.

REFERANCES

1. A.J. Thomson. Practical English Grammar. Press : Oxford University, Oxford.
2. Czerniewska, Pam. (1997). Understanding Speech (Block 1). Great Britain : The Open University Press.
3. Close, R.A. (1981). *English as a foreign Language : Its constant grammatical problems* (third Ed.). London : Unwin Hyman.
4. Jarvie, Gordon. (1993). *Bloomsbury Grammar Guide* (First. Ed.). London : Bloomsbury.
5. Murphy, Raymond. (1997). *Essential English Grammar* (Sec. Ed.). Cambridge : University Press.
6. Prasad, Kameshwer. (2006). *Essentials of English Grammar*. Jaipur : Shree Niwas Publications.
7. Seidl, Jennifer. (1989). English Idioms and How to use them. Press, Oxford, London :Oxford University.
8. Swan, Michael. (1995). *Practice English Usage* (Sec. Ed.). Oxford : Oxford University Press.
- Wehmeier, Sally, (1993). *Oxford word power Dictionary*. Press : Oxford University Oxford.

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14
એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 2

પ્રાયોગિક કાર્ય 2	પ્રશ્નપત્ર: ઉદ્યોગ : કાંતણ - વણાટ Craft : Spinning – Wiving	કુલ ગુણ : 50 ક્રેડિટ : 2
----------------------	--	-----------------------------

હેતુઓ

પ્રશિક્ષણાર્થી...	<ol style="list-style-type: none"> 1. કપાસથી વણાટ સુધીની તમામ ક્રિયાઓ જાણે. 2. ઉદ્યોગ માટેનું ગાણિતિક અને વૈજ્ઞાનિક જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે. 3. જીવનમાં પરિશ્રમનું મહત્ત્વ સમજે. 4. વણાટમાં કુદરતી રંગોનો ઉપયોગ કરે. 5. સહકારની ભાવનાથી ઉત્પાદક કામ કરવાનું કૌશલ્ય કેળવે. 6. વણાટના સાધનોની ખામીઓ શોધીને તેને દુરસ્ત કરવાનું કૌશલ્ય કેળવે. 7. ચોકસાઈ, સ્વચ્છતા અને સુધડતાનું વલણ કેળવે.
-------------------	--

સત્ર	વણાટ કાર્ય	પ્રાયોગિક કાર્ય	ગુણભાર આંતરિક	કલાક
સત્ર -1	નેપકીન	સૂતર ખોલવાથી વણાટ સુધીની તમામ ક્રિયાઓ	20	60
સત્ર -2	રેસાવાળુ આસન	સૂતર ખોલવાથી વણાટ સુધીની તમામ ક્રિયાઓ	20	60

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14
એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 1 થી 4

પ્રાયોગિક કાર્ય 3	પ્રશ્નપત્ર: સમૂહજીવન Comunity Life	કુલ ગુણ : 50 ક્રેડિટ : 4
----------------------	---------------------------------------	-----------------------------

હેતુઓ

પ્રશિક્ષણાર્થી.....
<ol style="list-style-type: none"> 1. સમૂહજીવનની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા જીવન ઘડતર કરે. 2. રચનાત્મક કાર્યક્રમોમાં સહભાગી બની જરૂરી કોશલ્યો કેળવે. 3. સમૂહજીવન દ્વારા સ્વાવલંબન અને સ્વશાસનની તાલીમ મેળવે. 4. રાષ્ટ્રીય અને સામાજિક પર્વોની ઉજવણીના આયોજન અને અમલીકરણમાં સહભાગી બને.

એકમ ક્રમાંક	સૈદ્ધાંતિક કાર્ય	અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા	ગુણ ભાર
1	<p>સમૂહજીવન દ્વારા જીવનઘડતર</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. સમૂહજીવનની પ્રવૃત્તિઓ: (સમૂહ પ્રાર્થના, સમૂહ સફાઈ, સમૂહ ભોજન વ્યવસ્થા સબંધી કાર્યો, સાધન સામગ્રી નિર્માણ 2. છાત્રાલયની પ્રાર્થના તેમજ મહાવિદ્યાલયની પ્રાર્થના સંમેલનનું સંચાલન 3. નિત્ય કાંતણ 4. વણાટ, બાગકામ, સિલાઈકામ 	<ul style="list-style-type: none"> • દૈનિક કાર્યોનું અવલોકન અને માર્ગદર્શન 	25%
2	<p>સ્વાવલંબન અને સ્વશાસનની તાલીમ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. નિત્ય સફાઈ, વ્યક્તિગત અને સામૂહિક સફાઈ, મહાસફાઈ અને પ્રાસંગિક સફાઈ 2. સ્વશાસનની પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન અને અમલીકરણ : વિદ્યાર્થી મંડળ છાત્રાલય સંચાલન, ભોજન વ્યવસ્થા 3. કાંતણ, વણાટ, બાગકામ અને સિલાઈ દ્વારા સ્વાવલંબન 4. ખાદી શા માટે ? ખાદી વિચારની ફિલસૂફી. 	<ul style="list-style-type: none"> • સમૂહજીવન અને સ્વાવલંબનની પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન અમલીકરણ 	25%
3	<p>રાષ્ટ્રીય , સામાજિક અને પ્રાકૃતિક પર્વોની ઉજવણી આયોજન અને સહભાગિતા</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. રાષ્ટ્રીય પર્વોનું મહત્ત્વ પ્રવૃત્તિઓ અને સંચાલન 2. સામાજિક પર્વોનું મહત્ત્વ અને ઉજવણી 	<ul style="list-style-type: none"> • વિવિધ રાષ્ટ્રીય, સામાજિક, પ્રાકૃતિક પર્વોની ઉજવણીના 	25%

	3. પ્રાકૃતિક પર્વોનું મહત્ત્વ અને ઉજવણી	આયોજનમાં સહભાગિતા	
4	<ol style="list-style-type: none"> 1. વિશિષ્ટ વ્યક્તિઓ અને વિશિષ્ટ દિવસોની ઉજવણીનું આયોજન અને સહભાગિતા. 2. વિશિષ્ટ વ્યક્તિઓની જન્મ જયંતિ અને પુણ્યતિથી સંદર્ભે આયોજન અને સંચાલન 3. વિશિષ્ટ દિવસની ઉજવણી, આયોજન સહભાગિતા : વિશ્વ યોગદિન, વિશ્વ વસ્તીદિન વગેરે... 	<ul style="list-style-type: none"> • પ્રાર્થના સંમેલનમાં રજૂઆત 	

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14
એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 3

પ્રશ્નપત્ર ક્રમાંક : C 301	પ્રશ્નપત્ર: પ્રાથમિક શિક્ષણના પ્રશ્નો અને પ્રવાહો Elementary Level : Issues and Trends in Primary Education	કુલ ગુણ : 50 ક્રેડિટ : 4
---	--	---

હેતુઓ

પ્રશિક્ષણાર્થી.....
<ol style="list-style-type: none"> 1. ગુજરાત અને ભારતના પ્રાથમિક શિક્ષણનો વિકાસ જાણે. 2. વિવિધ પંચોની પ્રાથમિક શિક્ષણ અંગેની ભલામણો સમજે. 3. પ્રાથમિક શિક્ષણની વિસ્તરતી ક્ષિતિજો અંગેના નૂતન પરિમાણો સમજે. 4. પ્રાથમિક શિક્ષણની ગુણવત્તા સંદર્ભે અવરોધક પ્રશ્નો અને તેના ઉકેલ અંગે સમજે. 5. પ્રાથમિક શિક્ષણની ગુણવત્તા સુધારણા માટેના વિવિધ કાર્યક્રમો અને તેના અમલીકરણ અંગેની સમજ મેળવે.

એકમ ક્રમાંક	સૈદ્ધાંતિક કાર્ય	અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા	ગુણ ભાર
1	ભારતમાં અને ગુજરાતમાં પ્રાથમિક શિક્ષણનો વિકાસ		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. પ્રાથમિક શિક્ષણની સંકલ્પના અને તેની આવશ્યકતા 2. ભારતમાં પ્રાથમિક શિક્ષણનો વિકાસ અને પ્રવર્તમાન પરિસ્થિતિ 3. ગુજરાતમાં પ્રાથમિક શિક્ષણનો વિકાસ અને પ્રવર્તમાન પરિસ્થિતિ 4. વિશ્વના પરિપ્રેક્ષ્યમાં અમેરિકા, ઓસ્ટ્રેલિયા, યુ.કે., જાપાન અને ફિનલેન્ડના પ્રાથમિક શિક્ષણની તુલના 	<ul style="list-style-type: none"> • જૂથચર્ચા • ડાયસ (DISE)ના રિપોર્ટ આધારિત પરિસંવાદ • કાર્યશાળા 	
2	પ્રાથમિક શિક્ષણ સંદર્ભે વિવિધ પંચોની ભલામણો		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. આઝાદી પૂર્વેના પ્રાથમિક શિક્ષણ સંદર્ભે વિવિધ પંચોની ભલામણ. 2. આઝાદી પછીના પ્રાથમિક શિક્ષણના વિકાસ સંદર્ભે કોઠારી કમિશન-(1964-66), રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ (1986) અને તેના અમલીકરણ કાર્યક્રમ (1992) અંગેની ભલામણો અને સમીક્ષા. 3. પ્રાથમિક શિક્ષણમાં સમાજ ઉપયોગી ઉત્પાદક શ્રમકાર્ય (SUPW) અંગે ઇશ્વરભાઈ પટેલ (1976-77) સમીક્ષા સમિતિની ભલામણો 4. ભાર વગરના ભણતર સંદર્ભે યશપાલ કમિટિની ભલામણો, શિક્ષણના ચાર સ્તંભો સંદર્ભે ડેલોર્સ કમિશનની ભલામણો અને પ્રાથમિક શિક્ષણ સંદર્ભે જ્ઞાનઆયોગ (નોલેજ કમિશન)ની ભલામણો. 	<ul style="list-style-type: none"> • કાર્યશાળા • જૂથચર્ચા • સેમિનાર 	
3	પ્રાથમિક શિક્ષણના પ્રશ્નો અને ઉકેલ		25%

	<ol style="list-style-type: none"> 1. પ્રાથમિક શિક્ષણના સાર્વત્રિકરણ સંદર્ભે બંધારણની 45 મી કલમ અને રાઈટ ટુ એજ્યુકેશન (2009) 2. પ્રાથમિક કક્ષાએ નામાંકન, પ્રવેશોત્સવ કાર્યક્રમ અને ગુણોત્સવ કાર્યક્રમ 3. પ્રાથમિક કક્ષાએ કન્યાઓનું શિક્ષણ અને જાતિય અસમાનતા અને તે દૂર કરવા સરકારના પ્રયાસો. 4. અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ અને વિશિષ્ટ બાળકોનું પ્રાથમિક શિક્ષણ અને સરકારના પ્રયત્નો. 	<ul style="list-style-type: none"> • સેમિનાર • જૂથચર્ચા • નિરિક્ષિત સ્વાધ્યાય • મુલાકાત 	
4	પ્રાથમિક શિક્ષણમાં નવીનીકરણ		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. પ્રાથમિક કક્ષાએ ભાષાશિક્ષણ અને શિક્ષણનું માધ્યમ માતૃભાષા. 2. પ્રાથમિક કક્ષાએ કલા, સંગીત, શારીરિક શિક્ષણ, યોગશિક્ષણ અને તે સંદર્ભે શિક્ષકની ભૂમિકા. 3. પ્રાથમિક કક્ષાએ તારુણ્ય શિક્ષણની સંકલ્પના, સ્વરૂપ, જરૂરિયાત અને શિક્ષકની ભૂમિકા. 4. પ્રાથમિક કક્ષાએ શાળાકીય સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન 	<ul style="list-style-type: none"> • પરિસંવાદ • જૂથચર્ચા • કાર્યશાળા • તજજ્ઞ વ્યાખ્યાન અને ચર્ચા 	

પ્રાયોગિક કાર્ય (કોઈ એક)

<ol style="list-style-type: none"> 1. ગુજરાત રાજ્યના પ્રાથમિક શિક્ષણની પરિસ્થિતિ દર્શાવતો છેલ્લા પાંચ વર્ષનો (ડાયસ રિપોર્ટ) આધારે અહેવાલ તૈયાર કરો. 2. પ્રાથમિક શિક્ષણના વિકાસ અને ગુણવત્તા અંગેના વિવિધ પંચોની ભલામણોના અમલીકરણ સંદર્ભે સમીક્ષાત્મક અહેવાલ તૈયાર કરો. 3. કોઈ તાલુકાની પાંચ શાળાનો સાર્વત્રિકરણ અને રાઈટ ટુ એજ્યુકેશનના અમલીકરણ સંદર્ભે અભ્યાસ કરી અહેવાલ તૈયાર કરો. 4. અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિ અને વિશિષ્ટ બાળકોના શિક્ષણ સંદર્ભે સરકારની યોજનાઓ સંદર્ભે અહેવાલ તૈયાર કરો. 5. કોઈ એક શાળાની મુલાકાત લઈ ધો. 3 થી 6 માં શાળાકીય સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન સંદર્ભે સમીક્ષા કરી અહેવાલ તૈયાર કરો. 6. પ્રાથમિક કક્ષાએ જાતિય અસમાનતા સંદર્ભે શાળા અને શિક્ષકોની મુલાકાત લઈ અહેવાલ તૈયાર કરો. 7. વિવિધ પ્રકારની પ્રાથમિક શાળા, CBSC, નવોદય વિદ્યાલય, કસ્તુરબા ગાંધી બાળ વિદ્યાલય (KGBV) ની મુલાકાત લઈ SWOT એનાલીસીસ કરી અહેવાલ તૈયાર કરો. 8. કોઈ CRC અને BRC ની મુલાકાત લઈ તેની પ્રવૃત્તિઓ અને સમસ્યાઓનો અભ્યાસ કરી અહેવાલ તૈયાર કરો. 9. પ્રાથમિક શાળામાં તરુણો માટે પ્રપેટી મુકી તેના આવેલા પ્રશ્નોના ઉકેલ સંદર્ભે ચર્ચા સભા ગોઠવી તેનો અહેવાલ તૈયાર કરો. 10. શિક્ષણના માધ્યમ માતૃભાષા અંગે પ્રવર્તતા શિક્ષકોના અને વાલીઓના પ્રતિભાવો અંગેનો અભ્યાસ કરી અહેવાલ તૈયાર કરો.
--

સંદર્ભ સૂચિ

<ol style="list-style-type: none"> 1. દવે જયેન્દ્ર પટેલ મોતીભાઈ (1992). (પાંચમી આવૃત્તિ) : ભારતીય શિક્ષણના નૂતન પ્રવાહો અને સમસ્યાઓ અમદાવાદ : બી.એસ.શાહ પ્રકાશન. 2. દેસાઈ ધનવંત (1964). ભારતીય શિક્ષણના વર્તમાન પ્રશ્નો : અમદાવાદ : એ.આર.શેઠની કંપની
--

3. દેસાઇ ધનવંત (1973). કેળવણીનું નવનિર્માણ કોઠારી શિક્ષણ પંચની ભલામણો : અમદાવાદ : એ. આર.શેઠની કંપની.
4. ધનવંત દેસાઇ (1969). અર્વાચીન ભારતીય કેળવણીનો વિકાસ : વડોદરા : મ.સ. યુનિવર્સિટી
5. પાઠક અને શુક્લ (2003). ભારતમાં શૈક્ષણિક પ્રણાલીનો વિકાસ, અમદાવાદ : વારિષેણ પ્રકાશન
6. મફતભાઈ પટેલ (1997). પ્રાથમિક શિક્ષણ એક અવલોકન : અમદાવાદ : શ્વેતા પ્રકાશન
7. પટેલ, દવે, પાઠક (1985). પ્રાથમિક શિક્ષણના પ્રવાહો અને પ્રશ્નો ગાંધીનગર, ગુજરાત રાજ્ય પાઠ્ય પુસ્તક મંડળ
8. કસ્વેકર આરતી અને પટેલ વિનુભાઈ (2003). તારુણ્ય શિક્ષણ અને પ્રજનન સ્વાસ્થ્ય અમદાવાદ, સ્વાસ્થ્ય સેવા ટ્રસ્ટ પ્રકાશન.
9. યશપાલ કમિટીનો અહેવાલ : નવી દિલ્હી, ભારત સરકાર, એમ.એચ.આર.ડી
10. શેઠ શાંતિભાઈ અને રાવલ આર.સી. (2002). પ્રત્યાયન અભ્યાસક્રમ વિશેષાંક, ગાંધીનગર, ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ
11. પટેલ મોતીભાઈ (2005). શિક્ષણના સામ્પ્રત પ્રવાહો અને શિક્ષણની અસ્મિતા, અમદાવાદ : બી.એસ. શાહ પ્રકાશન
12. પટેલ મોતીભાઈ (2003). ભારતીય શિક્ષણનો ઇતિહાસ : એક ઝલક. અમદાવાદ : બી.એસ. શાહ પ્રકાશન
13. પટેલ મોતીભાઈ (2009). કેળવણીનો કોયડો. અમદાવાદ : પદ્મ પબ્લિકેશન.
14. પટેલ મોતીભાઈ (2009). શિક્ષણના પ્રવાહો. અમદાવાદ : પદ્મ પબ્લિકેશન.
15. પટેલ મોતીભાઈ (2009) વિદ્યાની વ્યથા કથા. અમદાવાદ : પદ્મ પબ્લિકેશન.
16. અલતેકર, એ.એસ. (1965). પ્રાચીન ભારતમાં શિક્ષણ, અમદાવાદ : ગુજરાત યુનિવર્સિટી પ્રકાશન
17. ભાલ જે.ડી. (1997). બીજી આવૃત્તિ ભારતની શિક્ષણ વ્યવસ્થા, અમદાવાદ યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
18. તોમર લજ્જારામ (1984) ભારતીય શિક્ષણના મૂળતત્વો, અમદાવાદ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સંસ્કાર ગુર્જરી
19. યોગક્ષેમ માનવ ગૌરવ સંસ્થાન. (2007). પ્રાથમિક શિક્ષણ અને કાયદો, ન્યુ દિલ્હી : મિન્સ્ટ્રી ઓફ લો જસ્ટિસ લેજીસ્લેટીવ ડિપાર્ટમેન્ટ
20. મિશ્રા, રામેશ્વર (1999) ભારતીય શિક્ષાકે લક્ષ્ય, નહ્દ દિલ્લી, એન.સી.ટી.ઈ.
21. મિશ્રા, વિદ્યા નિવાસ (1999) અધ્યાપન ભારતીય દ્રષ્ટિ, નહ્દ દિલ્લી, એન.સી.ટી.ઈ.
22. J.P.Naik, (1965) Elementary Education in India : The Unfinished Business Bombay, Asia, Publishing House
23. Mohanty J. (1992) Current issues in Education, New Delhi, Cosmo Publication.
24. UNESCO (2006): Teachers and Educational Quality : Monitoring Global Needs for 2015. UNESCO Publication. Montreal.
25. References Celin Richard (1984). The Study of Elementary Education and Resource Book. Vol. I.
26. Government of India (1986) National Policy on Education, New Delhi, MHRD
27. Government of India (1987) Programme of Action, New Delhi, MHRD
28. Government of India (1987) Report of the Committee for Review of National Policy on Education, New Delhi. MHRD.
29. Hayes, Denis (2008) : Elementary Teaching Today : An Introduction. Roultdge Publication.
30. Kurrian, J. (1993) Elementary Education in India, New Delhi : Concept Publication.
31. Mohanty, J.N.(2002): Elementary and Elementary Education. Deep & Deep Publications, New Delhi.
32. National Curriculum Framework (NCF)-2005 NCERT, New Delhi.
33. Rao, V.K.(2007): Universatisation of Elementary Education. Indian Publishers, New Delhi.
34. NCTE, (2004) : Teacher Education Curriculum, New Delhi.
35. The Study of Elementary Education – A Source Book, (1971) : Volume I & II, 1984 Victor & Leaner : Readiness in Science Education for the Elementary School, McMillan Co., N.Y.

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14
એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 3

પ્રશ્નપત્ર ક્રમાંક : C - 301	પ્રશ્નપત્ર : માધ્યમિક કક્ષા : માધ્યમિક શિક્ષણના પ્રશ્નો અને પ્રવાહો Secondary Level : Issues and Trends in Primary Education	કુલ ગુણ : 50 ક્રેડિટ : 4
---------------------------------	--	-----------------------------

હેતુઓ

પ્રશિક્ષણાર્થી.....	<ol style="list-style-type: none"> 1. માધ્યમિક શિક્ષણનો વિકાસ જાણે. 2. માધ્યમિક શિક્ષણ અંગેની વિવિધ પંચોની ભલામણો સમજે. 3. માધ્યમિક શિક્ષણના અવરોધક પ્રશ્નો અને તેના ઉકેલો સૂચવે. 4. માધ્યમિક શિક્ષણની ગુણવત્તા સુધારણાના કાર્યક્રમોના અમલીકરણ અંગેની સમજ મેળવે. 5. માધ્યમિક શિક્ષણના નૂતન આયામો સમજે.
---------------------	---

એકમ ક્રમાંક	સૈદ્ધાંતિક કાર્ય	અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા	ગુણ ભાર
1	માધ્યમિક શિક્ષણનો વિકાસ અને પ્રવર્તમાન પરિસ્થિતિ		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. માધ્યમિક શિક્ષણની સંકલ્પના અને મહત્ત્વ 2. ભારતમાં માધ્યમિક શિક્ષણનો વિકાસ 3. ગુજરાતમાં માધ્યમિક શિક્ષણનો વિકાસ 4. માધ્યમિક શિક્ષણની પ્રવર્તમાન પરિસ્થિતિ 	<ul style="list-style-type: none"> • જૂથ ચર્ચા • પરિસંવાદ • કાર્યશાળા 	
2	માધ્યમિક શિક્ષણ અંગે વિવિધ પંચોની ભલામણો		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. આઝાદી પૂર્વેના માધ્યમિક શિક્ષણ અંગેની વિવિધ પંચોની ભલામણો 2. આઝાદી પછી માધ્યમિક શિક્ષણ સંદર્ભે મુદાલિયાર કમિશન અને કોઠારી કમિશન -1964-66 ની ભલામણો 3. માધ્યમિક શિક્ષણમાં વ્યવસાયલક્ષી શિક્ષણ અંગે આદિસેશિયા સમિતિ અને ઇશ્વરભાઈ પટેલ સમીક્ષા સમિતિની ભલામણો 4. માધ્યમિક શિક્ષણ સંદર્ભે ડેલોર્સ કમિશન અને જ્ઞાનપંચ(નોલેજ કમિશન)ની ભલામણો. 	<ul style="list-style-type: none"> • કાર્યશાળા • જૂથ ચર્ચા • પરિસંવાદ 	
3	માધ્યમિક શિક્ષણના પ્રશ્નો અને ઉકેલ		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. માધ્યમિક શિક્ષણના સાર્વત્રિકરણ સંદર્ભે રાષ્ટ્રીય માધ્યમિક સર્વશિક્ષા અભિયાન (RMSA)ના કાર્યક્રમોનું અમલીકરણ, સમસ્યાઓ અને ઉકેલ 2. માધ્યમિક કક્ષાએ કન્યા કેળવણીની પ્રવર્તમાન પરિસ્થિતિ, સમસ્યાઓ અને ઉકેલ 3. માધ્યમિક કક્ષાએ સમાનતા માટેનું શિક્ષણ : અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિ, બક્ષીપંચના બાળકોના શિક્ષણની પરિસ્થિતિ, સમસ્યા અને ઉકેલ. 4. માધ્યમિક કક્ષાએ વિશિષ્ટ બાળકોના શિક્ષણની પરિસ્થિતિ, સમસ્યાઓ અને ઉકેલ 	<ul style="list-style-type: none"> • પરિસંવાદ • જૂથ ચર્ચા • નિરિક્ષિત સ્વાધ્યાય • મુલાકાત 	

4	માધ્યમિક શિક્ષણમાં નવીનીકરણ		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. માધ્યમિક કક્ષાએ ભાષાશિક્ષણ અને શિક્ષણનાં માધ્યમ અંગેની સમસ્યા અને ઉકેલ 2. માધ્યમિક કક્ષાએ કલા, સંગીત, શારીરિક શિક્ષણ અને યોગશિક્ષણ તથા તેમાં શિક્ષકની ભૂમિકા 3. માધ્યમિક કક્ષાએ તારુણ્ય શિક્ષણ : સંકલ્પના, જરૂરિયાત અને શિક્ષકની ભૂમિકા 4. માધ્યમિક કક્ષાએ શાળાકીય સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન : સંકલ્પના, સ્વરૂપ, મહત્ત્વ અને શિક્ષકની ભૂમિકા 	<ul style="list-style-type: none"> • પરિસંવાદ • જૂથ ચર્ચા • કાર્યશાળા 	

પ્રાયોગિક કાર્ય (કોઈ એક)

<ol style="list-style-type: none"> 1. માધ્યમિક શિક્ષણના વિકાસ અને ગુણવત્તા અંગે વિવિધ પંચોની ભલામણોના અમલીકરણ સંદર્ભે સમીક્ષાત્મક અહેવાલ તૈયાર કરવો. 2. માધ્યમિક શિક્ષણના સાર્વત્રિકરણના અમલીકરણ સંદર્ભે શાળાની મુલાકાત લઈ અહેવાલ તૈયાર કરવો. 3. અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિ અને વિશિષ્ટ બાળકોના શિક્ષણ સંદર્ભે સરકારની યોજનાઓનો સમીક્ષાત્મક અભ્યાસ કરી અહેવાલ તૈયાર કરવો. 4. કોઈ એક માધ્યમિક શાળાની મુલાકાત લઈ શાળાકીય સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકનની સમીક્ષા કરી અહેવાલ તૈયાર કરવો. 5. માધ્યમિક કક્ષાએ જાતીય અસમાનતા સંદર્ભે શાળા અને શિક્ષકોની મુલાકાત લઈ અહેવાલ તૈયાર કરવો. 6. માધ્યમિક શાળામાં તરુણો માટે પ્રશ્નપેટી મૂકી તેમાં આવેલા પ્રશ્નોના ઉકેલ સંદર્ભે ચર્ચાસભા ગોઠવી અહેવાલ તૈયાર કરવો. 7. શિક્ષણના માધ્યમ અંગે પ્રવર્તતા શિક્ષકો અને વાલીઓના પ્રતિભાવોનો અભ્યાસ કરી અહેવાલ તૈયાર કરવો.

સંદર્ભ સૂચિ

<ol style="list-style-type: none"> 1. દવે, જયેન્દ્ર પટેલ મોતીભાઈ (1992). (પાંચમી આવૃત્તિ) : ભારતીય શિક્ષણના નૂતન પ્રવાહો અને સમસ્યાઓ અમદાવાદ : બી.એસ.શાહ પ્રકાશન. 2. દેસાઈ, ધનવંત (1964). ભારતીય શિક્ષણના વર્તમાન પ્રશ્નો : અમદાવાદ : એ.આર.શેઠની કંપની 3. દેસાઈ, ધનવંત (1973). કેળવણીનું નવનિર્માણ કોઠારી શિક્ષણ પંચની ભલામણો : અમદાવાદ : એ. આર. શેઠની કંપની. 4. દેસાઈ, ધનવંત (1969). અર્વાચીન ભારતીય કેળવણીનો વિકાસ : વડોદરા : મ.સ. યુનિવર્સિટી 5. પાઠક, અને શુક્લ (2003). ભારતમાં શૈક્ષણિક પ્રણાલીનો વિકાસ, અમદાવાદ : વારિષેણ પ્રકાશન 6. કસ્વેકર, આરતી અને પટેલ વિનુભાઈ (2003). તારુણ્ય શિક્ષણ અને પ્રજનન સ્વાસ્થ્ય અમદાવાદ, સ્વાસ્થ્ય સેવા ટ્રસ્ટ પ્રકાશન. 7. શેઠ, શાંતિભાઈ અને રાવલ આર.સી. (2002). પ્રત્યાયન અભ્યાસક્રમ વિશેષાંક, ગાંધીનગર, ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ 8. પટેલ, મોતીભાઈ (2005). શિક્ષણના સામ્પ્રત પ્રવાહો અને શિક્ષણની અસ્મિતા, અમદાવાદ : બી.એસ. શાહ પ્રકાશન 9. પટેલ, મોતીભાઈ (2003). ભારતીય શિક્ષણનો ઇતિહાસ : એક ઝલક. અમદાવાદ : બી.એસ. શાહ પ્રકાશન 10. પટેલ, મોતીભાઈ (2009). કેળવણીનો કોયડો. અમદાવાદ : પદ્મ પબ્લિકેશન. 11. પટેલ, મોતીભાઈ (2009). શિક્ષણના પ્રવાહો. અમદાવાદ : પદ્મ પબ્લિકેશન. 12. પટેલ, મોતીભાઈ (2009) વિદ્યાની વ્યથા કથા. અમદાવાદ : પદ્મ પબ્લિકેશન. 13. અલતેકર, એ.એસ. (1965). પ્રાચીન ભારતમાં શિક્ષણ, અમદાવાદ : ગુજરાત યુનિવર્સિટી પ્રકાશન 14. ભાલ, જે.ડી. (1997). બીજી આવૃત્તિ) ભારતની શિક્ષણ વ્યવસ્થા, અમદાવાદ યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ 15. તોમર, લજ્જારામ (1984) ભારતીય શિક્ષણના મૂળતત્ત્વો, અમદાવાદ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સંસ્કાર ગુર્જરી 16. મિશ્રા, રામેશ્વર (1999) ભારતીય શિક્ષાકે લક્ષ્ય, નડ્દા દિલ્લી, ઇન.સી.ટી.ઈ. 17. Mohanty J. (1992) Current issues in Education, New Delhi, Cosmo Publication. 18. UNESCO (2006): Teachers and Educational Quality : Monitoring Global Needs for 2015. UNESCO Publication. Montreal. 19. National Curriculum Framework (NCF)-2005 NCERT, New Delhi.
--

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14

એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 3

પ્રશ્નપત્ર ક્રમાંક : C -302	પ્રશ્નપત્ર: પ્રાથમિક શિક્ષણ : સંસ્થાકીય આયોજન અને વ્યવસ્થાપન Secondary Level : Issues and Trends in Primary Education	કુલ ગુણ : 50 ક્રેડિટ : 4
--------------------------------	--	-----------------------------

હેતુઓ

પ્રશિક્ષણાર્થી.....
<ol style="list-style-type: none"> 1. પ્રાથમિક કક્ષાએ સરકાર દ્વારા વિવિધ નીતિઓ, આયોજન અને તે દાખલ કરવા અંગે સમજ કેળવે. 2. પ્રાથમિક કક્ષાએ આયોજન, નીતિ અને અમલીકરણ વિષે સમજે. 3. શાળા આયોજન અને શૈક્ષણિક વ્યવસ્થાપન વિષે આંતરસૂઝ કેળવે. 4. શૈક્ષણિક વ્યવસ્થાપન અને આયોજનના નવીનીકરણ વિશે સમજ કેળવે. 5. શાળા કક્ષાએ સંશોધન અને નવીનીકરણ વિશે સમજ કેળવે. 6. પ્રાથમિક શિક્ષણના સાર્વત્રિકરણ (UEE) કાર્યક્રમના માળખા વિષે સમજ કેળવે.

એકમ ક્રમાંક	સૈદ્ધાંતિક કાર્ય	અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા	ગુણ ભાર
1	પ્રાથમિક શિક્ષણનું વ્યવસ્થાપન અને પ્રવર્તમાન નીતિઓ		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. પ્રાથમિક શિક્ષણનું વ્યવસ્થાપન : અર્થ, સંકલ્પના, જરૂરિયાત, વ્યવસ્થાપનનું સ્વરૂપ અને શૈક્ષણિક વ્યવસ્થાપન 2. પ્રવર્તમાન નીતિઓ અને અમલીકરણ : કેન્દ્ર સરકાર, રાજ્ય સરકાર, જિલ્લા પંચાયત અને શાળા વ્યવસ્થાપન સમિતિ (SMC)ના વ્યવસ્થાતંત્રનો ખ્યાલ. 3. વિવિધ પ્રકારની પ્રાથમિક શાળાઓના વ્યવસ્થાપનનું સ્વરૂપ : જિલ્લા પંચાયત સંચાલિત શાળા, ગ્રાન્ટ ઈન એઇડ કોડ શાળા, નવોદય વિદ્યાલય, સી.બી.એસ.ઈ.ની શાળા અને ખાનગી શાળા 4. સ્થાનિક કક્ષાએ વ્યવસ્થાપન માટે જિલ્લા શિક્ષણ માહિતી તંત્ર (DISE) નું વ્યવસ્થાપન 	<ul style="list-style-type: none"> • પરિસંવાદ • જૂથ ચર્ચા • ઇન્ટરનેટ દ્વારા વિવિધ લેખોનું એકત્રીકરણ 	
2	આયોજન અને શાળા વ્યવસ્થાપન		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. આયોજન : પ્રાથમિક શાળા માટે સ્થળ પસંદગીનું આયોજન, જરૂરી સાધનો અને માળખું. 2. શિક્ષક વિદ્યાર્થી પ્રમાણ અને શિક્ષકો માટે વ્યાવસાયિક વિકાસ માટેના કાર્યક્રમો. 3. જિલ્લા શિક્ષણાધિકારી કચેરી, ભૂમિકા ફરજો અને કાર્યો, વાલી શિક્ષક મંડળની રચના, મહત્વ. 4. શાળા આધારિત માપદંડ, અને શિક્ષક આધારિત માપદંડ. 	<ul style="list-style-type: none"> • કાર્યશાળા • જૂથ ચર્ચા • સેમિનાર 	
3	પ્રાથમિક શિક્ષણનું સાર્વત્રિકરણ (UEE)		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. પ્રાથમિક શિક્ષણના સાર્વત્રિકરણની સંકલ્પના, મહત્વ અવરોધક પરિબલો અને તેને દૂર કરવાના ઉપાયો. 2. ભારતમાં પ્રાથમિક શિક્ષણના સાર્વત્રિકરણની પ્રવર્તમાન 	<ul style="list-style-type: none"> • પરિસંવાદ • જૂથ ચર્ચા • SSA અને SMC ની 	

	<p>પરિસ્થિતિ.</p> <p>3. શિક્ષણના મૂળભૂત અધિકાર (RTE) કાયદો 2009 અને અમલીકરણ.</p> <p>4. ભારતમાં પ્રાથમિક શિક્ષણના માળખાનું સ્વરૂપ અને તેનું નિયંત્રણ.</p>	મુલાકાત	
4	પ્રાથમિક શિક્ષણના કાર્યક્રમો અને નીતિ		25%
	<p>1. ઓપરેશન બ્લોક બોર્ડ યોજના અને તેનું અમલીકરણ</p> <p>2. મધ્યાહન ભોજન યોજના અને તેનું અમલીકરણ</p> <p>3. સર્વ શિક્ષા અભિયાન (SSA) ની સંકલ્પના ઉદ્દેશો અને અમલીકરણ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • પરિસંવાદ • જૂથચર્ચા • SSA અને SMC ની મુલાકાત 	

પ્રાયોગિક કાર્ય (કોઈ એક)

<ol style="list-style-type: none"> 1. કેન્દ્ર સરકાર અને રાજ્ય સરકારની પ્રાથમિક શિક્ષણ અંગેની નીતિ અને તેના અમલીકરણ સંદર્ભે સમાચારપત્રો, સામાયિક અને ઇન્ટરનેટનો ઉપયોગ કરી લેખોનું સંપાદન કરી અહેવાલ તૈયાર કરો. 2. ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં જિલ્લા પંચાયત અને શહેર વિસ્તારની મ્યુનિસિપલ સ્કૂલ બોર્ડ હસ્તકની પ્રાથમિક શાળાઓના વ્યવસ્થાતંત્રનો અભ્યાસ કરી તેનો અહેવાલ તૈયાર કરો. 3. શિક્ષણના મૂળભૂત અધિકાર 2009 (RTE) ની જોગવાઈ પ્રમાણે તમારા જિલ્લાની કોઈ એક શાળામાં શિક્ષક વિદ્યાર્થીનું પ્રમાણ, ધોરણવાર વિદ્યાર્થીની સંખ્યા, વિષય પ્રમાણે શિક્ષક સંદર્ભે અભ્યાસ કરી અહેવાલ તૈયાર કરો. 4. સર્વ શિક્ષા અભિયાન (SSA) સંદર્ભે કોઈએક જિલ્લાની પ્રવૃત્તિઓનું મૂલ્યાંકન કરી તેનો અહેવાલ તૈયાર કરવો. 5. ગ્રામ્ય અથવા શહેર વિસ્તારની શાળામાં ચાલતા મધ્યાહન ભોજન યોજનાનું સંખ્યાત્મક અને ગુણાત્મક મૂલ્યાંકન કરવું. 6. પ્રાથમિક શિક્ષણના શાસનાધિકારી તેમ જ કેળવણી નિરીક્ષક, BRC, CRC, કોર્ડિનેટરની કામગીરી અને સમસ્યાઓ અંગે મુલાકાત લઈ અહેવાલ તૈયાર કરવો. 7. કોઈ એક પ્રાથમિક શાળા અને આશ્રમશાળાની મુલાકાત લઈ બંનેના સ્વરૂપની તુલનાત્મક નોંધ તૈયાર કરવી. 8. પ્રાથમિક કક્ષાએ ખાનગી શાળાની સમસ્યાઓ જાણી તેના ઉકેલ માટેના પગલા સૂચવતો અહેવાલ તૈયાર કરવો. 9. તદ્દન પછાત વિસ્તારના પ્રાથમિક શાળા અને શહેરની સંપન્ન પ્રાથમિક શાળાની સુવિધાઓની પરિસ્થિતિનો અભ્યાસ કરી તેની ગુણવત્તા સુધારણા સંદર્ભે સમીક્ષા કરી અહેવાલ તૈયાર કરવો. 10. કોઈએક પ્રાથમિક શાળાના વાર્ષિક આયોજન અને તેમાં અમલીકરણ સંદર્ભે સમીક્ષા કરી અહેવાલ તૈયાર કરવો. 11. જવાબદારીયુક્ત નેતૃત્વ અને સહભાગી વ્યવસ્થાપનના સંદર્ભમાં કોઈ પણ એક પ્રાથમિક શાળાના સંપૂર્ણ ગુણવત્તા વ્યવસ્થાપનના સંદર્ભમાં સમીક્ષા કરવી. 12. કોઈએક પ્રાથમિક શાળાના મૂલ્યાંકન માટેના શાળા મૂલ્યાંકન માપદંડની રચના કરી તેની અજમાયશ કરી અહેવાલ તૈયાર કરવો. 13. કોઈ એક પ્રાથમિક શાળાનું SWOT વિશ્લેષણ કરી અહેવાલ તૈયાર કરવો.
--

14. કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા ચાલતા કોઈ એક કાર્યક્રમની તપાસ કરી તેની અસરકારકતા તપાસી અહેવાલ તૈયાર કરવો.

સંદર્ભ સૂચિ

1. દેસાઈ, ધનવંત મ. (1976). શૈક્ષણિક પ્રશાસન, અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
2. દેસાઈ, ધનવંત મ. અને ચૌધરી રાચસિંહભાઈ (1997). શૈક્ષણિક આયોજન, અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
3. પટેલ અને પંડ્યા (2009). શાળા વ્યવસ્થાપન અને પ્રવર્તમાન, ગાંધીનગર : ગુજરાત રાજ્ય પાઠ્ય પુસ્તક મંડળ
4. પટેલ, મોતીભાઈ અને દવે જયેન્દ્રભાઈ અને અન્ય (2003). શાળા પ્રબંધ, અમદાવાદ : બી. એસ. શાહ પ્રકાશન
5. પટેલ, હરિભાઈ (2001). એકવીસમી સદીનું શિક્ષણ અમદાવાદ : ગૂર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય.
6. પાઠક અને મોદી (1994). શાળા વ્યવસ્થાપન અને શૈક્ષણિક સંગઠન. અમદાવાદ : નિરવ પ્રકાશન.
7. મર્મર, મુખોપાધ્યા (2002). શિક્ષણમાં સંપૂર્ણ ગુણવત્તા વ્યવસ્થાપન. ગાંધીનગર : ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ.
8. મિશ્રા , મંજુ (2007) વિદ્યાલય પ્રશાસન एवं स्वास्थ्य शिक्षा , नई दिल्ली , ओमेगा पब्लिशिंग हाउस
9. મિશ્રા , મહેન્દ્ર (2007) શૈક્ષિક પ્રબંધ एवं વિદ્યાલય संगठन , जयपुर युनिवर्सिटी बुक्स हाउस
10. ગૌતમ , માલવી (2007) વિદ્યાલય પ્રશાસન , नई दिल्ली : वंधना पब्लिकेशन
11. Mathur S.S. (1970) Educational Administration and management, The Indian Publication Hill Ambala, Contt-133301 : Part-II.
12. H. Philip Gombs (1970) Organizational behaviour Concept, Controversies- Applicatus. (8th ed). New Delhi : Hall of India.
13. Srivastav, G.N.P. (2000). Management of teacher education, New Delhi : Concept. Stonner, Management.
14. Mathur S.S (1990). The Education Planning in India. Bombay : Allied Publisher.
15. Less Bell & Howard Stevenson (2006): Education Policy: Process, Themes and Importance. Routledge.
16. Narayan, D. (2005): Local Governance without Capacity Building : Ten Years of Panchayat Raj. Economic and Political Weekly, June 25, pp. 2822.
17. Bush, Tony (1986): Theories of educational management. London: Harper & Row Publishers.
18. Bush, Tony & Less, Bell (2002): The principals & Practice of educational management. London: Paul Chapman Publishing.
19. Mukhopadyay, M. (2005): Total quality management in education. New Delhi : Sage Publications.
20. Govt. of India – (1986/1992) National Policy of Education, 1992 Modification and their POA's MHRD,. Dept. of Education.
21. Malhotra, P.L. (1986) School Education in India: Present Status and Future Needs NCERT, New Delhi

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14

એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 3

પ્રશ્નપત્ર ક્રમાંક : C -302	પ્રશ્નપત્ર: માધ્યમિક શિક્ષણ : શૈક્ષણિક વ્યવસ્થાપન અને સંસ્થાકીય આયોજન Elementary Level : Institutional Planning and Management	કુલ ગુણ : 50 ક્રેડિટ : 4
--------------------------------	---	-----------------------------

હેતુઓ

પ્રશિક્ષણાર્થી.....	<ol style="list-style-type: none"> 1. માધ્યમિક શિક્ષણ સંબંધી સરકારની નીતિઓ અને અમલીકરણ અંગેની સમજ કેળવે. 2. માધ્યમિક શિક્ષણ સંબંધી આયોજન અને શૈક્ષણિક વ્યવસ્થાપન વિષેની આંતરસૂઝ કેળવે. 3. શૈક્ષણિક વ્યવસ્થાપન અને આયોજનના નવીનીકરણ વિષેની સમજ કેળવે. 4. માધ્યમિક શિક્ષણમાં સંશોધન અને નવીનીકરણ વિષેની સમજ કેળવે. 5. માધ્યમિક શિક્ષણના સાર્વત્રિકરણ અંગેની સમજ કેળવે.
---------------------	---

એકમ ક્રમાંક	સૈદ્ધાંતિક કાર્ય	અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા	ગુણ ભાર
1	માધ્યમિકશિક્ષણનું વ્યવસ્થાપન અને પ્રવર્તમાન નીતિઓ		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. માધ્યમિક શિક્ષણનું વ્યવસ્થાપન : અર્થ, સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને જરૂરિયાત 2. માધ્યમિક શિક્ષણની પ્રવર્તમાન નીતિઓ અને અમલીકરણની વ્યુહરચના : કેન્દ્ર સરકાર, રાજ્ય સરકાર, જિલ્લા સ્તરે (જિલ્લા પંચાયત, કોર્પોરેશન બોર્ડ,) માધ્યમિક શિક્ષણના વ્યવસ્થાતંત્રનો ખ્યાલ. 3. વિવિધ પ્રકારની માધ્યમિક શાળાનાઓના વ્યવસ્થાપનનું સ્વરૂપ : સરકારી શાળા, ખાનગી શાળા, ગ્રાન્ટેડ શાળા, નવોદય વિદ્યાલય 4. માધ્યમિક શિક્ષણની નીતિ માટેના વ્યૂહ, અગ્રીમ ક્ષેત્રો અને અમલીકરણ તંત્ર વ્યવસ્થા, તાલીમ, સંશોધન અને ઓરીએન્ટેશન, સ્થાનિક કક્ષાએ વ્યવસ્થાપન માટે જિલ્લા માહિતી તંત્ર (DISE) નું વ્યવસ્થાપન 	<ul style="list-style-type: none"> • પરિસંવાદ • જૂથ ચર્ચા • ઇન્ટરનેટ દ્વારા વિવિધ લેખોનું એકત્રીકરણ 	
2	આયોજન અને શાળા વ્યવસ્થાપન		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. આયોજન : માધ્યમિક શાળા માટે સ્થળ પસંદગીનું આયોજન, યોજના અને પરિમાણ, જરૂરી સાધનો અને માળખું. 2. શિક્ષક વિદ્યાર્થી પ્રમાણ, શિક્ષકો માટે વ્યાવસાયિક વિકાસ માટેના કાર્યક્રમો શાળા વ્યવસ્થાપન સમિતિની રચના કાર્યો અને ભૂમિકા. 3. જિલ્લા શિક્ષણાધિકારી કચેરી, ભૂમિકા ફરજો અને કાર્યો, વાલી શિક્ષક મંડળની રચના, મહત્વ. 4. શાળા આધારિત માપદંડ, સગવડતા માપદંડ અને શિક્ષક આધારિત માપદંડ. 	<ul style="list-style-type: none"> • કાર્યશાળા • જૂથ ચર્ચા • સેમિનાર 	

3	માધ્યમિક શિક્ષણનું સાર્વત્રિકરણ (UEE)		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. માધ્યમિક શિક્ષણના સાર્વત્રિકરણની સંકલ્પના, મહત્ત્વ અને અવરોધક પરિબલો 2. ભારતમાં માધ્યમિક શિક્ષણના સાર્વત્રિકરણની પ્રવર્તમાન પરિસ્થિતિ, સાર્વત્રિકરણ માટેની વ્યૂહરચના, સમસ્યાઓ અને ઉપાયો 3. ભારતમાં માધ્યમિક શિક્ષણ બાબતે ધોરણ-10 સુધીના માળખાનું સ્વરૂપ અંગે સમગ્રતયા વિચારણા અને માધ્યમિક શાળાનું નિયંત્રણ. 4. માધ્યમિક શિક્ષણની વિશ્વના અન્ય દેશો સાથે તુલના (અમેરિકા, જાપાન, ઇંગ્લેન્ડ, ઓસ્ટ્રેલિયા, ફ્રાન્સ) 	<ul style="list-style-type: none"> • પરિસંવાદ • જૂથ ચર્ચા • SSA અને SMC ની મુલાકાત 	
4	માધ્યમિક શિક્ષણના કાર્યક્રમો અને નીતિઓ.		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. શાળા વિકાસ સંકુલ(SVS) : સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને મહત્ત્વ 2. માધ્યમિક શિક્ષક પ્રશિક્ષણ સંસ્થાન (STTI) ના હેતુઓ. મહત્ત્વ 3. રાષ્ટ્રીય માધ્યમિક શિક્ષણ અભિયાન (RMSA) ની સંકલ્પના ઉદ્દેશો અને અમલીકરણ 4. શાળાકીય સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન (SCE) ની સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને અમલીકરણ. 	<ul style="list-style-type: none"> • પરિસંવાદ • જૂથ ચર્ચા • SSA અને SMC ની મુલાકાત 	

પ્રાયોગિક કાર્ય

<ol style="list-style-type: none"> 1. કેન્દ્ર સરકાર અને રાજ્ય સરકારની માધ્યમિક શિક્ષણ શિક્ષણ અંગેની નીતિ અને કાર્યાન્વિત વ્યૂહરચના સંદર્ભે સમાચારપત્રો, સામાયિક અને ઇન્ટરનેટનો ઉપયોગ કરી લેખોનું સંપાદન કરી અહેવાલ તૈયાર કરવો. 2. ભારતમાં માધ્યમિક શિક્ષણની ધોરણ 10 સુધીની તરાહ સુધારા કરાર સંદર્ભે ચર્ચાસભા ગોઠવી તેનો અહેવાલ તૈયાર કરો. 3. રાષ્ટ્રીય માધ્યમિક શિક્ષણ અભિયાન (RMSA) સંદર્ભે કોઈ એક જિલ્લાની પ્રવૃત્તિઓનું મૂલ્યાંકન કરી તેનો અહેવાલ તૈયાર કરવો. 4. માધ્યમિક શિક્ષણના કેળવણી નિરીક્ષકની કામગીરી અને સમસ્યાઓ અંગે મુલાકાત લઈ અહેવાલ તૈયાર કરવો. 5. કોઈ એક સરકારી માધ્યમિક શાળા અને ખાનગી માધ્યમિક શાળાની મુલાકાત લઈ બંનેના સ્વરૂપની તુલનાત્મક નોંધ તૈયાર કરવી.
--

સંદર્ભ સૂચિ

1. દેસાઇ ધનવંત મ. (1976). શૈક્ષણિક પ્રશાસન, અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
2. દેસાઇ ધનવંત મ. અને ચૌધરી રાયસિંહભાઈ (1997). શૈક્ષણિક આયોજન, અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
3. પટેલ અને પંડ્યા (2009). શાળા વ્યવસ્થાપન અને પ્રવર્તમાન, ગાંધીનગર : ગુજરાત રાજ્ય પાઠ્ય પુસ્તક મંડળ
4. પટેલ મોતીભાઈ અને દવે જયેન્દ્રભાઈ અને અન્ય (2003). શાળા પ્રબંધ, અમદાવાદ : બી. એસ. શાહ પ્રકાશન
5. પટેલ હરિભાઈ (2001). એકવીસમી સદીનું શિક્ષણ અમદાવાદ : ગૂર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય.
6. પાઠક અને મોદી (1994). શાળા વ્યવસ્થાપન અને શૈક્ષણિક સંગઠન. અમદાવાદ : નિરવ પ્રકાશન.
7. મર્મર મુખોપાધ્યા (2002). શિક્ષણમાં સંપૂર્ણ ગુણવત્તા વ્યવસ્થાપન. ગાંધીનગર : ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ.
8. મિશ્રા મંજુ (2007) વિદ્યાલય પ્રશાસન એવં સ્વાસ્થ્ય શિક્ષા, નई દિલ્લી, ઓમેગા પબ્લિશિંગ હાઉસ
9. મિશ્રા મહેન્દ્ર (2007) શૈક્ષિક પ્રબંધ એવં વિદ્યાલય સંગઠન, જયપુર યુનિવર્સિટી બુક્સ હાઉસ
10. ગૌતમ માલવી (2007) વિદ્યાલય પ્રશાસન, નई દિલ્લી : વંધના પબ્લિકેશન
11. Mathur S.S. (1970) Educational Administration and management, The Indian Publication Hill Ambala, Contt-133301 : Part-II.
12. H. Philip Gombs (1970) Organizational behaviour Concept, Controversies- Applicatius. (8th ed). New Delhi : Hall of India.
13. Srivastav, G.N.P. (2000). Management of teacher education, New Delhi : Concept. Stonner, Management.
14. Mathur S.S (1990). The Education Planning in India. Bombay : Allied Publisher.
15. Less Bell & Howard Stevenson (2006): Education Policy: Process, Themes and Importance. Routledge.
16. Narayan, D. (2005): Local Governance without Capacity Building : Ten Years of Panchayat Raj. Economic and Political Weekly, June 25, pp. 2822.
17. Bush, Tony (1986): Theories of educational management. London: Harper & Row Publishers.
18. Bush, Tony & Less, Bell (2002): The principals & Practice of educational management. London: Paul Chapman Publishing.
19. Mukhopadyay, M. (2005): Total quality management in education. New Delhi : Sage Publications.
20. Govt. of India – (1986/1992) National Policy of Education, 1992 Modification and their POA's MHRD,. Dept. of Education.
21. Malhotra, P.L. (1986) School Education in India: Present Status and Future Needs NCERT, New Delhi

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14
એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 3

પ્રશ્નપત્ર ક્રમાંક : C 303	પ્રશ્નપત્ર: શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર Sociology of Education	કુલ ગુણ : 50 ક્રેડિટ : 4
-------------------------------	---	-----------------------------

હેતુઓ

પ્રશિક્ષણાર્થી...
<ol style="list-style-type: none"> 1. શિક્ષણની સમાજશાસ્ત્રીય આધારશિલા સમજે. 2. સામાજિક, આર્થિક અને રાજકીય વ્યવસ્થાતંત્ર અને શિક્ષણ વચ્ચેનો સંબંધ સમજે. 3. શિક્ષણની સમાજશાસ્ત્રીય સમસ્યાઓ અને તેના ઉકેલ વિશે સમજ મેળવે. 4. સામાજિક ગતિશીલતા, સામાજિક પરિવર્તન અને સામાજિક સ્તરીકરણ વિશે સમજ મેળવે.

એકમ ક્રમાંક	સૈદ્ધાંતિક કાર્ય	અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા	ગુણ ભાર
1	શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર અને શૈક્ષણિક સમાજશાસ્ત્ર		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર : સંકલ્પના અને ઉદ્દેશો 2. શિક્ષણના સમાજશાસ્ત્રનું કાર્યક્ષેત્ર 3. શૈક્ષણિક સમાજશાસ્ત્રની સંકલ્પના અને ઉદ્દેશો 4. શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર અને શૈક્ષણિક સમાજશાસ્ત્ર વચ્ચેનો તફાવત 	<ul style="list-style-type: none"> • ચર્ચા અને જૂથચર્ચા • પરિસંવાદ • પેનલ ચર્ચા 	
2	સામાજિક, આર્થિક અને રાજકીય વ્યવસ્થાતંત્ર અને શિક્ષણ		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. સમાજવ્યવસ્થા અને શિક્ષણ 2. ઔદ્યોગિક સમાજવ્યવસ્થા અને શિક્ષણ 3. આર્થિક વ્યવસ્થાતંત્ર અને શિક્ષણ 4. રાજકીય વિચારસરણી અને શિક્ષણ 	<ul style="list-style-type: none"> • જુથ ચર્ચા • સંસ્થા મુલાકાત • સિમ્પોઝીયમ • વર્કશોપ 	
3	સમાજશાસ્ત્રીય સમસ્યાઓ અને શિક્ષણ		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. વંચિતો માટેનું શિક્ષણ : સમસ્યા અને ઉકેલ 2. શિક્ષણનું ખાનગીકરણ : સંકલ્પના, જરૂરિયાત 3. શિક્ષણનું વૈશ્વિકીકરણ : સંકલ્પના, મહત્ત્વ 4. શિક્ષણ અને આધુનિકીકરણ : સંકલ્પના અને આધુનિકીકરણની પ્રક્રિયામાં શિક્ષણનું પ્રદાન 	<ul style="list-style-type: none"> • સંસ્થા મુલાકાત અને મૂલવણી • વિવિધ વિચાર ધારા પ્રમાણે ચાલતી સંસ્થાઓનું શિક્ષણ ક્ષેત્રે પ્રદાન સંદર્ભે નોંધ તૈયાર 	

4	સામાજિક પરિવર્તન અને શિક્ષણ		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. સામાજિક ગતિશીલતા: સંકલ્પના, લાક્ષણિકતાઓ, પ્રકારો અને અવરોધક પરિબલો. 2. સામાજિક ગતિશીલતામાં શિક્ષણનું પ્રદાન 3. સામાજિક પરિવર્તન: સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને પરિબલો 4. ભારતીય સમાજ અને સામાજિક સ્તરીકરણ: લાક્ષણિકતા અને શિક્ષણની ભૂમિકા. 	<ul style="list-style-type: none"> • સેમિનાર • જૂથ ચર્ચા • સામાજિક સંસ્થાઓની મુલાકાત(દા.ત - સેવા, કસ્તુરબા, અવાજ) 	

પ્રાયોગિક કાર્ય (કોઇ એક)

<ol style="list-style-type: none"> 1. શિક્ષણના સમાજશાસ્ત્ર અને શૈક્ષણિક સમાજશાસ્ત્ર વચ્ચેનો ભેદ સ્પષ્ટ કરી કાર્યક્ષેત્રના સંદર્ભમાં કમ્પ્યુટરનો ઉપયોગ કરી પ્રેઝન્ટેશન તૈયાર કરો. 2. સામાજિક, આર્થિક અને રાજકીય વ્યવસ્થાપનના સંદર્ભમાં કોઇ એક સંસ્થાની મુલાકાત લઇ અહેવાલ તૈયાર કરવો. 3. સામાજિક સમસ્યાઓની યાદી બનાવી કોઇ એક સમસ્યાના સંદર્ભમાં ક્ષેત્રકાર્ય કરી તેના ઉકેલના સંદર્ભે અહેવાલ તૈયાર કરવો. 4. ખાનગીકરણના સંદર્ભમાં સ્વનિર્ભર સંસ્થાની મુલાકાત લઇ તેનું SWOT એનાલીસીસ કરી અહેવાલ તૈયાર કરવો. 5. સમાજના જુદા જુદા વર્ગોના સંદર્ભમાં મુલાકાત લઇ શિક્ષણનું પ્રમાણ અને શિક્ષણની પરિસ્થિતિના સંદર્ભમાં અભ્યાસ કરી અહેવાલ તૈયાર કરવો. 6. વિકાસશીલ દેશો અને વિકસિત દેશોના સંદર્ભમાં શિક્ષણની વ્યવસ્થાનો અભ્યાસ કરી તુલના કરી અહેવાલ તૈયાર કરવો. 7. સામાજિક પરિવર્તનના અવરોધક પરિબલો તથા જ્ઞાતિ, વર્ગ, ભાષા, પ્રાદેશિકતા, ધર્મ, જાતીયતાના સંદર્ભમાં અભ્યાસ કરી તેના સંદર્ભે ક્ષેત્રકાર્ય કરી અહેવાલ તૈયાર કરવો. 8. વંચિતો માટેના શિક્ષણના પ્રમાણ અને તેના લાભોના સંદર્ભમાં કોઇ એક સંસ્થાની મુલાકાત લઇ અહેવાલ તૈયાર કરવો.
--

સૂચિત અધ્યયન સામગ્રી

<ol style="list-style-type: none"> 1. પટેલ શીવાભાઈ ગો. (2005). ગ્રામ સંસ્કૃતિ (પાંચમી આવૃત્તિ) : અમદાવાદ, રવિશંકર મહારાજ સેવા ટ્રસ્ટ 2. વ્યાસ કે.સી. (1970). કેળવણીના સામાજિક પાયા : (પાંચમી આવૃત્તિ) : અમદાવાદ, યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ. 3. શાહ બુદ્ધિચંદ અને બીજા (1981). શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર અમદાવાદ, યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ. 4. શાહ બુદ્ધિચંદ (1981). શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર અમદાવાદ: યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ. 5. શાસ્ત્રી મનોજ સી. (2013) કેળવણીના સામાજિક આધારો., અમદાવાદ : એસ.એસ.ટી.સી.ટી. પબ્લિકેશન. 6. Brown Francis J. (1961) Educational Sociology, New : Prentice Hall Inc. 7. Chaube S.P. (1981) : A Philosophical and Sociological Foundation of Education, Agra : Vinod Pustak Mandir 8. Otaway A.K.G. (1953) : Education and Society, London : Routledge and Kagan Paul. 9. Stanely C. William (1957) : Social Foundations of Education, New York : The Dryden Press IC.

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14
એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 3

પ્રશ્નપત્ર ક્રમાંક : C 304	પ્રશ્નપત્ર: શિક્ષક પ્રશિક્ષણમાં નવીનીકરણ અને સંશોધન Innovations & Reserch in Teacher Education	કુલ ગુણ : 50 ક્રેડિટ : 4
-------------------------------	---	-----------------------------

હેતુઓ

પ્રશિક્ષણાર્થી.....
<ol style="list-style-type: none"> 1. શિક્ષક-પ્રશિક્ષણના વિવિધ અભિગમો માટે વ્યવસ્થાપન અને મૂલ્યાંકનની સમજ મેળવે. 2. શિક્ષક-પ્રશિક્ષણના નૂતન પ્રવાહોના વ્યવસાયિક વિકાસ માટેના કાર્યક્રમો અને તે માટેની પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન કરે. 3. શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ વ્યવસ્થાપન અને માળખું સમજે. 4. શિક્ષક-પ્રશિક્ષણના સુધારણા માટે સંશોધનોની ઉપયોગિતા વિષે સમજ કેળવે. 5. શિક્ષક-પ્રશિક્ષણના સંદર્ભે વ્યવસાયિક સજ્જતા કેળવે.

એકમ ક્રમાંક	સૈદ્ધાંતિક કાર્ય	અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા	ગુણ ભાર
1	શિક્ષક-પ્રશિક્ષણનું ઔચિત્ય અને નીતિ:		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. શિક્ષક સજ્જતાની સંકલ્પના, શિક્ષક સજ્જતાને અસરકરતાં પરિબલો - વ્યક્તિગત અને સંદર્ભગત 2. શિક્ષકમાં નૈપુણ્ય: શિક્ષક વિકાસના તબક્કાઓ 3. શિક્ષક વિકાસના અભિગમો: સ્વનિર્દેશિત વિકાસ, સહકાર્યકરોના સહકાર આધારિત સંયુક્ત વિકાસ, પરિવર્તનલક્ષી વિકાસ, 4. DPEP, SSA, RMSA, અંતર્ગત સેવાકાલીન શિક્ષક-પ્રશિક્ષણની ભૂમિકા 5. શિક્ષક-પ્રશિક્ષણની રાષ્ટ્રીય અને રાજ્યની નીતિ 	<ul style="list-style-type: none"> • જૂથચર્ચા • સેમિનાર • નિરીક્ષિત અભ્યાસ • સ્વાધ્યાય 	
2	શિક્ષક-પ્રશિક્ષણનું માળખું અને વ્યવસ્થાપન		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. ભારતમાં શિક્ષક-પ્રશિક્ષણનું માળખું, મહત્ત્વ અને તેની મર્યાદાઓ 2. માધ્યમિક શિક્ષણનું સાર્વત્રિકરણ અને માધ્યમિક શિક્ષણ પ્રશિક્ષણ માટેના તેના ફલિતાર્થો 3. શાલેય શિક્ષણના વિવિધ સંદર્ભો માટે શિક્ષક સજ્જતા અને શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ કાર્યક્રમનું વ્યવસ્થાપન અને પ્રશિક્ષણ 4. શાળાના શિક્ષકો તથા શિક્ષક પ્રશિક્ષકોની ઉર્ધ્વ ગતિશીલતા - વ્યાવસાયિક વિકાસ 5. માધ્યમિક શિક્ષકોના 6. પૂર્વસેવાકાલીન અને સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણને અસરકરતાં પરિબલો 	<ul style="list-style-type: none"> • જૂથચર્ચા • સેમિનાર સ્વાધ્યાય અને કાર્યશાળા 	
3	શિક્ષક-પ્રશિક્ષણમાં સંશોધન		25%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. અધ્યાપન પરનાં સંશોધનોનું માળખું: ગેજ(Gage), ડોલે(Doyle) 	<ul style="list-style-type: none"> • જૂથચર્ચા 	

	<p>અને શુલમાન(Shulman)</p> <p>2. શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ કાર્યક્રમની અસરકારકતા પરના સંશોધનો: અસરકારક શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ કાર્યક્રમની લાક્ષણિકતાઓ</p> <p>3. શિક્ષક-પ્રશિક્ષણક્ષેત્રે સંશોધનોમાં પદ્ધતિશાસ્ત્ર વિષયક સમસ્યાઓ: પ્રત્યક્ષ વિદુર પરીક્ષ અનુમાન, તારણોનું સામાજીકરણ, પ્રયોગશાળા આધારિત વિદુર ક્ષેત્ર આધારિત સંશોધનો, વર્ગખંડ અવલોકનની યથાર્થતા અને મર્યાદાઓ</p> <p>4. શિક્ષક-પ્રશિક્ષણમાં સંશોધનના પ્રવાહો, નીતિ, અમલીકરણ, તારણો અને રચનાના સંદર્ભે શિક્ષક-પ્રશિક્ષણમાં થયેલ સંશોધનોની સમીક્ષા</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ચર્ચાસભા • સેમિનાર 	
4	શિક્ષક-પ્રશિક્ષણમાં સમસ્યાઓ અને પ્રશ્નો		25%
	<p>1. શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક વિકાસ સામેના પડકારો: લાયકાત, ગુણવત્તા</p> <p>2. ઉચ્ચમાધ્યમિક કક્ષાએ અધ્યાપન માટેના વિષયવસ્તુપરના પ્રભુત્વની પર્યાપ્તતા</p> <p>3. શિક્ષકની ક્ષમતા, પ્રતિબદ્ધતા અને કાર્યકૌશલ્યો વિકસાવવા સંબંધિત પડકારો</p> <p>4. શાળા, લોક સમુદાય, યુનિવર્સિટી, સરકારી એજન્સિઓ અને સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ સાથેની માધ્યમિક શિક્ષક પ્રશિક્ષણ સંસ્થાની ભાગીદારી</p>	<ul style="list-style-type: none"> • જૂથચર્ચા • સેમિનાર સ્વાધ્યાય અને કાર્યશાળા 	

પ્રાયોગિક કાર્ય (કોઈ એક)

<ol style="list-style-type: none"> 1. SCERT, RIE, NCERT, NUEPA, ના વાર્ષિક અહેવાલનો શિક્ષક-પ્રશિક્ષણના વ્યાવસાયિક વિકાસના કાર્યક્રમો જાણવા અભ્યાસ કરવો. 2. શિક્ષક-પ્રશિક્ષણની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ માટેનું સામાયિક લેખન કરવું. 3. શિક્ષક-પ્રશિક્ષણના કોઈ એક ક્ષેત્રમાં થયેલ સંશોધનની સમીક્ષા કરવી. 4. નીતિના અમલીકરણ સંદર્ભે અભ્યાસ કરી અહેવાલ તૈયાર કરવો. 5. શિક્ષક-પ્રશિક્ષણના ક્ષેત્રમાં થયેલ સંશોધન લેખની સમીક્ષા કરવી અને શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ લખવો.

સંદર્ભસૂચિ

<ol style="list-style-type: none"> 1. અંબાસણા, અનિલ (1982). શિક્ષણ ગણન, રાજકોટ : શિક્ષણ શાસ્ત્રભવન, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી 2. મોદી બી.એમ. અને પંડ્યા જે.એન. (2003). વિકાસમાન ભારતીય સમાજમાં શિક્ષક, અમદાવાદ : વારિષેણ પ્રકાશન. 3. ત્રિવેદી આર.એસ. (1994). શિક્ષણ નવસંસ્કરણ : અમદાવાદ : ગૂર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય ગાંધીરોડ 4. દવે જયેન્દ્ર અને પટેલ મોતીભાઈ (1992). ભારતીય શિક્ષણના નૂતન પ્રવાહો અને સમસ્યાઓ, અમદાવાદ: બી.એસ.શાહ પ્રકાશન. 5. પાઠક અરુણભાઈ અને અન્ય. (2003). ભારતમાં શૈક્ષણિક પ્રણાલીનો વિકાસ, અમદાવાદ, વારિષેણ પ્રકાશન.
--

6. જી.સી.ઇ.આર.ટી. (1989). જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનો માર્ગદર્શક સૂચનો, ગાંધીનગર દ્વારા પ્રકાશિત.
7. ઓશો અનું. વખારિયા એન.જી. (1998). જીવંત શિક્ષકોની શોધ, અમદાવાદ, સમર્પણ ટ્રસ્ટ, ગૂર્જર એજન્સી.
8. પટેલ મોતીભાઈ (1992). શિક્ષણ પંચોની એક ઝલક, અમદાવાદ, બી.એસ.શાહ પ્રકાસન.
9. મૈયાણી જે.પી. (2004). ગુણવત્તા કેન્દ્રી શિક્ષક પ્રશિક્ષણ, ભાવનગર : સંપાદન, શિક્ષણ શાસ્ત્રભવન, ભાવનગર યુનિવર્સિટી અને શ્રીમતી એલ.એલ. કાકડીયા બી.એડ. કોલેજ.
10. દવે પ્રવીણભાઈ આર. (2005). શિક્ષણ ક્ષેત્રે અને સી.ઇ.ટી.ની ભુમિકા, અમદાવાદ, અચલા, સામયિક અંક-મે
11. જોષી, હરિપ્રસાદ (1998) માધ્યમિક શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ અભ્યાસક્રમ, (NCTE દ્વારા સૂચિત) સેમિનાર પેપર : સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી શિક્ષણ, અલીયાબાડા.
12. પંચાલ મોહનભાઈ અને પંચાલ ધર્મિષ્ઠા (1998) શિક્ષક સજ્જતાની દિશામં અમદાવાદ, નવભારત સાહિત્ય મંદિર.
13. Razzik T.A. (1972) systems approach to teacher training and curriculum development : Paris, UNESCO.
14. Apple, M.W. (2001). Markets, Standards, teaching and teacher education. Journal of Teacher Education, 52, 182-196.
15. Cochram-smith, M. (2002) Editorial : Reporting on teacher quality : The Politics of politics. Journal of Teacher Education, 53-379-382.
16. Huberman M. (1995). Networks that Alter Teaching : Concept qualizaion exchanges and experiments. Teacher and Teaching. Vol. NO. 2, PP 193-211.
17. NCTE. (1995). Different Modes of Education Used for Teacher Preparation in India : New Delhi.
18. Sharma B.M. (1997). Teacher training and educational research : New Delhi, Commonwealth.
19. Shrivastav G.N.P. (2000) Management of teacher education : New Delhi, Concept.

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - 14
એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) : દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ : સેમેસ્ટર - 1

પ્રશ્નપત્ર ક્રમાંક : EPC 5	પ્રશ્નપત્ર : પ્રત્યાયન કૌશલ્યો અને શૈક્ષણિક લેખન - 3 Academic Writing	કુલ ગુણ : 25 ક્રેડિટ : 1
--------------------------------------	---	---

નોંધ :-

1. પ્રસ્તુત પ્રશ્નપત્રનું અધ્યાપન-મૂલ્યાંકન સંપૂર્ણપણે પ્રાયોગિક પદ્ધતિએ થશે.
2. સૈદ્ધાંતિક બાબતોની સમજ માટે જરૂરી વ્યાખ્યાન, તજજ્ઞીય વ્યાખ્યાન કે કાર્યશાળાનું આયોજન કરવામાં આવશે.
3. મૂલ્યાંકન માટે અભ્યાસક્રમમાં સમાવિષ્ટ બાબતોની પ્રાયોગિક પરીક્ષા લેવાશે.

હેતુઓ

પ્રશિક્ષણાર્થીઓ...

- 1). સંશોધનપત્ર લખવાની ક્ષમતા કેળવે.
- 2). શૈક્ષણિક લેખ લખવાની સજ્જતા મેળવે.
- 3). વિવિધ વાચન સામગ્રીને સંદર્ભસૂચિમાં લખવાની ક્ષમતા કેળવે.
- 4). પુસ્તક સમીક્ષા કરવાની સજ્જતા પ્રાપ્ત કરે.

એકમ ક્રમાંક	સૈદ્ધાંતિક કાર્ય	અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા	ગુણ ભાર
1	શૈક્ષણિક લેખન (Academic Writing)		3 5%
	<ol style="list-style-type: none"> 1. કોઈ એક શૈક્ષણિક સમસ્યા અંગે સંશોધનપત્ર તૈયાર કરે. 2. કોઈ એક શૈક્ષણિક મુદ્દા પર લેખ તૈયાર કરે. 3. વિવિધ પ્રકારની સંદર્ભ સામગ્રીને APA શૈલી અનુસાર સંદર્ભસૂચિમાં તૈયાર કરે. 4. કોઈ એક પુસ્તકની સમીક્ષા કરી અહેવાલ તૈયાર કરે. 	<ul style="list-style-type: none"> • કાર્યશાળા • નિદર્શન • કાર્યશાળા • નિદર્શન 	

સંદર્ભસૂચિ

1. (2013). *Expository Writing*. Saddleback Educational Publishing
2. A.P.A.(2013).*Publication Manual of the American Psychological Association* (6th Eds.). Washington D.C.:A.P.A
3. Blandford, E. (2009). *How to Write the Best Research Paper Ever !* Bloomington : Author House
4. Bloom, H. (2001). *How to Read and Why* (1st Eds.). New York : Touchstone
5. Haisler,P. (2011). *How to Write a Good Research Paper* (1st Eds.). Samfunds litreture
6. Markman, R. & Others. (2001). *Ten Steps in Writing the Research Papers* (6th Eds.). Hauppause : BARRON'S
7. Rosengren, K.E. (2006). *Communication : An Introduction* (1st Eds.). London : Sage
8. Sorenson, S. (2002). *How to Write Research Papers*. Thomson
9. Wallence, M. & Wray, A. (2011). *Critical Reading and Writing for Post Graduates* (2nd Eds.). London :Sage

એમ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત) / બી.એડ. (શિક્ષણ વિશારદ) તથા હિન્દી બી.એડ. (હિન્દી શિક્ષા વિશારદ)ના દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ અંગે યોજાયેલ બેઠકોની સંક્ષિપ્ત માહિતી

ક્રમ	તારીખ	વિગત
1	6-1-15 મંગળવાર	દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ રચના અંગે પરિચયાત્મક બેઠક મળી જેમાં NCTE દ્વારા સૂચિત માળખા અંગે ચર્ચા થઈ.
2	23-2-15 સોમવાર	NCTE ના સૂચિત માળખા અનુસાર પ્રશ્નપત્રોની અધ્યાપક જૂથોમાં વહેંચણી કરી પ્રશ્નપત્રોમાં સમાવિષ્ટ બાબતો અંગે ચર્ચા કરવામાં આવી.
3	24-2-15 મંગળવાર	સૂચિત માળખામાં આપેલ પ્રશ્નપત્રોનાં ગુજરાતી અને હિન્દીમાં શીર્ષક નક્કી કરવામાં આવ્યાં ત્યારબાદ અભ્યાસક્રમ રચના માટેના જૂથકાર્યનો પ્રારંભ થયો.
4	25-2-15 બુધવાર	બી.એડ.ના જે પ્રશ્નપત્રોના અભ્યાસક્રમ જૂથ દ્વારા તૈયાર થયેલા તેની પ્રસ્તુતી અને ચર્ચા અને સુધારણાના સૂચનો કરવામાં આવ્યા.
5	27-2-15 શુક્રવાર	બી.એડ.ના ફરજિયાત પ્રશ્નપત્રો તથા એમ.એડ.ના દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમની લાક્ષણિકતાઓની ચર્ચા થઈ.
6	11-3-15 થી 13-3-15	ગુજરાતની વિવિધ યુનિવર્સિટીઓના શિક્ષણશાસ્ત્ર વિભાગો તેમજ વિવિધ બી.એડ. કોલેજોના અધ્યાપકો માટે દ્વિવર્ષીય બી.એડ., એમ.એડ.ના અભ્યાસક્રમનું સૂચિત માળખું તેમજ તેની લાક્ષણિકતાઓ અંગે શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય (IASE) અને જીસીઈઆરટી, ગાંધીનગરના સંયુક્ત ઉપક્રમે કાર્યશાળાનું આયોજન થયું. કાર્યશાળામાં વિવિધ પ્રશ્નપત્રોના અભ્યાસક્રમની સઘન ચર્ચા કરવામાં આવી અને તેનું પ્રારંભિક સ્વરૂપ નક્કી કરવામાં આવ્યું.
7	3-4-15 શુક્રવાર	બી.એડ.ના ડ્રાફ્ટ રૂપ તૈયાર થયેલ અભ્યાસક્રમોની રજૂઆત, ચર્ચા, સૂચનો કરવામાં આવ્યા.
8	6-4-15 સોમવાર	બી.એડ.ના પ્રશ્નપત્રોના અભ્યાસક્રમની પ્રસ્તુતી, ચર્ચા અને સુધારણાના સૂચનો કરવામાં આવ્યા.
9	7-4-15 મંગળવાર	બી.એડ.ના અભ્યાસક્રમમાં શિક્ષણપદ્ધતિ કેટલી તથા કયા સત્રમાં સમાવવી જોઈએ, તે અંગે ચર્ચા કરી અભિપ્રાયો મેળવવામાં આવ્યા, તેમજ પ્રાયોગિક કાર્યનું સૂચિત માળખું રજૂ કરી ચર્ચા કરવામાં આવી.
10	8-4-15 બુધવાર	બી.એડ.ના દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ અંતર્ગત ઉદ્યોગ અને સમૂહજીવનનાં કાર્યો અંગે ચર્ચા કરવામાં આવી તેમજ તેના મૂલ્યાંકન અંગે ચર્ચા-વિચારણા કરવામાં આવી.
11	9-4-15 ગુરુવાર	ઉદ્યોગ વિષયના અધ્યાપકો દ્વારા તૈયાર થયેલ ઉદ્યોગકાર્યના અભ્યાસક્રમની રજૂઆત થઈ જેમાં કાંતણ-વણાટ કાર્યની વિગતો, ગુણભાર અને ક્રેડિટ અંગે ચર્ચા કરવામાં આવી.
12	15-4-15 બુધવાર	શિક્ષક પ્રશિક્ષણના રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમના માળખામાં સૂચિત વિશેષ બાબતોની રજૂઆત અને આ બાબતો આપણાં દ્વિવર્ષીય બી.એડ.ના અભ્યાસક્રમમાં કેવી રીતે સામેલ કરી શકાય તે અંગે ચર્ચા-વિચારણા કરવામાં આવી.
13	16-4-15 ગુરુવાર	બી.એડ.ના તૈયાર થયેલા ડ્રાફ્ટ અભ્યાસક્રમમાં NCFTE-2009 માં સૂચવાયેલી બાબતો સામેલ કરવા માટે NCFTE-2009 ના ડોક્યુમેન્ટની રજૂઆત કરવામાં આવી.

ક્રમ	તારીખ	વિગત
14	18-4-15 શનિવાર	બી.એડ.ના ફરજિયાત પ્રશ્નપત્રોના અભ્યાસક્રમની પ્રસ્તુતી અને ચર્ચા કરવામાં આવી.
15	21-4-15 મંગળવાર	બી.એડ. પ્રવેશ માટેની તૈયાર થયેલ જાહેરાતની પ્રસ્તુતી, ચર્ચા અને સુધારા માટેના સૂચનો કરી, તૈયાર થયેલા પ્રશ્નપત્રોની પ્રસ્તુતી અને ચર્ચા કરવામાં આવી.
16	22-4-15 બુધવાર	બી.એડ.ના તૈયાર થયેલ શિક્ષણ પદ્ધતિ તેમજ એમ.એડ.ના શિક્ષણનું તત્વજ્ઞાનના અભ્યાસક્રમની પ્રસ્તુતી અને ચર્ચા કરવામાં આવી હતી.
17	23-4-15 ગુરુવાર	બી.એડ.ના તૈયાર થયેલા શિક્ષણ પદ્ધતિના અભ્યાસક્રમની પ્રસ્તુતી અને સુધારાત્મક સૂચનો મેળવવામાં આવ્યા હતા.
18	24-4-15 શુક્રવાર	બી.એડ.ના તૈયાર થયેલ પ્રશ્નપત્રોના અભ્યાસક્રમની પ્રસ્તુતી અને ચર્ચા કરવામાં આવી હતી.
19	25-4-15 શનિવાર	એમ.એડ.નું NCFTE-2014 અનુસારનું માળખું રજૂ થયું અને તે અંગે ચર્ચા થઈ. તેમજ બી.એડ., એમ.એડ.ના તૈયાર થયેલા પ્રશ્નપત્રોના અભ્યાસક્રમની રજૂઆત અને ચર્ચા કરવામાં આવી.
20	27-4-15 સોમવાર	બી.એડ.ના પ્રશ્નપત્રોના અભ્યાસક્રમ રચના અંગે સોંપાયેલ કાર્યો અંગે સમીક્ષા તેમજ કાર્યની પ્રગતિની જાણકારી જે તે અધ્યાપક જૂથો દ્વારા આપવામાં આવી. તેમજ બી.એડ. ના અભ્યાસક્રમમાં સમાવિષ્ટ બુનિયાદી શિક્ષણ અને વૈકલ્પિક વિષયોના અભ્યાસક્રમ તૈયાર કરવાની જવાબદારી અધ્યાપક જૂથોમાં વહેંચવામાં આવી.
21	29-4-15 બુધવાર	તૈયાર થયેલા પ્રશ્નપત્રોના અભ્યાસક્રમની રજૂઆત અને ચર્ચા-વિચારણા કરવામાં આવી.
22	30-4-15 ગુરુવાર	એમ.એડ.ના અભ્યાસક્રમનું ડ્રાફ્ટ માળખું રચવા ચર્ચા-વિચારણા તથા NCFTE-2014 સૂચિત માળખાની પ્રસ્તુતી કરવામાં આવી.
23	1-5-15 શુક્રવાર	બી.એડ.ના હિન્દી વિષયની વિષયવસ્તુના અભ્યાસક્રમની રજૂઆત થઈ અને બાકીની ભાષાઓના વિષયવસ્તુના અભ્યાસક્રમનું માળખું એકરૂપ-સામાન્ય રાખવા નક્કી કરવામાં આવ્યું.
24	2-5-15 શનિવાર	Joint Review Mission નો IASE, ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ સંબંધિત રિપોર્ટનો સંદર્ભ લઈ દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમમાં સમાવવા યોગ્ય બાબતોની રજૂઆત અને ચર્ચા-વિચારણા કરવામાં આવી.
25	5-5-15 મંગળવાર	તૈયાર થયેલ અભ્યાસક્રમની પ્રસ્તુતી, ચર્ચા અને વિચારણા કરવામાં આવી.
26	6-5-15 બુધવાર	એમ.એડ.ના અભ્યાસક્રમના માળખામાં સમાવિષ્ટ વિશિષ્ટ ક્ષેત્રના પ્રશ્નપત્રોની અધ્યાપકોમાં વહેંચણી કરવામાં આવી.
27	7-5-15 ગુરુવાર	એમ.એડ.ના અભ્યાસક્રમનું માળખું અને EPC ના અભ્યાસક્રમની પ્રસ્તુતી, ચર્ચા-વિચારણા કરવામાં આવી.
28	8-6-15 સોમવાર	બી.એડ. અને એમ.એડ.ના અભ્યાસક્રમની પ્રસ્તુતી તેમજ પ્રશ્નપત્રોમાં સમાવિષ્ટ પ્રાયોગિક કાર્યોની ચર્ચા અને તેનાં મૂલ્યાંકન પ્રવિધિની ચર્ચા કરવામાં આવી.

ક્રમ	તારીખ	વિગત
29	9-6-15 મંગળવાર	બી.એડ.ના EPC ના પ્રશ્નપત્રોના અભ્યાસક્રમની ચર્ચા કરવામાં આવી.
30	27-6-15 શનિવાર	બી.એડ. અને એમ.એડ.ના અધ્યાપક જૂથો દ્વારા તૈયાર થયેલા સૂચિત અભ્યાસક્રમની ચર્ચા, સમીક્ષા તેમજ સૂચનો મેળવવા શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય (IASE) ની અભ્યાસ સમિતિની બેઠક મળી હતી. જેમાં ગુજરાતની વિવિધ યુનિવર્સિટીના શિક્ષણશાસ્ત્રના તજજ્ઞશ્રીઓ-પ્રો.રમેશભાઈ કોઠારી, પ્રો. અનિલભાઈ અંબાસણા અને પ્રો. મહેશભાઈ યાજ્ઞિક ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. ઉપરાંત નઈ તાલીમ સંદર્ભે સૂચનો અને સમીક્ષા માટે નઈ તાલીમ ક્ષેત્રના તજજ્ઞશ્રીઓ- શ્રીગોવિંદભાઈ રાવલ, શ્રી સુમતિબેન રાવલ અને શ્રી મનસુખભાઈ સલ્લા ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. આ બેઠકમાં મહાવિદ્યાલયના સૌ અધ્યાપકો ઉપરાંત અભ્યાસક્રમ વિકાસ એકમના સંયોજક ડૉ. હરિભાઈ હાજર રહ્યા હતા.
31	29-6-15 સોમવારથી 11-7-15 શનિવાર	બી.એડ. અને એમ.એડ.ના અભ્યાસક્રમ અંગે તા.27-6-15ની બેઠકમાં મળેલ સૂચનો અનુસાર સુધારણા કરવા માટે બેઠકો કરવામાં આવી જેમાં બંને અભ્યાસક્રમોમાં ઓનસ્ક્રીન સીધા જ સુધારાઓ કરવામાં આવ્યા.

શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય(IASE)
શિક્ષણ પારંગત(M.Ed.)પ્રવેશ (દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમ)
શૈક્ષણિક વર્ષ-2015-16

No.

પ્રવેશ ફોર્મ ભરવા અંગેનું માહિતીપત્રક

“મારી જિંદગીની અંદર મેં અનેક કાર્યો કર્યા છે, તેમાંના ઘણા કાર્યોને માટે મારા મનમાં હું મગરૂરી પણ માનું છું, કેટલાંકને સારું પશ્ચાત્તાપ પણ થાય છે, એમાંના ઘણાં મોટી જવાબદારીવાળાં પણ હતાં, પણ અત્યારે જરાયે અતિશયોક્તિ વિના હું કહેવાને ઈચ્છું છું કે, મેં એવું એક પણ કાર્ય નથી કર્યું કે જેની સાથે આજે કરવાના કાર્યનો મુકાબલો થાય, મેં તો કેવળ મંત્ર આપ્યો છે, એક વણિકપુત્ર જો કરી શકતો હોય તો મેં ઋષિનું કામ કર્યું છે.”

(મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધી, તા. 15-11-1920, ગુજરાત વિદ્યાપીઠની સ્થાપના સમયે)

1. પરિચય :

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગાંધીવિચાર પદ્ધતિ દ્વારા જીવનઘડતરનું શિક્ષણ આપતી વિશિષ્ટ સંસ્થા છે. અંગ્રેજ શાસન સામે આંદોલનના સમયે તેની સ્થાપના 18 મી ઓક્ટોબર, 1920 ના રોજ મહાત્મા ગાંધીના હસ્તે રાષ્ટ્રીય વિદ્યાપીઠ તરીકે થઈ હતી.

ઈ.સ. 1930 સુધી વિદ્યાપીઠમાં ગુજરાતી, મરાઠી, બંગાળી, સંસ્કૃત, પરિચય તથા અંગ્રેજી ભાષાઓ ઉપરાંત ભારતીય વિદ્યા, ઇતિહાસ, ગણિત, ફિલસૂફી, રાજનીતિ, અર્થશાસ્ત્ર તથા સંગીત જેવા વિષયોમાં અભ્યાસકાર્ય થતું હતું. સ્વાતંત્ર્યપ્રાપ્તિ માટે રાષ્ટ્રીય ચળવળના ભાગરૂપે ઈ.સ. 1930 થી 1935 ના સમયગાળા દરમિયાન શૈક્ષણિક કાર્ય બંધ રહ્યું. ઈ.સ. 1935 પછી શૈક્ષણિક કાર્યનો પુનઃપ્રારંભ થયો. ઈ.સ. 1942 થી 1945 દરમિયાન ‘હિન્દ છોડો’ ની ચળવળમાં વિદ્યાપીઠના વિદ્યાર્થીઓ તથા શિક્ષકો જોડાતાં અભ્યાસકાર્ય ફરી એક વાર બંધ રહ્યું. ત્યાર બાદ ઈ.સ. 1947 માં મહાદેવ દેસાઈ સમાજસેવા મહાવિદ્યાલયનો આરંભ આઠ વિદ્યાર્થીઓ સાથે થયો. આ મહાવિદ્યાલયના વર્તમાન સમયમાં પારંગત, અનુપારંગત તેમજ વિદ્યાવાચસ્પતિના અભ્યાસક્રમો ચાલી રહ્યા છે.

રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે મૂલ્યો આધારિત પ્રયોગોના સંદર્ભમાં ગુજરાત વિદ્યાપીઠના મહત્ત્વના પ્રદાનના કારણે ભારત સરકારે ઈ.સ. 1963 માં વિશ્વવિદ્યાલય અનુદાન આયોગ (અધિનિયમ) હેઠળ ગુજરાત વિદ્યાપીઠને વિશ્વવિદ્યાલયનો દરજ્જો આપ્યો છે. હાલમાં ગાંધીનગર જિલ્લામાં આવેલાં સાદરા અને રાંધેજાના પરિસરોમાં સ્નાતક કક્ષાના અભ્યાસક્રમો ચાલે છે. સાદરા પરિસરના શારીરિક શિક્ષણ મહાવિદ્યાલયમાં તથા સૂક્ષ્મજીવાણું વિજ્ઞાન વિભાગમાં સ્નાતક અને અનુસ્નાતક કક્ષાના અભ્યાસક્રમો ઉપલબ્ધ છે. રાંધેજા પરિસરના ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલયમાં બહેનો માટે ગૃહવિજ્ઞાન તથા ગ્રામવ્યવસ્થાપન કેન્દ્રમાં ભાઈઓ અને બહેનો માટે સ્નાતક-અનુસ્નાતક કક્ષાના અભ્યાસક્રમોની સગવડ છે. અમદાવાદ પરિસરમાં શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય(IASE)માં શિક્ષણ વિશારદ(બી.એડ.), હિન્દી શિક્ષા વિશારદ(હિન્દી બી.એડ.), એમ એડ. (શિક્ષણ પારંગત) શિક્ષણ અનુપારંગત (એમ.ફિલ.) અને વિદ્યાવાચસ્પતિ (પીએચ.ડી.) ના અભ્યાસક્રમો તેમજ પ્રૌઢ શિક્ષણ વિભાગ અને નિરંતર શિક્ષણ વિભાગમાં ખાસ અભ્યાસક્રમો ઉપલબ્ધ છે.

ગાંધીજીના આદર્શો મુજબ દેશના નવઘડતરના કાર્યક્રમો માટે શિક્ષણ દ્વારા ચારિત્ર્યવાન, શક્તિસંપન્ન, સંસ્કારી તથા કર્તવ્યનિષ્ઠ કાર્યકરો તૈયાર કરવા તે આ સંસ્થાનો પાયાનો ઉદ્દેશ્ય રહ્યો છે. આજના પરિવર્તનશીલ સમયમાં પણ ગુજરાત વિદ્યાપીઠનું પોત મજબૂત રાખવા માટે સંનિષ્ઠ કોશિશ થઈ રહી છે. ગાંધીવિચારના પ્રચાર-પ્રસાર માટે શિક્ષણના વિવિધ ક્ષેત્રોમાં સંશોધન, તાલીમ તથા વિસ્તરણના કાર્યક્રમોને વિદ્યાપીઠમાં અગ્રિમ સ્થાન આપવામાં આવે છે.

2. ગુજરાત વિદ્યાપીઠનાં ધ્યેયો :

- 2.1 વિદ્યાપીઠનું કામ મહાત્મા ગાંધીએ આપેલા આદર્શો પ્રમાણે દેશનું નવઘડતર કરવાને સારું ચાલતી પ્રવૃત્તિઓને અર્થે કેળવણી દ્વારા ચારિત્ર્યવાન, શક્તિસંપન્ન, સંસ્કારી તથા કર્તવ્યનિષ્ઠ કાર્યકર્તાઓ તૈયાર કરવાનું છે.
- 2.2 વિદ્યાપીઠના શિક્ષકો અને સંચાલકો અહિંસા અને સત્યને અવિરોધી એવાં જ સાધનો સ્વીકારનારા અને તેને અમલમાં મૂકવા પ્રયત્નશીલ હશે.
- 2.3 વિદ્યાપીઠના તથા તેણે માન્ય કરેલી સંસ્થાઓના શિક્ષકો અને સંચાલકો અસ્પૃશ્યતાને કલંકરૂપ માનનારા અને તેનું નિવારણ કરવા પ્રયત્નશીલ હશે અને કોઈ પણ બાળક કે બાળા અસ્પૃશ્ય હોવાના કારણે બહાર રાખવામાં કે તેને દાખલ કર્યા પછી તેની તરફ નોખી વર્તણૂક રાખવામાં નહીં આવે.

- 2.4 વિદ્યાપીઠને અંગે કામ કરનારો શિક્ષક વર્ગ, સંચાલકો તથા માન્ય કરેલી સંસ્થાઓ વગેરે રેંટિયાની પ્રવૃત્તિમાં માનનારા અને અનિવાર્ય કારણ સિવાય નિયમિત રીતે કાંતનારા અને નિરંતર ખાદી પહેરનારા હશે. સમજૂતી:- આ ધ્યેય મુજબ અભ્યાસકાળ દરમિયાન ફરજ પરના સમયમાં કોઈ પણ વખતે પ્રમાણિત ખાદી સિવાયના વસ્ત્રોનો સીધો કે આડકતરો ઉપયોગ કરી શકાય નહીં અને ફરજ પરના બધા સમયમાં પણ સુતરાઉ ખાદીનાં વસ્ત્રો જ પહેરી શકાશે.
- 2.5 વિદ્યાપીઠમાં સ્વભાષાને પ્રધાનપદ આપવામાં આવશે અને બધું શિક્ષણ સ્વભાષા દ્વારા આપવામાં આવશે. સમજૂતી:- બીજી ભાષાઓ શીખવતાં તે જ ભાષાને વાપરવામાં બાધ નહીં ગણાય.
- 2.6 વિદ્યાપીઠમાં રાષ્ટ્રભાષા હિન્દી-હિન્દુસ્તાનીને આવશ્યક સ્થાન હશે. નોંધ:- હિંદી-હિન્દુસ્તાની એ ભાષા છે કે જે ઉત્તરમાં સામાન્ય હિંદુ-મુસલમાન બોલે છે અને દેવનાગરી અથવા ફારસી લિપિમાં લખે છે.
- 2.7 વિદ્યાપીઠમાં ઔદ્યોગિક શિક્ષણને બૌદ્ધિક શિક્ષણ જેટલું જ મહત્ત્વ આપવામાં આવશે અને રાષ્ટ્રના પોષક જે જે ઉદ્યોગો છે તેમને સ્થાન આપવામાં આવશે, બીજાને નહીં.
- 2.8 ભારતવર્ષનો ઉત્કર્ષ શહેરો પર નહીં, પણ ગામડાં ઉપર અવલંબે છે, તેથી વિદ્યાપીઠના મોટા ભાગના દ્રવ્યનો અને વિદ્યાપીઠના શિક્ષકોનો મુખ્ય ઉપયોગ ગામડાંમાં રાષ્ટ્રપોષક કેળવણીનો પ્રચાર કરવામાં થશે.
- 2.9 કેળવણીનો ક્રમ ઘડવામાં ગ્રામવાસીઓની હાજતોને પ્રધાનપદ આપવામાં આવશે.
- 2.10 વિદ્યાપીઠની નીચે ચાલતી સંસ્થાઓમાં બધા પ્રચલિત ધર્મોને વિશે સંપૂર્ણ આદર હશે, અને વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિકાસને અર્થે ધર્મોનું જ્ઞાન, અર્હિસા અને સત્યને દૃષ્ટિમાં રાખીને આપવામાં આવશે.
- 2.11 પ્રજાના શારીરિક વિકાસને અર્થે વ્યાયામ અને અંગમહેનતની તાલીમ વિદ્યાપીઠમાં આવશ્યક ગણાશે.

3 ગૂજરાત વિદ્યાપીઠની કેટલીક વિશેષતાઓ :

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ વિદ્યાર્થીના સર્વાંગી વિકાસની નેમ ધરાવે છે. આ સંદર્ભમાં વિદ્યાર્થીઓને સમાજ સાથે જોડવાના પ્રયાસરૂપે ગ્રામાભિમુખ પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન થાય છે. વિદ્યાર્થીઓને ગ્રામસમાજનો અનુભવ પ્રાપ્ત કરવાનો અવસર મળી રહે અને તેઓ ભારતની સામાજિક ઓળખ મેળવી શકે તેવી જોગવાઈ પ્રત્યેક અભ્યાસક્રમમાં રાખવામાં આવે છે. આ સંદર્ભમાં ગ્રામજીવન પદયાત્રાનું આયોજન થાય છે. સ્નાતક તથા અનુસ્નાતકના અભ્યાસ બાદ ગ્રામવિકાસના કામ માટે ઇચ્છુક વિદ્યાર્થીઓને સમર્થન આપવા 'ગ્રામશિલ્પી' યોજના અમલમાં છે. વિદ્યાપીઠના તમામ અભ્યાસક્રમોમાં શિબિર, પ્રવાસ, કેન્દ્રનિવાસ તથા અનુસ્નાતક કક્ષાથી સંશોધન કાર્ય ફરજિયાત છે. વિદ્યાપીઠમાં તેની વિશિષ્ટ ઓળખ ગણાતું સમૃદ્ધ પુસ્તકાલય છે. તેમાં જ્ઞાનનાં વિભિન્ન ક્ષેત્રોને આવરી લેતાં આશરે પાંચ લાખથી વધુ પુસ્તકો છે. વિદ્યાપીઠનાં રમતગમત સંકુલોમાં વિવિધ રમતોનું આયોજન થાય છે. વર્ષમાં એક વાર બધાં જ પરિસરોનો સંયુક્ત રમતોત્સવ યોજાય છે. અમદાવાદ પરિસરમાં સ્નાનાગારની સુવિધા ઉપલબ્ધ છે. સાદરા પરિસરમાં શારીરિક સંશોધન પ્રયોગશાળા છે. રાંધેજા પરિસરમાં નિસર્ગોપચાર કેન્દ્ર આવેલું છે. ત્રણેય પરિસરોમાં નિવાસી તબીબ તથા એમ્બ્યુલન્સ સહિતની તબીબી સેવા ઉપલબ્ધ છે.

4. ગૂજરાત વિદ્યાપીઠમાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓ માટેના નિયમો :

- 4.1 ખાદી : મહાવિદ્યાલયના સમય દરમિયાન અને તે સિવાય પણ નિયત કરેલો નિરંતર શુદ્ધ (સુતરાઉ) ખાદીનો ગણવેશ પહેરવાનો રહેશે.
- 4.2 રેંટિયો : નિયત સમયે, નિયમિત પ્રાર્થના તથા કાંતણકાર્ય કરવાનાં રહેશે અને નિયત લક્ષ્યાંક મુજબની સૂતરની આંટીઓ તૈયાર કરવાની રહેશે.
- 4.3 છાત્રાલય : ગૂજરાત વિદ્યાપીઠના પૂર્ણકાલીન અભ્યાસક્રમો માટે છાત્રાલય નિવાસ ફરજિયાત છે. વિદ્યાર્થીએ છાત્રાલયની આચારસંહિતાનું પાલન કરવાનું રહેશે.
- 4.4 હાજરી : સંસ્થાએ નિયત કરેલ ધારાધોરણ અનુસાર હાજરી ફરજિયાત છે. માંદગીના કારણે 30 દિવસ કરતાં વધુ ગેરહાજરી હોય તે સંજોગોમાં સત્ર નામંજૂર કરવામાં આવશે.
- 4.5 મોબાઈલ : વિદ્યાભ્યાસના સમય દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓ માટે મોબાઈલના ઉપયોગ પર સંપૂર્ણપણે પ્રતિબંધ છે. મહાવિદ્યાલયમાં મોબાઈલ રાખી કે વાપરી શકાશે નહીં. ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ પરિસરમાં ટેલિફોનની સુવિધા છે.
- 4.6 સમૂહજીવન : દરેક વિદ્યાર્થીએ સમૂહજીવનના મૂલ્યાંકનમાં નિયત કરેલી કક્ષા મેળવવાની રહેશે. જેમાં છાત્રાલયજીવન, - પ્રાર્થના, સમૂહગીતો, સફાઈ, સફાઈ સાધન નિર્માણ, નિયત પુસ્તકો આધારિત મૌખિક પરીક્ષા, જૂથચર્ચા વિગેરેનો સમાવેશ થાય છે. વર્ષ દરમિયાન સમૂહજીવનનું સતત મૂલ્યાંકન કરવામાં આવશે.

5. શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય (IASE) :

નઈ તાલીમની શાળાઓ માટે નઈ તાલીમનું શિક્ષણ પ્રાપ્ત કરેલ નિષ્ઠાવાન શિક્ષકો તૈયાર કરવાના ઉદ્દેશ્યથી 2 જુલાઈ, 1962 ના રોજથી હિંદી શિક્ષક મહાવિદ્યાલય અને ઈ.સ. 1965 થી શિક્ષણ મહાવિદ્યાલયની સ્થાપના કરવામાં આવી છે સને 1994 થી શિક્ષણ મહાવિદ્યાલયને શિક્ષણશાસ્ત્ર ઉચ્ચ અધ્યયન સંસ્થાન (Institute of Advanced Studies in Education – IASE)માં અપગ્રેડ કરવામાં આવ્યું છે. હાલમાં હિંદી શિક્ષક મહાવિદ્યાલયમાં હિંદી માધ્યમમાં હિંદી શિક્ષા વિશારદ (હિંદી બી.એડ.)નો અભ્યાસક્રમ તેમજ શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય (IASE)માં શિક્ષણ વિશારદ (બી.એડ.), એમ એડ. (શિક્ષણ પારંગત), શિક્ષણ અનુપારંગત(એમ.ફિલ.) અને વિદ્યાવાચસ્પતિ (પીએચ.ડી.)ના અભ્યાસક્રમો ચલાવવામાં આવે છે. શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય (IASE)માં સેવાકાલીન તાલીમ, સંશોધન તેમજ વિસ્તરણની પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરવામાં આવે છે.

શિક્ષણ પારંગત(એમ.એડ.) દ્વિવર્ષીય અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ માટેના નિયમો વર્ષ-2015-16

1. પ્રવેશ અંગે :

- 1.1 એમ એડ. (શિક્ષણ પારંગત) દ્વિવર્ષીય ચાર સેમેસ્ટરનો પૂર્ણકાલીન અભ્યાસક્રમ છે.
- 1.2 NCTE ના નિયમ મુજબ કુલ 50 બેઠકો પર વિદ્યાર્થીઓને પ્રવેશ આપવામાં આવશે. કુલ 50 બેઠકો પૈકીની 15 બેઠકો પી.ટી.સી./ ડી.એલ.એડ. અને સ્નાતક કે બી.એલ.એડ. (શિક્ષણ પારંગત – એમ.એડ. – પ્રાથમિક શિક્ષક પ્રશિક્ષણ ધો. 8 સુધીનો વિકલ્પ) લાયકાત ધરાવતા ઉમેદવારો માટે તથા બાકીની 35 બેઠકો બી.એડ. (શિક્ષણ પારંગત – એમ.એડ. – માધ્યમિક ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષક પ્રશિક્ષણ ધો. 6 થી 12 સુધીનો વિકલ્પ) લાયકાત ધરાવતા ઉમેદવારો માટે રહેશે કોઈ કેટેગરીમાં ખાલી રહેતી બેઠક તે સિવાયની કેટેગરીમાં તબદીલ થવા પાત્ર રહેશે પી.ટી.સી./ ડી.એલ.એડ. અને સ્નાતક કે બી.એલ.એડ. માટેની કુલ 15 બેઠકોને પી.ટી.સી./ ડી.એલ.એડ. અને સ્નાતક કેટેગરી તથા બી.એલ.એડ. કેટેગરીમાં આવેલ પ્રવેશ ફોર્મની સંખ્યાના પ્રમાણમાં વહેંચીને કેટેગરીવાર મેરિટને આધારે પ્રવેશ આપવામાં આવશે.
- 1.3 ગૂજરાત વિદ્યાપીઠના શિક્ષણ વિશારદ(બી.એડ.) અને હિંદી શિક્ષા વિશારદ(હિંદી-બી.એડ.)ના અભ્યાસક્રમમાં ઉત્તીર્ણ થયેલા તેમજ કાયદાથી પ્રસ્થાપિત થયેલ કોઈ પણ વિશ્વવિદ્યાલય (યુનિવર્સિટી) ની NCTE માન્યતા પ્રાપ્ત કોલેજોની બી.એડ./ બી.એલ.એડ. ની પદવી (ડીગ્રી) ધરાવનાર અથવા રાજ્ય સરકારે પ્રવેશ માટે બી.એડ. સમકક્ષ ગણ્યા હોય તેવી પદવીમાં 55 ટકા કે તેથી વધુ ટકા ધરાવનાર ઉમેદવાર પ્રવેશ માટે અરજી કરી શકશે. પી.ટી.સી./ ડી.એલ.એડ.ની પદવીમાં 55 ટકા કે તેથી વધુ અને સ્નાતકની પદવીમાં 50 ટકા કે તેથી વધુ ટકા ધરાવનાર ઉમેદવાર પ્રવેશ માટે અરજી કરી શકશે. અનુસૂચિત જાતિ કે અનુસૂચિત જનજાતિના ઉમેદવારોને નિયમાનુસાર 5 ટકા (પાંચ ટકા)ની છૂટ આપવામાં આવશે.
- 1.4 અરજી સાથે પદવી પરીક્ષાનાં ગુણપત્રો જોડવાં અનિવાર્ય છે. અનુસ્નાતકની પરીક્ષા પાસ કરી હોય તો બન્ને વર્ષના ગુણપત્રો જોડવાં જરૂરી છે.
- 1.5 લેખિત કસોટી માટે અન્ય યુનિવર્સિટીના વિદ્યાર્થીઓને બી.એડ./ બી.એલ.એડ. કક્ષાએ મેળવેલ કુલ ગુણ (Grant Total) ની ટકાવારીના આધારે કુલ ગુણના 80 ટકા અને સ્નાતક કક્ષાએ મેળવેલ કુલ ગુણના 10 ટકા તથા અનુસ્નાતક કક્ષાએ મેળવેલ કુલ ગુણના 10 ટકા પ્રમાણે ગણતરી કરીને મેરિટ મુજબ બોલાવવામાં આવશે. (આ વર્ષે (2015-16) ફોર્મ ભરનાર દરેકે લેખિત પરીક્ષા આપવાની રહેશે.) જ્યારે ગૂજરાત વિદ્યાપીઠમાંથી બી.એડ.ની પદવી મેળવેલ હોય તે બધાજ વિદ્યાર્થીઓને બોલાવવામાં આવશે. પી.ટી.સી./ ડી.એલ.એડ. કક્ષાએ મેળવેલ કુલ ગુણના 40 ટકા અને સ્નાતક કક્ષાએ મેળવેલ કુલ ગુણના 40 ટકા તથા અનુસ્નાતક કક્ષાએ મેળવેલ કુલ ગુણના 20 ટકા પ્રમાણે ગણતરી કરીને મેરિટ મુજબ બોલાવવામાં આવશે.
- 1.6 કેન્દ્ર સરકારના અનામત અંગેના નીતિ-નિયમ મુજબ અનામત જગ્યાઓનું પ્રમાણ જળવાઈ રહે તે રીતે અનુસૂચિત જાતિ માટે 15 ટકા, અનુસૂચિત જનજાતિ માટે 7.5 ટકા, સામાજિક-શૈક્ષણિક પછાત વર્ગ માટે 27 ટકા અને શારીરિક ખોડખાંપણ માટે 3 ટકા પ્રમાણે બેઠકો પર પ્રવેશ આપવામાં આવશે. જમ્મુ કાશ્મિરના રહેવાસી માટે વધુ 2 બેઠકો આરક્ષિત રહેશે.
- 1.7 અનામત બેઠકનો લાભ લેવા ઈચ્છતા ઉમેદવારોએ સક્ષમ અધિકારીના જાતિના પ્રમાણપત્રની ખરી નકલ અરજીપત્ર સાથે સામેલ કરવાની રહેશે.
- 1.8 પ્રવેશ માટેની બેઠકોની ફાળવણી અલગથી નોટિસ બોર્ડ પર મૂકવામાં આવશે.
- 1.9 અધૂરી, અસ્પષ્ટ કે ખોટી વિગતોવાળું તેમજ સમય મર્યાદા કરતાં મોડું આવેલ અરજીપત્ર પ્રવેશ માટે માન્ય ગણાશે નહીં.

2. પ્રવેશ વિધિ અંગે :

- 2.1 બી.એડ./ બી.એલ.એડ. કક્ષાએ મેળવેલ કુલ ગુણ (Grant Total) ની ટકાવારીના આધારે કુલ ગુણના 80 ટકા અને સ્નાતક કક્ષાએ મેળવેલ કુલ ગુણના 10 ટકા તથા અનુસ્નાતક કક્ષાએ મેળવેલ કુલ ગુણના 10 ટકા પ્રમાણે ગણતરી કરીને પ્રવેશ માટેની પ્રારંભિક મેરિટ યાદી તૈયાર કરવામાં આવશે. જ્યારે પી.ટી.સી./ ડી.એલ.એડ. કક્ષાએ મેળવેલ કુલ ગુણના 40 ટકા, સ્નાતક કક્ષાએ મેળવેલ કુલ ગુણના 40 ટકા તથા અનુસ્નાતક કક્ષાએ મેળવેલ કુલ ગુણના 20 ટકા પ્રમાણે ગણતરી કરીને પ્રવેશ માટેની પ્રારંભિક મેરિટ યાદી તૈયાર કરવામાં આવશે
- 2.2 ઉત્તરબુનિયાદી વિદ્યાલયોમાં ભણેલા વિદ્યાર્થીઓને મેરિટમાં અભ્યાસનાં પૂર્ણ વર્ષ દીઠ એક ગુણ પ્રમાણે વધુમાં વધુ પાંચ વર્ષ સુધી અભ્યાસ કર્યાના 5 ગુણની મર્યાદામાં મેરિટ ગુણ આપવામાં આવશે. આ ગુણ પ્રવેશ માટેની ફાઇનલ મેરિટના ગુણમાં ઉમેરાશે. આ ગુણ મેળવવા માટે જે ઉત્તરબુનિયાદી વિદ્યાલયમાં અભ્યાસ કર્યો હોય તે વિદ્યાલયના આચાર્યશ્રીનું પ્રમાણપત્ર જોડવું અનિવાર્ય છે.
- 2.3 વિદ્યાર્થીઓની પ્રારંભિક મેરિટ યાદી મુજબ બેઠકોના પ્રમાણમાં પ્રવેશ માટેની લેખિત કસોટી માટે સ્વખર્ચે નિયત સમયે અને સ્થળે આવવાનું રહેશે. આ અંગે મેરિટમાં આવતા વિદ્યાર્થીઓને લેખિત જાણ કરવામાં આવશે. જો સમયસર ટપાલ ના મળે તો તે માટે ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ જવાબદાર રહેશે નહીં. જો નિયત સમયમાં ખબર ન મળે તો મહાવિદ્યાલયના નોટિસ બોર્ડ પર મૂકવામાં આવેલ મેરિટ યાદી જોઈ લેવાની રહેશે. કોઈ પણ પ્રકારના ટપાલના ગેરવહીવટ માટે ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ જવાબદાર ગણાશે નહીં.
- 2.4 પ્રવેશ માટે સર્વ પ્રથમ ગાંધીવિચારની 20 ગુણની બહુવિકલ્પ પ્રશ્નોવાળી 'ગાંધીજીનું શિક્ષણ દર્શન' પુસ્તક આધારિત લેખિત કસોટી લેવાશે. ગાંધીવિચારની કસોટીમાં ઉત્તીર્ણ થવા માટે 20 ગુણમાંથી 10 ગુણ મેળવવા જરૂરી છે. પ્રવેશ માટેની ફાઇનલ મેરિટ માટે ગાંધીવિચારની કસોટીમાં મેળવેલ ગુણ ગણતરીમાં લેવાશે નહીં.
- 2.5 પ્રવેશ માટેની લેખિત કસોટી પ્રાથમિક શિક્ષક પ્રશિક્ષણ (પી.ટી.સી./ ડી.એલ.એડ. કે બી.એલ.એડ. લાયકાત ધરાવતા ઉમેદવારો માટે) અને માધ્યમિક - ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષક પ્રશિક્ષણ (બી.એડ. લાયકાત ધરાવતા ઉમેદવારો માટે) એમ બે સ્તરની રહેશે. પી.ટી.સી./ ડી.એલ.એડ./ બી.એલ.એડ./ બી.એડ. કક્ષાએ શીખવવામાં આવતા વિષયોને આનુષંગિક સંબંધિત સ્તરની કક્ષાને અનુરૂપ નીચે દર્શાવેલ વિષયક્ષેત્રો આધારિત કસોટી લેવામાં આવશે. આ કસોટી 50 ગુણની બહુવિકલ્પ પ્રશ્નોવાળી હશે
 1. શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન, શૈક્ષણિક માપન, મૂલ્યાંકન અને આંકડાશાસ્ત્ર તથા શૈક્ષણિક ટેકનોલોજી - 25 ગુણ અને
 2. શિક્ષણ દર્શન, શિક્ષણના પ્રશ્નો, પ્રવાહો તથા શાળાસંચાલન - 25 ગુણ
- 2.6 પ્રારંભિક મેરિટ (મુદ્દા-2.1 મુજબ) ના 50 ટકા ગુણ તેમજ લેખિત કસોટીઓના 50 ગુણમાંથી મેળવેલ ગુણને જોડીને અંતિમ મેરિટ યાદી તૈયાર કરવામાં આવશે. આ મેરિટ યાદીના ગુણ મહાવિદ્યાલયના નોટિસ બોર્ડ પર મૂકવામાં આવશે. આ મેરિટ યાદી મુજબ વિદ્યાર્થીઓને મૌખિક મુલાકાત માટે બોલાવવામાં આવશે.
- 2.7 મૌખિક મુલાકાતમાં જે વિદ્યાર્થીઓને બોલાવવામાં આવે તેમણે પોતાના પ્રવેશને નિશ્ચિત કરવા જન્મ તારીખ અને શૈક્ષણિક લાયકાતનાં તમામ અસલ પ્રમાણપત્રો અને ગુણપત્રો રજૂ કરવાનાં રહેશે.
- 2.8 અરજીપત્રકમાં ભરેલી વિગતો, પ્રમાણપત્રો કે ગુણપત્રકોમાં કોઈપણ જાતની વિસંગતતા જણાશે તો તેવા ઉમેદવારનો પ્રવેશ આપોઆપ રદ ગણાશે.
- 2.9 પ્રવેશ આપ્યા પછી નિયત સમયમાં સૂચિત ફિ નહીં ભરનારનો તેમજ સૂચવેલ સમય સુધીમાં હાજર નહીં થનારનો પ્રવેશ રદ કરીને પ્રતિક્ષા યાદીમાં અગ્રતાક્રમે આવતા વિદ્યાર્થીને પ્રવેશ આપવામાં આવશે.

3. પ્રવેશ લેનાર માટે :

- 3.1 શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય(IASE)માં શિક્ષણ પારંગત(એમ.એડ.) દ્વિવર્ષીય પૂર્ણકાલીન અભ્યાસક્રમનું નવું સત્ર જુલાઈના પ્રથમ અઠવાડિયામાં શરૂ થશે.
- 3.2 પ્રવેશ મેળવનાર દરેક વિદ્યાર્થીએ આધારકાર્ડ, જાતિનો દાખલો, ચાલુ શૈક્ષણિક વર્ષનો આવકનો દાખલો, શાળા છોડ્યાનું પ્રમાણપત્ર(L.C.), ધોરણ-10, 12, B.A./B.Sc./B.E., M.A./M.Sc/M.E. ના ગુણપત્રોની પ્રમાણિત નકલોના પાંચ સેટ અને પાસપોર્ટ સાઈઝ તેમજ સ્ટેમ્પ સાઈઝના પાંચ-પાંચ ફોટા હાજર થાવ ત્યારે સાથે લાવવાના રહેશે.
- 3.3 શિક્ષણ પારંગત(એમ.એડ.) દ્વિવર્ષીય પૂર્ણકાલીન અભ્યાસક્રમમાં શિક્ષણનું માધ્યમ ગુજરાતી રહેશે.
- 3.4 આ અભ્યાસક્રમ પૂરા સમયનો હોવાથી શિક્ષણ પારંગત(એમ.એડ.)ના વિદ્યાર્થી વર્ષ દરમિયાન બીજું કોઈ કામ કે બીજો કોઈ અભ્યાસ કરી શકશે નહીં.

- 3.5 દરેક વિદ્યાર્થીએ નક્કી કરેલું કાંતણ કાર્ય વર્ષ દરમિયાન પૂરું કરવાનું રહેશે. પોતાના ચરવડા ચક્ર પર જાતે કાંતેલી આંટી નિયત કરેલી સંખ્યામાં જમાં કરાવવાની રહેશે.
- 3.6 યોગશિક્ષણ અને ઉદ્યોગકાર્ય દરેક વિદ્યાર્થી માટે અનિવાર્ય છે.
- 3.7 વર્ષ દરમિયાન સમૂહજીવનનું સતત અને સહભાગી મૂલ્યાંકન કરવામાં આવશે.
- 3.8 શિક્ષણ પારંગત (એમ.એડ.)ના વિદ્યાર્થીઓએ અભ્યાસકાળ દરમિયાન એક ટૂંકો શૈક્ષણિક પ્રવાસ સ્વખર્ચે ફરજિયાત કરવાનો રહેશે.
- 3.9 પ્રવેશ મળે તે દિવસે શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય(IASE)ની એક વર્ષની શિક્ષણ ફીના રૂ. 3190/-, ભોજન અનામત પેટે સત્ર દીઠ રૂ. 4500/- રસોડા વ્યવસ્થા ખર્ચ પેટે રૂ. 500/- તથા છાત્રાલય અનામતના રૂ. 500/- મળીને કુલ રૂ. 8690/- ભરવાના રહેશે.
- 3.10 પ્રવેશ સ્વીકારી પૂરી ફી ભરી ઊઠી જનાર કે હાજર ન થનારની ફી અંગેનો નિર્ણય સંસ્થાના નિયમોને આધારે થશે.
- 3.11 શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય(IASE) તથા છાત્રાલયની કોઈ પણ ફીમાં સુધારો-વધારો થશે તો તે દાખલ થયેલ બધા વિદ્યાર્થીઓને બંધનકર્તા રહેશે.
- 3.12 આ પ્રવેશ શરતી અને ઉપરોક્ત શરતોને આધીન આપવામાં આવશે. પ્રવેશ અંગેનો આખરી નિર્ણય પ્રવેશ સમિતિનો રહેશે.
- 3.13 ઉપરોક્ત નિયમોના પાલનમાં ચૂક થશે તો સંસ્થાનો નિર્ણય આખરી રહેશે. સંસ્થાના વર્તમાન નિયમો ઉપરાંત ભવિષ્યના નિયમોનું પાલન પણ કરવાનું રહેશે.
- 3.14 અરજીપત્રક સંપૂર્ણ રીતે ભરીને આચાર્યશ્રી, શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય(IASE)ના કાર્યાલયમાં નિયત સમય દરમિયાન રૂબરૂ જમાં કરવાનું રહેશે.
- 3.15 પ્રવેશ અંગેની વિશેષ માહિતી માટે આચાર્યશ્રી, શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય(IASE), ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ અમદાવાદના કાર્યાલયનો સંપર્ક કરવો. ફોન નંબર- 079- 40016341 કે 079- 40016342